

KRZYSZTOF BARANOWSKI

A POLONEZ VITORLÁS

KRZYSZTOF BARANOWSKI

A POLONEZ VITORLÁS

MADÁCH KÖNYVKIADÓ, BRATISLAVA, 1988

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

Krzysztof Baranowski: Dom pod zagłami

Iskry, Warszawa, 1980

© Copyright by Krzysztof Baranowski, Warszawa, 1980

Fordította S. PAPP ÉVA

A borító Józsa László munkája

© S. Papp Éva, 1988 Hungarian translation

A MEXIKÓI-ÖBÖL

– Így kell kezdődnie a könyvnek – mondta Ewa, amikor fejünk fölül elszállt a repülő.

Ha ő mondja, akkor biztos igaz. Kezdődjön így a könyv.

A kék égen rengeteg felhő – különböző magasságban újabb és újabb emeleteket alkotnak.

Valahol a legfelső emeleten, vagy talán még feljebb, ott ücsörög az Amerikai Parti Őrség főparancsnoka. Ő vette észre árgus szemeivel, hogy a Mexikói-öbölben vitorlázunk, és kiküldött egy domború hasú, piros-fehér-kék csíkos repülőt.

Őszintén beismerem, elaludtam. Átvitt értelemben is. Elringatott a Mississippi nyugalma, ahol a Coast Guard nem követte mozdulatainkat. Talán időpocsékolásnak tartották, hogy kövessenek, a folyóról úgyszincs hova szökni. De most, hogy kiértünk a nyílt vizekre, rengeteg út állt előttünk a végtelen tengeren, és ez már biztosan nyugtalanította az illetékes hatalmakat.

Egynapi útra a parttól, a derült égből bukott ránk a repülő, ami persze nem zavart meg abban, hogy folytassam az álmodozást távoli, napfényes tengerpartokról. Csak a mindig rémeket látó Ewa ébresztett fel elég határozottan, mivel a gépek már harmadszor tértek vissza.

Zilált fehérműben másztam ki a fedélzetre, éppen akkor, amikor a repülő majdnem lenyírta az árbocainkat. Ösztönösen lekaptam a fejem. Kétségkívül akart tőlünk valamit.

– Már régóta csinálja! – kiáltott Ewa.

5

– Ennyi benzint nem pocsékolnának hiába – morfondíroztam.

– Oda nézz! Oda nézz! Valamit ledobtak!

Előttünk a vízben egy piros szalaggal átkötött csomag loccsant. Nem robbant. Felrémlt bennem, hogy amikor kimásztam a fedélzetre, ugyanilyen holmit hagytunk el. Tehát az első információt lekéstük. Most már biztosan csak búcsúznak tőlünk...

„Ember a vízben!” – akartam kezdeni az egyik legfontosabb manővert, de kis családom még a manőverek igazi nevét sem szokta meg, ezért aztán inkább nem szóltam. Csak az orrom alá dörmögtem: – Szemét a vízben! – Elfordítottam a kormányt, aztán újra egyenesbe állítottam, hogy veszítsek a sebességből.

Jan, aki rájött, hogy mit akarok, lehasalt a fedélzetre, és mezítelen lábával addig kalimpált a vízben, amíg kihúzta a vörös farkú bombát., Dugóval lezárt palack volt, szalaggal átkötve.

– Sikerült a mentés – mondtam a rend kedvéért. – Adjatok szegénynek vodkát.

Jan válaszként elmosolyodott, hogy érti a tréfát. Pedig az utóbbi időben ez egyre ritkábban sikerült neki.

A palackban egy papírlap volt, de nem búcsúlevél. Megparancsolták, hogy kerüljük ki Panama Cityt. Ez a kisváros a Mexikói-öböl északi csücskében fekszik, találmra válaszottuk ki, hogy legyen egy kikötő, ahol meg lehet állni és kivárni, míg elmúlik egy esetleges kellemetlen időjárási front. Az addigi ügymenetnek megfelelően úti programunkat elküldtük Washingtonba. És amikor a legmagasabb, legtitkosabb nyilvántartás legmagasabb parancsnoka felocsúdott, küldött nekünk egy papírt palackpostán.

A papíron azt is kérték, hogy lépünk velük közvetlen rádiókapcsolatba. Ezért aztán egy fehér gomb segítségével, amelynek a megtévesztő önindító álnevet adták, beindított-

6

tam a motort. A motor gyanúsán hamar beugrott, így rákapcsoltam az erősítőt, hogy feltöltsem az elemeket. A motor erre persze köhögni kezdett, és egyre lassabban forgott. De azért bírta egy

darabig még, mire bekapcsoltam a rádiót.

Ezalatt a kollégák egyre csak a fejünk fölött köröztek, és pocskolták a benzint. A biztonsági frekvencián szóltam hozzájuk, ami állandóan recsegett, és mindenféle zörejeket hallottunk benne.

– Vettem az üzenetet, irány Tampa Bay, St. Petersburg – mondtam.

Ez volt minden, amit közölni akartam velük. Csak nem fogok ezekkel a kedves pilótákkal a washingtoni engedélyről társalogni. Ha van valami titkuk Panama Cityben, csak tartsák meg maguknak. Most már úgyis tudom, hogy hol van titkos katonai objektum...

– Mikor értek Tampába?

A felhők mögül érkező hang, mely a rádió zörejeivel együtt szólalt meg, az időpontot követelte. Biztos, hogy nem a Gondviselés hangja volt, hiszen a Gondviselés tudhatta volna a választ. Mondtam nekik, hogy két-három nap múlva, csak hagyjanak már minket, mert furdal a lelkiismeret a benzinjük miatt. Ösztönösen éreztem azt is, hogy Ewa fél attól, hogy ránk zuhan a repülő, és elsüllyedünk miatta. Teljesen nyilvánvaló, hogy csakis ránk zuhanhat. Ha idetaláltak száz kilométerről, akkor száz méterről miért ne?

A beszélgetést néhány külön bejáratú káromkodással fejeztem be. Kimásztam a fedélzetre, integettem a felhőkben berregő kollégáknak, és tüntetően változtattam a menetirányon. Tettek még egy kört, hogy megállapítsák, merre tartunk.

– Elegáns vagy – mondta Ewa, mintha nem volna más bajunk. Műselyem kezelésként voltam – szokásos ten-

T

gerészöltözet. Lehet, hogy mostanra már egy kicsit megkopott, koszos és ráncos, mint egy ifjú buldog bőre, és hiányzik róla néhány gomb, de amikor egyedül hajóztunk, nagyon jól szolgált mint fehérnemű és pizsama; a melegebb területeken felsőruházatként is.

Visszamentem a kajütbe, mert járt még egy kis pihenő. Főleg most, hogy hosszú napok várnak ránk ezen az ámok tengeren, amin nyáron hurrikán tombol, télen pedig északi viharok. Amikor irányt változtattunk, lemondunk arról a lehetőségről, hogy behúzódjunk a kikötőbe.

Feküdtem, és megpróbáltam aludni, de nem tudtam. Az előző nap fáradtságára ráakódott a mai idegeskedés, amit a fedélzeten nem akartam mutatni.

Tegnap megpróbáltunk kijutni a nádasból és a kákából. A Mississippi deltájában az utolsó kikötő Yscloskey volt, számunkra ez volt az egyetlen éjszakai menedék. A víz nem nagyon mély, de arra számítottunk, hogy a következő dagály leemel bennünket.

Az éjszaka közepén érkezett a legmagasabb víz, de akkor kiderült, hogy a dagály ellenére sem tudunk lejönni a zátonyról, mivel előző nap azért volt olyan magas a víz, mert a szél behajította az öbölből. A szél már nem fújt, a víz leapadt, és mi ott maradtunk a part mellett; a hajógerinc iszapba süllyedt.

Reggel négykor elkaptunk egy telefonoszlopot. Jó módszer egy jacht kibillentésére. Sajnos a hajó oldala beleakadt a partfalba, és majdnem kiteptük az oszlopot a földből. Aztán a lábammal próbáltam meghimbálni a jachtot. És ami a legfurcsább, a jacht megadta magát, megmozdult. De ehhez már rövidnek bizonyult a lábam, és az egyetlen, amit tehettem, hogy vízbe pottyanjak a part és a hajóoldal között.

Amúgy ragyogó erőpróba volt: Jan is hőstetteket hajtott végre. Ha nem érik meg a motoros, akkor még sokáig erőlködünk volna, egészen a végkimerülésig. A motorost

8

Miss Superiornak hívták, és még azért sem állt meg, hogy meghallgassa hálálkodásunkat.

Később aztán kerestük őket az öböl sekély vizének zátonyain, de megmentőinknek nyoma veszett. Vízi folyosón hajóztunk, és bár a szárazföld már eltűnt, mi még mélyebb vizekre vágytunk, hogy megszabaduljunk végre ezektől a négy lábú szörnyektől, az olajkutak szivattyúitól.

Éjszaka ezeket a szörnyeket higanylámpák világították meg. Mellettük a navigációs fényjelek szentjánosbogáraknak tunk, amint rémülten pislákolnak a neonreklámok között.

A friss szél elröpített minket a partközelből. Néhányat fordultunk, és kiértünk a nyílt vízre, ahol végre nem voltak a közelben se tornyok, se bóják, sem a szárazföld. És már azt hittük, hogy végre nyugodtan élvezhetjük a nagy vizet a legjobb formájában, ami azt jelenti, hogy végre szundíthatok egy kicsit, amikor megjelent a repülő.

Nem tudtam elaludni. A *kajütben* csiviteltek a gyerekek, Ewa állandóan csitította őket, persze még ez a ricsaj is édes bölcsődal lett volna, ha nem idegeskedem amiatt, hogy meg kell változtatni

egész tervünket. Ha két vagy három nappal több időt töltünk az öbölben, akkor kihívjuk magunk ellen a sorsot. Milyen sokáig lehet készenlétben lenni viharban? Húsz vagy talán harminc órát. A fejemben a lehetséges kikötőket és egérukat kerestem, különböző szelek esetére.

A végén, miközben a megváltozott utat számoltam ki, meg a sebességet, a lehetséges szeleket és a vitorla előre látható átszerelését, egyszer csak alámerültem a végtelen kékségbe.

A csuklyásizmomba nyilalló fájdalom ébresztett fel. Ysckloskey csak nem akarta, hogy megfeledkezzünk róla. A szürkület belopózott a kabinba, és eljött az ideje, hogy meggyújtjuk a helyzetjelző lámpákat, hogy megírjuk a hajónaplót, hogy megállapítsuk a helyzetünket, és még száz

9

más dolognak, amik természetes velejárói a jachton töltött éjszakáknak! Csöndesen jajgatva másztam ki a kajütből.

A navigációs asztalnál álltam, és megnéztem a barométert. Mindig csodálom, milyen gyorsan történik meg mindig a legrosszabb, amitől félünk: zuhant a barométer.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Délután futott be a hajó, de apu nem volt ott, és anyuka nagyon ideges lett. Én egész jól éreztem magam a hajón.

SIRATÓFAL

Sokáig gondolkoztunk rajta, mikor szóljunk a gyerekeknek az útról. Ewa csak az iskolaév végén állt elő a hírrel, amikor én már az Atlanti-óceán kellős közepén voltam az 1976-os vitorlásversenyen.

Az amerikai út hírére Jan majd kiugrott a bőréből örömeiben, Malgosia csak annyit kérdezett:

– És Amerikában vannak állatkertek?...

Ewa a tengeri utazást választotta, hogy megnézzé az óceánt. Naivan azt hitte, hogy egy kereskedelmi hajó fedélzetéről megláthatja azt a vizet, amin együtt fogunk ha-7atérni, egy jachton! Még nem tudta, hogy a fedélzet magasságában tíz-egynéhány méteres különbség nagyon fontos szerepet játszik a tenger értékelésében. Egyszer-kétszer már vitorlázott velem, de nem óceánon. Most a tizenkét éves Jannal és a hatéves Malgosiával kellett kiállnia az igazi sósvízi próbát.

Amikor a *Poplawski tábornok* New York közelében járt, a hatalmas város távoli külvárosában, New Rochelle mellett, a Long Island-szorosban, a *Polonez* már egy jachtki-kitőben horgonyzott. Az előző legénység a versenyben

10

részt vevő többi lengyel jacht legénységével együtt egy bérelt géppel hazarepült. Derék fickók voltak – többségük a szzczecini Tengerészeti Főiskola növendéke –, és egy kicsit magányosnak éreztem magam, amint az édesvízben öblögettem a vitorlákat. Már eltelt egy kis idő azóta, hogy egyedül vitorláztam, és már elfelejtettem, hogyan önti el az ember szemét a saját verejtéke.

Közeledett a hétvége, az árbocokon és a fűvön szárítottam a vitorlákat. Minden kész lesz, mire Ewa megérkezik – gondoltam. Késő délután betelefonáltam a Gdynia-America Line irodájába, hogy megérdeklődjem, melyik kikötőbe és hánykor érkezik meg másnap a *Poplawski tábornok*.

– De uram! A *Poplawski tábornok* tegnap óta bent áll a teherkikötőben.

– De hiszen hétfőn kellett volna megérkeznie!

– Tudhatná, uram, hogy a tengerészek jobban szeretnek szombaton érkezni, mint hétfőn...

Mint egy rémálomban, úgy láttam magam előtt, amint Ewa a hajókorlátnál kémeleli a partot, és engem keres virágcsokorral a kezemben, boldogan, hogy végre megérkeztek. Aztán a várakozó tömeg széteszlik, az utasok kiszállnak, a legénység is elhagyja a hajót. Ewának a gyerekekkel szintén ki kell szállnia, de nincs hova, ha már a családfő elveszett New York forгатagában. A tengerészek már második napja sajnálják hangosan a gyerekeket és Ewát, aki azt se tudja, mihez fogjon; azt se tudja, hol keressen!

Kirohantam a fürkéből, dühösen becsaptam magam után az ajtót. Szép bevezető egy családi utazáshoz! Szerencsére éppen nálam volt az apám, és együtt száguldottunk a kikötőbe.

Lelkem mélyén nem voltam vidám. Az utazás ötlete -New Yorkból a szárazföldre át a Nagytavakig, Chicagóból csatornákon át a Mississippiig, a Mississippi a Mexikóiöbölbe és onnan az Atlanti-óceánon haza – a közös utasás vágyából született. Nagyon félttem tőle, nemcsak a

. 11

gyerekek miatt. Emlékeztem Bernard Moitessier példájára, aki miután a feleségével megkerülte a Horn-fokot, visszatért a magányos vitorlázáshoz, mert mind a ketten megkönnyebbültek, amikor elválhattak. Egy másik vitorlázó, David Lewis két ragyogó kislányával és a feleségével indult világ

körül útra. Az utat megtették, de a vége válás lett...

Mégis megkockáztattam.

A teherkikötőbe nem sokkal éjfél előtt érkeztünk. Eltévedtünk az egyirányú utakon, kóvályogtunk a kikötők, a hidak és a mólók között. Végre eltaláltuk a jó kaput. A portás engedelmével – aki valószínűleg már hallott a dologról valamit – bementünk. Ewa úgy várt ránk, mint a jégeső; már telefonstafétával értesítették. A gyerekek már aludtak; amikor felébresztettük őket, jóval megértőbbek voltak.

A dugig tömött autóval elindultunk a kikötőn keresztül a város másik végébe. A gyerekek újra elaludtak, Ewa egyszavas válaszokat adott, apám megpróbált tréfálkozni – kevés sikerrel. Némán utaztunk.

Kialvatlanul és dühösen értünk haza még éjszaka. A New Rochelle-i jachtkikötőben nyikorogtak a lábunk alatt a pallók. A sötétben ragyogott a *Polonez* frissen festett fehér pereme, de még csak el se dicsekedhettem a jacht szépségével. A fedélzet alatt jókora felfordulás volt. Ewa feltette a költői kérdést, hogy vajon mivel foglalkoztam ennyi ideig, ha még a jachtot se tudtam rendbe tenni...

A *fuksz* előtt telepedtünk le. Ez a legbüdösebb hely a Polonezen, a motor és a vécé – amit magányos vitorlázásom után építettem be –, a festék és a lakk-készlet, a zöldség- és gyümölcs tartalék meg a többi kacat szomszédságában, hajómesteri raktárnak nevezhetjük. Lefeküdtünk az orrfacsaró bűzben egy kötelektől és rothadó almától megtisztogatott helyre, és belefogtunk hónapok óta első személyes beszélgetésünkbe, ami egy kissé viharosra sikerült.

12

A családi utazás terve néha olyannak tetszett, mintha fejjel mennénk a falnak. Most, hogy Ewa megérkezett a gyerekekkel New Yorkba, úgy éreztem, hogy neki is mentem egy sziklatömbökből épített hatalmas falnak. És már az elején betörtem a fejem. Rosszul kezdődött. Éppen erről beszélgettünk a bűzlő hajóorrban, amikor fejünk fölött kivilágosodott az ablak négyszöge.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Amikor Jannal átmentünk a szomszéd jachtra egy pontonon, beleestem a vízbe. Anyu nagyon kiabált, és azt mondta, azonnal indulunk, még ha a poklok poklán kell is keresztülmennünk.

EWA A CITYBE HAJÓZIK

Dagálykor kellett volna elindulnunk. Elméletileg ér lettem, mi a helyzet a dagállal és az apállal, de aki a Visztula partján nőtt fel, az megszokta, hogy a víz mindig egyfelé folyik.

Krzysztof félt, hogy zátonyra futunk a kijáratnál, mert túl sekély lesz a víz, és ha elkésünk a Pokol Kapujából, akkor megállít minket az áramlat.

Nem nagyon hittem neki, csupán a Pokol Kapuja hatott a képzeletemre, de az is csak a neve miatt. New Rochelle-ből, ahol a jachttal álltunk, több út vezet a nyílt tengerre és az East Riverre, ami átszeli New Yorkot. A Pokol Kapuja tengerszoros, ahol összecsapnak az East River és a Long Island-szoros áramlatai – innen a biztató név.

A térképen jól látszott, hogy New Yorkot egy igazi folyó is kettészeli – a Hudson. Hát ezen a folyón kellett volna északra hajóznunk, hogy eljussunk a Nagy-tavak csator-

13

náihoz. Amikor az utak pokoli hálózatát vizsgáltam, amelyek összefutnak Manhattan csücskénél, szerettem volna olyan utat találni, amin elkerülhetjük a Pokol Kapuját, ami szerintem egyáltalán nem illett a Polonezhez. Képzeletben egy színes kanadai film pergett le előttem, amin a tutajok sziklás zuhatagok közt hánykolódnak, a tutajosok meg rudakkal lökik el a tutajt a vízből kiálló szikláktól. Előérzetem csakis ilyen képet tudott sugallani.

A vízszint süllyedni kezdett, a stéget tartó oszlopokon előbukkantak az első kagylók, amelyek rátapadtak a megzöldült fára. Krzysztof pánikba esett, így én nem tudtam megfürdeni. Csak Jan adta át magát teljes lelkesedéssel a kapkodásnak – egyik kötélről a másikig rohant, és amikor már nem volt mit tekerni, akkor ő tekergett a lábunk alatt.

Marinát, vagyis a jachtkikötőt egy híd zárta le, amely úgy nyílt föl, mint egy bicska. A jachtok dudáltak indulás előtt, mire a híd felemelkedett, hogy átengedje a hajót. A gyerekek már előre örültek a dudálásnak meg a hídfelnyitásnak, de vagy mert túl korán volt még, vagy mert a vízállás nem volt megfelelő, vagy talán egy másik út jobb volt, a Polonez a kikötő belseje felé indult, ahol a zöld dombok között elének tárult egy kijárat, amit eddig nem láttunk. Csak a tarka tehének hiányoztak a képből, ahogy mélán emelik fel busa fejüket a jacht láttán.

Az egész nagyon komolytalan volt – a *hajótat* mögött a hatalmas metropolis, előttünk egy hamisítatlan falusi táj, amibe békésen belesiklunk karcsú jachtunkkal. Nyugalom, csend, nincsenek gyors áramlatok.

A selymes fűvű part elmaradt mellőlünk, átadta helyét az ég kékjének, mely visszaverődött a hatalmas víztükörben. Ez volt a Long Island-szoros. Messze a tengerszoros fölött függő híd olyan volt, mintha a báránnyelvről lógna.

Felhúztuk a vitorlákat. A csönd jobban illett a vízhez és

14

a felhőkhöz, mint a motorberregés. Csak most vettem észre egy másik zajt – leszálló és startoló repülők zúgását. A másik part közelében hajóztunk, ahol a lökhajtásos gépek egyenesen a víz fölött szálltak le, a repülőtér egy hosszú híddal kezdődik... repülők számára. Jan azon elmélkedett fennhangon, hogy nem verik-e le az egyik árbocunk csúcsát.

Elhagytunk egy földnyelvet és egy vasúti hidat, aztán még egy földnyelvet, és minden előzetes figyelmeztetés nélkül beértünk a városba. Biztos, hogy New York volt, de nagyon különbözött attól, ahogy elképzeltem. Amerre a szem ellátott, végtelen házfalak, házsorok, égre törő, csillogó toronyházak, a másik parton meg fakerítések, düledező kikötő; így képzeltem el New Yorkot a harmincas évek elején, a gazdasági válság idején. Ha nem lett volna a forgalom és a ködzsungel mélyén nyüzsgő élet, azt gondoltam volna, hogy filmdíszletet látok...

Meglódított minket az áramlat, és eszembe jutottak félelmeim.

– Hol van a Pokol Kapuja?

– Ahol az a két földnyelv meg a híd volt a szoros legszűkebb részén...

Szemrehányóan néztem Krzysztofra... Először ijesztget, aztán kiderül, hogy ugyanolyan a víz, mint máshol. Leültem a kokpitba, mint egy páholyba. Jan is elbáméskodott, lefújta a szél a sapkáját. Krzysztof legyintett, és tovább sodródtunk az áramlattal, végig a városon.

A jobb parton stílustalan házak egész sora, közöttük egy-egy gyár, első pillantásra azt hinné az ember, hogy a XIX. századból maradtak itt; kicsi, rácsos ablakok, görbe kémények. Aztán váratlanul egy magas ház, félkör alakú erkélyekkel és tetőterasszal. Mellettük a mi varsói kultúrpalotánk kicsinyített mása, aztán stukkós homlokzatok egy másik korszakból. Stílusok gigantikus karamboljából emelkedett ki a Manhattan; meglepően holtan látszott, pedig

15

rengeteg autó száguldott a rakparton, és helikopterek szálltak le a vízparti leszállóhelyeikről. A part menti autószátráda eltakarta az utcák torkolatát, talán ezért látszott úgy, mintha a város hátát fordított volna az East Rivernék.

Lassan föltámadt a szél, és parttól partig kellett *kreuzol*-nunk. A *Polonez* elhaladt egy roskatag fastég előtt, ami mellett már régen nem kötött ki egyetlen hajó sem, aztán düledező, kétes rendeltetésű, elhagyatott raktárak előtt. Az egyik raktár mellett egy elegáns fiatalember állt, de úgy nem illett ehhez a környezethez, hogy szinte vártam, mikor dördülnek el az első lövések. Lelki szemeimmel láttam, amint egy olajshordóból patakokban ömlik a whisky... Valahonnan a város mélyéből rendőrautó szirénája szólt, de a fiatalember meg se moccant csak állt tovább zsebre vágott kézzel, és ellenségesen figyelt minket.

A forduló megmentett bennünket az idegesítő szomszédságtól. Fejünk fölött a következő híd zakatolt, attól féltem, nem akadunk-e bele az úttest alatt futó csövekbe. Kellemetlen érzés. Szerettem volna kinyitni egy ernyőt, nehogy fejünkre hulljon a szemét. De megtörtént... a csövek kiürítették tartalmukat, és az útról szemét és sár hullott alá.

Legközelebb az ENSZ-palota előtt kavarodtunk, ami olyan, mint egy élén álló gyufaskatulya. A folyón hullámok támadtak. Malgosia bement a kajütbe. Jobb is, mert a kötelek nagyon csapkodtak. Jan segített átállítani a génuát, Krzysztof meg én átállítottuk a csigákat, hogy a vitorlavászon verdesését a minimumra csökkentsük. Könnyű azt mondani...

Csak most vettem észre, hogy az áramlat iránya megváltozott. Előzőleg felénk jöttek a hidak, most pedig egy helyben állt az, amelyik előttünk volt. Brooklyn felé haladtunk. A móló peremén látszott, hogy süllyed a víz, mi pedig teljes sebességgel siklottunk, és nem tudtuk megfordí-

16

tani az orrot. A hajóoldal lassan közeledett a facölöpökhöz, köztünk hömpölygött a dagály. Az egyik raktár bejárása előtt álldogáló fekete bőrű suhancok sóbálvánnyá meredtek a jacht láttán.

– Krzysztof! Ezek nekem nem tetszenek!

– Látod azt a táblát? Ha bemegyünk a móló mellé, magánterületet sértünk, és talán nem örülnek nekünk a tulajdonosok.

– Ezek lennének a tulajdonosok?...

– Nem. De azt tudom, hogy itt túl sekély a víz. Fordulunk!

Csörömpöltek a csigák, felforrósodott a kötél a kezünkben, csapkodtak a vitorlák. A *Polonez* oldalra dőlve felgyorsult, de a híd mégsem közeledett. A bal parton egy gyár volt, rajta hatalmas felirat: *Pfizer*. Emlékeztem, hogy amikor Brooklyn felé tartottunk, a gyár az orrunk előtt volt. Most, az újabb forduló után megint előttünk volt a *Pfizer*.

Teljes gőzzel működött a motor, dagadtak a vitorlák; villámgyorsan fordultunk, hogy ne veszítsünk a magasságból, de az áramlás erősebb volt. Kezünk felmondta a szolgálatot, de eredmény semmi. Nem jutottunk előbbre. Ilyesmi csak álomban fordul elő az emberrel: el akar szökni, de nem tudja felemelni a lábát, és nem tud egy hangot se kiadni. Megértettem, mit jelentenek az áramlatok, és hogy nekem ez lesz a Pokol Kapuja...

Az egyik fordulónál – teljesen elfásultam már az erőfeszítéstől – egy erős pöff meglökte a hajót, és észrevettem, hogy fejük fölött dübörög a híd. A *Pfizer* elúszott a hajótest mellett. A pöff a hídfőig penderített minket, de az orrunkat is megemelte. Ezen a helyen az East River szelíden görbül, egy fordulóval be lehetett venni. Tenyeremet a vizes fedélzetre támasztottam, és elámultam a város látványától – micsoda kolosszus! Az épületek hatalmas falai éles ellentétben álltak a folyó mentén húzódó öreg és el-

17

hanyagolt házikókkal, amikre senkinek sincs már szüksége, ám akaratlanul is tisztelet ébred irántuk az emberben.

A folyó kiszélesedett, és az áramlat gyengült. Lassan ugyan, de haladtunk. Fölismertem Manhattan felhőkarcolóinak jellegzetes épületeit. Arrébb Krzysztof megmutatta a South Street-i Sea Port Museum előtt álló vitorlás árbocát. Oda tartottunk, hogy kikössünk.

A folyó kellős közepén száguldó gyors áramlatból váratlanul csendes vízre értünk, a hullámtörők közé, ahol bérhajók himbálóztak: a *Szczecin ajándéka*, a *Leonid Teliga*, a *Lengyel Len* meg a *Gedania*. A part mellett rozoga bárkák és tutajok horgonyoztak, amiktől vitorlaskikötő-hangulata lett a környéknek,

Mintha zsibvásárba értünk volna – sétáló amerikaiak, köztük lengyel vitorlázók, akik a *Gedania* indulásával foglalatostkodtak, a hajó most tér vissza Lengyelországba nehéz, sarkkörüli útjáról. Már csak az Atlanti-óceánon kell átugornia. Megálltunk a nagy hajó piros oldalánál, és egy pillanatra megfeledkeztem feltört tenyeremről és az idegesítő hidakról

Dariusz Bogucki arcán ezer ránc futott össze a mosolytól, és átugrott hozzánk a fedélzetre. De csak rövid ideig tartott az öröm. Darek visszaugrott a *Gedania* magas fedélzetére, és mi arrébb álltunk, hogy ki tudjanak állni. Egy pillanat múlva: búcsúkiáltások, dudu, szirénák... A Déli utca sétálói kíváncsian bámészkodtak, mi az újabb látványosság.

A város fölött borzasztó füledt, páras kánikula ült. De a gyerekek nem hagytak nyugton: mindenképpen meg kell nézni a várost.

Kétlépcsnyire álltunk a Wall Streettől: egy vaskapun keresztül kimentünk a múzeum kikötőjéből az utcára. Fönt a viadukton csak úgy zajlott az élet, de idelent minden kihalt, koszos és bűdös volt. Reggelenként itt tartják a halpiacot, most is megmaradt a bűz. A felhőkarcolók felé in-

18

dultunk, de egyelőre csak rozzant, ócska házak vettek minket körül. Az utcán a forró szél néha fölkapta és megkavarta a szemetet. Alkonyodott, és legnagyobb csodálkozásomra a város kezdett csendesedni. Megint eszembe jutott, hogy filmdíszletet látok, amiről elfelejtkeztek, bár a filmet már néhány évtizede leforgatták.

Visszaindultunk a múzeumhoz. Minél hamarabb vissza akartam jutni a jachtra. Kiderült, hogy a víz az apályal együtt visszahúzódott, és a *Leonid Teligára*, ami mellett a *Polonez* horgonyzott, csak kötélhágcsón lehet fölmenni.

Az egyik jachtról a másikra a korláton lehetett átjutnunk – Jan fölötte, Malgosia alatta.

A víz felől meleg iszap szaga csapott meg. A *Polonez* nyugtalanul himbálózott a hullámokon, mivel a folyón vontatók, bárkák, motorcsónakok jártak szüntelen... Csak most hallottam meg a zenét a szomszédos mólóról.

– Gyere a fedélzetre, anyu! – hívott Jan. – Azt a dalt éneklik, ami nekünk is megvan lemezen a

részeg tengerésről. Arról, aki pohárral a kezében fullad a vízbe!

Meleg este volt. A vízből kibukkant a hatalmas hold. Az égbe nyúló épületek ablakai világítottak, de néhány feketén maradt, ködbe burkolóztak. Csak most lett olyan New York, amilyennek a képeslapokról ismerem – hatalmas és gyönyörű.

Éjszaka még sokáig hallatszott a matrózok éneke. Azzal a gondolattal aludtam el, hogy biztosan elkezdődött a dagály, ami után újra apály lesz. És hogy ahhoz képest, amit eddig ismertem – ez egy másik élet.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Ahogy apu kikötött, azonnal idegeskedni kezdett, Gosia megpróbált nyíllal löni, de a nyílvevesszők hátrafelé szálltak,

APÁLY-DAGÁLY

Éjjel kettőkor Ewa eloldozta a köteleket, és a *Polonez* elvált a *Leonid Teligától*. Körülöttünk fekete, sustorgó sötétség.

– Igyekezzünk, mert nem tudjuk megkerülni a Battery Pointot – mondtam.

Sokáig számítottam, mikor kell elindulnunk, hogy elcsúpjuk a dagályt, ami fölfelé halad a Hudsonön; először az East Riveren kellett túljutnunk.

Hogy mit jelent, ha nem érjük el a dagályt – Ewa már tudta a brooklyni híd óta. Most a motor segítségével akartunk átjutni a fekete víz és a fénylő város határán.

Nem akartuk felébreszteni a gyerekeket. Ebben az időpontban csak akadályoztak volna bennünket a fedélzeten. A kajütben viszont viszonylag nyugodtan feküdtek ágynak nevezett rekeszeikben. A *forpik* kiváló helynek bizonyult gyerekhálószoba céljára. Már most eszembe jutott, de elhessegettem az ötletet, hogy vajon nem esnek-e át a magas korláton egy hirtelen billenőskor, egyelőre azonban a folyó lágy és szelíd hullámokkal ringatott minket. Locsogott a víz a hajóornál, amikor kikanyarodtunk a kikötőből, és fordultunk egyet a hullámverők előtt. Aztán a **két** áramlat összecsapásának különös hangjai hallatszottak, aztán következett a Battery-fok, egyre gyorsabban, úgy haladtunk, mint kés a vajban. Ebben a pillanatban elkapott bennünket a Hudson. A motor még böngött egyet búcsúképpen, és felhúztuk a vitorlákat.

Fejünk fölött szürkült az égbolt. A vitorlákat eddig el-tayelte az ég, most egyre jobban látszottak. A szél elég

20

volt, hogy kifeszüljenek a vitorlák, de arra már nem, hogy elfújja azt a kis párát, ami az előbb tompította a város fényeit, most pedig egyszerűen elválasztott minket a metropolis dübörgésétől.

Egyedül voltunk a folyón, elmerültünk a hatalmas csöndben. A hajótat mögött elmaradtak New York, New Rochelle hidjai, és Newark teherkikötője. Békésen hallgattunk, álmosak voltunk és boldogok.

A horgonykötél remeg az erősödő dagályban. Csukott szemmel fekszem, egy méterrel fölöttem játszanak a gyerekek. Ewa pillanatonként figyelmezteti őket, hogy maradjanak csöndben, mert apu alszik, de a gyerekek tovább dögönyözik a mackót. Várom tehát, hogy mikor hallok csobbanást és kiáltásokat, amik felriasztanak.

A *Polonez* erdős part mellett horgonyoz. Az erdő fölött szürkéssárga sziklaoszlopok emelkednek, olyan, mintha cölöpfalat alkotnának. Megpróbálok nem gondolni a feneketlen vízre és a fedélzetről vízbe pottyanó gyerekekre. A cölöpfal tetején egy indiánt látok lóháton. Kezében nyíl, és fentről figyeli a folyón a lehorgonyzott kétárbocos lélekvesztőt. Sápadtarcúak érkeztek vele. Amikor a Nagy Manitu egyik kezéből a másikba teszi a folyót, és a víz a másik irányba kezd folyni, a sápadtarcúak behatolnak a Nagy Vadászmezőkre...

Elaludtam, indián vadászmezőkről álmodtam. Egy indián faluban jártam, a folyóparton. Minden készen állt a lakomához, a nagy wigwam belsejéből ínycsiklandozó illat áradt. Mielőtt belépek, el kell szívnom a békepipát... Félek, hogy megfulladok...

– Krzysztof, kész az ebéd, ébredj!

Kinyitom a szemem. Indián asszonyom a hajókonyhából mosolyog rám, az asztalnál meg ott ülnek a tisztára suvic-

21

kolt gyerekek. Az asztalon abrosz, tányérok meg minden, ami kell. Még kiskanál is van.

Már nem hallani a horgonykötelet, úgy látszik, az áramlat veszített erejéből. Az apály-dagály váltás előttre terveztük az ebédet. Meg szerettem volna kérdezni, miért nem hívták meg ebédre az

indiánt, ha már az apály alatt olyan éberem virrasztott a gyerekek és a kétárbocos lélekvesztő fölött.

Julius Petersennél a kikötő legnagyobb tárgya maga a felirat: Julius Petersen. Közeledtünk a parthoz, amit 3-8 colos gerendákkal erősítettek meg, régen nyilván erődöt építettek volna belőlük. A települést Nyacknak hívják.

A fák zöld lombjai között, a dombon házak kis csoportja búvik meg. Ide is illene az indián lovas. Egyelőre a parton egy javakorabeli férfi vár minket egy izgó-mozgó kamasz társaságában. Az előbb figyelmeztettek minket, hogy nem túl mély a víz. Odajöttek hozzánk egy motorossal, és mondták, hogy csak Petersennél van elég víz. Most vártak, hogy a kikötésnél is segítsenek.

Nyackba az a remény vezetett bennünket, hogy veszünk egy kis olajat, ivóvizet, friss zömlét, és megfürdünk. Kikötöttünk. Az idősebb férfi Lynn Saabyként mutatkozott be, a fiú az unokaöccse.

Mi is elmondtuk, kik vagyunk, mik a gondjaink. Egy jó negyedóra múlva rozoga autón megérkezett egy fiú kezelésként az olaj dolgában. A víz dolgában Jan tekerte egy kút kerekét. A zömlék dolgában Lynn Saaby ígérte, hogy segít, a fürdő dolgában azonban, mint kiderült – csak egy boszorkány állt rendelkezésre.

A szénrakás mögül bicegett elő rózsaszín és ibolyaszín ruhában. Kíséretében öt macska. Egyikük rózsaszín árnyalatú; kétségkívül a boszorkány rokona. Mint a mesében a vasorrú bába.

A mesebeli alakról hamarosan kiderül, hogy nagyon is valóságos személy, amikor egy mosollyal felfedi megfeke-

22

fedett fogcsontjait, és diszkrétan figyelmeztet, hogy tizenhárom dollárral tartozunk neki.

– Eta éjszakára is itt maradnak, akkor természetesen...

Ez a zuhany ára, ha nem számítjuk azt az örömet, hogy Julius Petersen tiszteletre méltó cölöpjeihez támaszkodhatunk. Plusz a hála. Meghívom Lynnt az unokaöccsével a fedélzetre. Ewa csöndesen szabadkozik, de a vendégek ügyet se vetnek a rendetlenségre. Ellenkezőleg, nagyon is tetszik nekik.

Ezalatt Jan és Malgosia gyerekeket kalauzol a fedélzeten. Gyermekünk gátlás nélkül magyarázzák lengyelül, mire szolgálnak a fedélzeti eszközök. Az amerikai gyerekek figyelmesen hallgatják őket, időnként angol magyarázatokat szúrnak közbe. Így beszélgetnek, mindegyikük a saját nyelvén.

Leszáll az alkony; a kikötő kihalt. Csak a macskanyávo-gás tanúsítja, hogy a boszorkány még virraszt a posztján. Aztán a felhangzó tücsökciripelés minden hangot elnyom; ez a hangverseny ringat álomba minket.

Hajnali négykor kelünk, az első napsugárral. A víz elszökött az apállal, a korhadt part magasan a fejünk fölött meredezik.

Jan felmászik a kötélletrán a kikötőkötélhez, fejével összegyűjti a harmatcseppeket, amik úgy függenek a pókhálókra, mint ezüstlegyecskék. Csak így veszem észre, hogy fejünk fölött, ott, ahol a kikötőkötél metszi a partot, lóg egy boríték és egy mezeivirág-csokor.

A borítékban énekeskönyv van, a Hudson menti dalokkal és egy dedikációval, mely szerencsés hajózást kíván nekünk. A virágot Ewának adom; majdnem sírva fakad.

A dombon álló fák elvesztették fekete árnyékukat. Hatalmas sziluettjük kiválik a narancssárga égről. Most már megjelenhetne végre az a lovas indián. Ennél egy kicsit valószínűbb, hogy a fák mögül előbukkan Lynn Saaby, és búcsúzóul meglengeti széles karimájú kalapját.

23

A dagállal együtt hajóztunk a folyón, az apályokat meg kivártuk horgonyon vagy valamilyen kikötőben – ahogy adódott. Segítettünk a motorral is, de szívesebben a vitorlákkal.

Így hajóztunk éjjel és nappal az apálytól és a dagálytól függően. Utolsó állomásunk huszonhárom órákor, az apály-lal együtt ért véget a Hudsonön, mielőtt behajóztunk volna Albanybe. Felszedtük a horgonyt, és gyerünk motorral a híd alatt!

Aludni akartam, de előbb vacsora volt, aztán egy különös motorcsónak zavarta meg Ewát lámpáival és horgonykötélével. Kiderült, hogy horgászok. Egész éjjel a bóják fényeit néztem, és hunyorogtam, amikor a vontatóhajók szembereflektoroztak.

Ewa lefeküdt, és gyorsan elaludt, én pedig ott álltam -vagy a változatosság kedvéért néha ott ültem – a kormány mellett, elégedetten, hogy rögtön véget ér az éjszaka, és a dagály utóján behajóztunk Albanybe.

„Jó kis jacht, egyedül is tartja az irányt” – ismételttem magamban, és pillanatonként

elengedtem a kormányt. A *Polonez* a meredek partú folyó kellős közepén úszott a keskeny hajóúton, és nem kalandozott el se jobbra, se balra. A hajótat mögött szürke hullámok keletkeztek, egészen a fekete partig futottak. Ott locsogtak a bokrokban és a köveken; ez a hang úgy futott a jacht után, mint az órake-tyegés.

E kellemes gondolatok és a motor egyhangú berregése elringatott, elaludtam a kormánynál. Utolsó gondolatom az volt, hogy milyen jó kis jacht...

A kokpit másik oldalán ébredtem fel arra, hogy fejemet bevertem a hátsó árboc bumjába. A jacht orra fölfelé ágaskodott, fennakadt a part menti bokrokon. Az elem táruló látványról az jutott eszembe, hogy a jacht kétéltűvé változott, és el akarja hagyni a vízi világot.

24

Azonnal hátrálni akartam, de a kis motor alig kavarta meg a vizet a far körül. A többtonnás hajótesthez képest, ami ötcsomós sebességgel robogott a part felé, a kehes kis motor erőlködése mit sem ért.

Egy pillanatig bénán álltam, teljesen elképedtem attól, hogy éppen velem történik ilyen nevetséges dolog, aki annyiszor bíraltam az elemi hibákat mások hajózási gyakorlatában. Külön csatornán futottak a mentésről szőtt gondolataim. Az agyamba elraktározott információ, hogy rögtön elmúlik a legmagasabb vízállás, teljesen előtérbe lépett.

Átszaladtam az orrhoz. Útközben szóltam Ewának, hogy ráültünk a partra. A fukszból kíváncsi gyerekefjek kandikáltak ki.

– Felvonjuk a farvitorlát!

A faron zsákhegyek nőttek. Az orrból kihúztam a peremre a *spinakkerbumokat*, melyekre kötelek voltak tekerve. Minden oldalról felraktam az emelőcsigákat, és rohantam a kokpitba. A kokpilot körülvevő csigák általában arra szolgálnak, hogy megfeszítsük a vitorlát, most viszont a kötéldebokra azok a kötelek kerültek rá, melyek a *spi-nakkerbumot* egyre inkább a part felé irányították.

A motor hátramenetben hörgött, a kötelek pattogtak, Jan és Ewa pedig kiültek az orron, hogy jó oldalról adjanak súlyt. Egyszer csak megremegett a hajótest. Lehet, hogy néhány centivel emelkedett a víz. Aztán a jacht csöndesen visszasiklott, mintha csak azért futott volna a partra, hogy néhány szál virágot szedjen. És csakugyan, az orrkosárban egy zöld csomó virított. És ott is maradt.

25

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

A kis folyók nagy folyókba folynak. A csatornák tavakba.

EWA A CSATORNÁKON VITORLÁZIK

Nem tudtam magamnak megbocsátani, hogy hagytam Krzysztofot egész éjszaka egyedül állni a kormánynál. Szerencsére minden jó, ha a vége jó, és egy zöld csokor is került a hajóorrba. De ha csak eszembe jutott, hogy fönn is akadhattunk volna, vagy belecsúszunk egy úszó hajóba, libabőrös lett a hátam. Ezelőtt soha nem gondoltam, hogy Krzysztof is tévedhet, és rámehet a jacht is és a gyerekek is.

Most, hogy Albany felé mentünk, Krzysztof engem a farba állított, Jant az orrba, és kiadta a parancsot, hogy figyeljünk.

Egy pillanatra úgy tűnt, hogy a főárbc azonnal beleakad a hídba.

– Nem férünk el alatta! – kiáltottam fel ijedten. Kiáltásomra Krzysztof teljes gözzel hátramenetbe kapcsolt, de aztán legyintett, továbbmentünk, és nem is érintettük a hidat, az magasan az árbocok fölött suhant el.

A szemerkélő eső elaltatta Albanyt. Ahogy közeledtünk, láttuk a magas rakodópartot egy sor bárkával, arrébb az ócskavashalmokat. A víz patakokban folyt az árbocokon, összegyűlt a viharkabátok görbületeiben, és minden mozdulatra vízesésként hullott a lábunk elé. Átvettem a kormányt, és Krzysztof elkezdte leszedni a vitorlákat és a fölösleges kötélzetet, leszerelni az árbocot. Ugyanakkor Jan meglazította a *vantrikst*, az oldalmerévítőket, a *forstagot* és az *achterstagot*, mégpedig olyan ügyesen, hogy az árbocok egy pillanat múlva inogtak, és az egész tákolmány úgy zörgött, mint egy csontváz, amely vacog a hideg esőben.

26

A kikötő erdők és mocsarak között húzódott meg: né* hány *kutter*, rengeteg ócskavas, barakkok, melyek közelebb voltak a viskókhoz, mint a gyári csarnokokhoz. Az ég is elsírta magát ettől a látványtól. Ugyanakkor itt volt egyedül esélyünk arra, hogy egy daru segítségével lefektessük az árbocokat a fedélzetre, ami szomorú kényszer, ha az ember az Erie alacsony hidjai alatt hajókézik.

Jan ugrása a fapallóra egy hosszú csúszással ért véget. Kedvem lett volna leteremteni a kapitányt, mert megenged ilyesmit, de hajósainasi kötelességem azt diktálta, hogy dobjam ki a kötelet, és ne vitatkozzam. Később aztán már nem volt kivél, mivel Krzysztof elment az irodabarakkba, hogy elintézzze a formáságokat. Miután meggyőződtem róla, hogy a gyerekek bent vannak a hajón, hogy a kötelek jó erősen tartanak, én is elmentem... hogy végét keressek.

– Mi újság? – állított meg egy dagadt munkás. – Én ukrán vagyok, de van itt néhány lengyel is. Hé, Stan!

Odacaplatott egy kollégája is a cuppogó sárban.

– Kuttert építünk itt együtt egy dél-amerikásnak, látja azt a ladikot? Mi csináljuk?

Ránéztem a part melletti kis hajócskára, aztán a munkások ráncos arcára. Egyik lábamról a másikra álltam, de kényelmetlen lett volna megkérdeznem, hol van itt az illemhely, főleg azért, mert a lengyel zászlóról kezdtünk el beszélgetni.

Dolgom végezetlen mentem vissza a jachtra.

Az eső nem gátolta meg a kikötőt abban, hogy teljesítse a megrendeléseket. Egy automata daru érkezett a fák közül, kecsesen kigördült a sáron keresztül, és megállt a parton.

Szerencsére az eső már nem esett, és elküldhettük a gyerekeket, hogy megkeressék a vasorrú bábát. Krzysztof mondta, hogy ne siessenek vissza.

A daru kezelője egy hurkot tett a főárbocra a *száling*

27

alá, és akkor végleg ki lehetett oldani a merevítőket, Krzysztof lebújt a fedélzet alá, hogy kibiztosítsa a csavarokat, és amikor kiáltott, megismételtem a jelet a darusnak.

Az árboc megremegett, és elkezdett kicsúszni. Egyedül álltam a fedélzeten, néztem a nagy és nehéz fémoszlopot. Ha ebben a pillanatban elszakadt volna a kötél, az árboc, mint egy lándzsa, felnyársalta volna a hajót, és kijött volna a másik oldalon, rászúrta volna a *Polonezt* az iszapos fenékre...

A kötél végeit rögzítő plaszterek felbukkanása jel volt a darusnak. Az árboc meg mozdulatlanul vált. Ebben a pillanatban Krzysztof kifutott a fedélzetre. Hihetetlen, hogy egy ilyen munkához elég egy-két ember. De íme, az árboc vége kibukkant a fedélzet alól, és mi nyögve, szuszogva a farra húztuk.

Az árboc egy darabig megfeszült, mint egy íj, a vantnik rendetlenül heverték a fedélzeten, mint a farkocskok. Az árboc végét a farkosárra támasztottuk, a kötelek körbe-körbe röpültek, ahogy a fémoszlop közeledett a fedélzethez. Az utolsó pillanatban, mielőtt lefektettük az árbocot, Krzysztof egy csomóba gyűjtötte a köteleket, aztán intett, hogy le lehet engedni. A fedélzet nyögött egyet, és készen voltunk. A nagyárboc feküdt, egy kicsit elől is, egy kicsit hátul is kilógott.

A hátsó árboc könnyebben ment – gyorsabban, és az egész művelet nem volt olyan félelmetes, mint az, amit az előbb átéltünk. A már fekvő grósz mellé fektettük, és összekötöttük őket egyetlen nagy kötegbe. A szálingok, amik azelőtt a vantnikat tartották, most keresztbe álltak a fedélzeten. Lehet, hogy a gyerekek jól fognak majd játszani a terepakadályokkal nehezített fedélzeten, de nekem igazi kínszenvedés.

Alkonyat előtt befejeztük a szerelést. A gyerekek maguktól előkerültek, maszatosan és vizesen. Elvesztettem a

28

reményt, hogy ezen az utazáson valaha is lesz elég tiszta ruha. Jan és Gosia észre se vették a szülők heroikus erőfeszítéseit; kijelentették, hogy éhesek – ettől újra otthon éreztem magam.

Zöld levélfüggöny választ el minket a világtól, úgy hajózunk. A nyugodt víz fasorok közt ringat bennünket, csak mögöttük kezdődik a lármas Amerika. Először nagyon csalódott voltam. Amikor elképzeltem, hogyan fogunk a csatornákon hajózni, azt hittem, hogy úgy üldögelek majd a kokpitban, mint egy színházi páholyban, és a képek szép sorjában fognak elsuhanni mellettünk...

A valóságban nyugalom volt körülöttünk, és a gyönyörű természet kellemes biztonságot nyújtott. A fedélzeten heverő árbocok ugyan kicsit kényelmetlenek voltak, az igaz, de örültem, hogy az asztal végre nem borul fel, nem röpülnek le a csészek, a gyerekek nem potyognak le a fedélzetről. Tudom, Krzysztoftot idegesítették a fekvő árbocok, de nem tudtam megvigasztalni, és nem is osztoztam fájdalomában.

A gyerekek élvezték a jó időt, kihurcolkodtak a fedélzetre, és a fekvő árbocokat bevonták játékkukba.

A zöld partok maguktól vezettek zsiliptől zsilipig, csak a zsilipezésben kellett nekünk is részt vennünk. Nyugtalanul figyeltem, hogy nem dől-e ránk a víz a kapu mögül, de aztán a fenékről fölbukkantak az örvények, fölemelkedtünk, és hirtelen elénk tárult a csatorna következő szakasza, ami ugyanolyan nyugodt volt, mint az előző. A zsilipkezelő barátságosan intett, és a nyitott kapu tovább bocsátott minket.

A csatornák nyugalma és gondtalansága, a gyerekek biztonsága – végre tanultak is egy keveset – és a motor egyhangú zúgása untat. Teljes sebességgel haladunk, mert Krzysztof, ki tudja, miért, beleegyezett, hogy egy megha-

29

tározott napon Buffalóba érünk. Mint az örültek hajózunk tehát hajnaltól késő éjjelig, mivel nyakunkon a megbeszélte dátum. Csak néhány óránk van megállni és aludni. Sötétedés után az Erie-csatorna bójái fehéren és vörösen hunyorognak ránk mindkét oldalról. Néha úgy tűnik, hogy lidércfények, melyek becsalnak a lápba. Emlékezetes alba-nyi esetünk óta vigyázok, nehogy elszundítsak. Szóval tartom Krzysztoft, teát főzök, így haladunk, míg nem akad egy kisvárosi kikötő vagy más alkalmas hely, ahol lehorgonyozhatunk.

Leggyakrabban az éjszaka zárva tartó zsilipek állítanak meg.

Three River Pointnél a csatorna egyik elágazásába fordultunk, ami az Ontario-tavi Oswegóba visz. Úgy terveztük, hogy elmegyünk a zsilipig, de este köd szállt a vízre. Amikor északra fordultunk, eltűntek a bóják, és a reflektor fehér falba ütközött. A néhány pillanattal ezelőtt még jól látszó Three River Point fényei eltűntek. Csapdába kerültünk. Csak a tücsökciripelés hallatszott az erdőből. A mocsár felől hideg szállt.

– Megpróbálunk visszafordulni, az utolsó fényeket az előbb még a far mögött láttam – mondta Krzysztof.

Néhány perc múlva áttörtük a fehér falat. Láttuk a partot, a bójákat, a kikötőt. Talán éjfélre járhatott az idő, nem volt más választásunk, de nekem nem tetszettek azok az emberek, akik a parton ácsingóztak ebben az éjszakai órában. Két autó állt bekapcsolt reflektorokkal, az egyiknek még a motorja is járt.

– Krzysztof, én nem megyek ki a partra.

– Készítsd elő a kötelet, az istenit, aztán menj a kormányhoz!

Amikor a part már közel volt, a vélt gazemberekről kidet ült hogy pecáznak az autók fényében. Krzysztof megszólította őket, hogy megállhatunk-e itt, és még segítettek is elkapni a kötelet. Nagyon kedvesek voltak.

30

Megvetettük az ágyakat, de mielőtt lefeküdtünk, megkértem Krzysztoft, torlaszolja el a bejáratot. Rám nézett, megrázta a fejét, de azért az ajtót bezárta. Ez volt az utolsó éjszaka, mielőtt kihajóztunk volna az Ontario-tóra.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Éjszaka vad szél támadt. Amikor féltünk, énekeltünk.

AZ ONTARIO-TÓ

Simán és könnyen kezdődött. Itt vannak a Nagy-tavak! Nemcsak a víz nyugodt, de szél sincs. Kénytelen-kelletlen motorral indultunk el.

A víztükör különös, olajosbarna árnyalatú volt. A finom kis fodrokon visszatükröződött a jacht egy-egy részlete. Jobban megragadott ez a kép, mint a valóság. A legénység a kokpitba sereglett. A fedélzet, miután felállítottuk az árbocokat, óriásinak tűnt.

Oswego hullámtörői megkettőződve látszottak a far mögött, a vízben és a levegőben. Aztán kis pöffök jöttek, és eltűnt a vízről a barnás árnyalat. Foltokban fodrozódott a víz, és sötét gránitkébe váltott. A vitorlák kidagadtak, de a víz még mindig nyugodt volt. Néha loccsant egy-egy nagyobb hullám, a kisebbek pedig egyenletes ütemben az orr alatt csobogtak.

Jan és Gosia régi szokás szerint összevesztek valami apróságon, megsértődtek; amikor rájuk szóltunk, sértetten, de szolidárisan levonultak a kajütbe, ahol újrakezdték az egészet.

Alkonyatkor újabb színek telepedtek a vízre. Az összeráncolt víztükör sötétkéjje elmélyült, ugyanakkor a hullámok csúcsán vörös fények jelentek meg, melyek kihuny-

31

tak, amikor lement a nap. A tóra feketeség kúszott, csak az ég maradt sötétkék. A távoli parton borsónyi fények remegtek. Az egyre erősödő szél ellenére a jachton még mindig nyugalom honolt. A

vitorlák húzta hajótest egy kicsit oldalra dőlve haladt, nem reagált a hullámok lökéseire.

A jacht belsejében is nyugalom lett, hála Ewának, akinek magasabb régiókban csattant a hangja. Ezzel egy időben Malgosia szipogása és Jan bánatos hangja hallatszott. Igaza volt Ewának, de rossz volt hallani. Úgy tettem hát, mintha nem hallanám. Szerencsére ezúttal nem hívtak döntőbírónak. Az ilyen helyzetekben soha nem tudom, mihez kezdjek, hogy az ideges Ewával vagy a boldogtalan gyerekekkel érezzek-e együtt. Leggyakrabban magammal.

Velem egyszerűbb egyezségük volt a gyerekeknek. Ha elvetették a súlykot, hát kaptak a fenekükre. Minden megegyezés szerint történt, számíthattak a korrektségemre.

Egyedül maradtam a fedélzeten. Amikor a világ körül hajóztam, állandóan arra vágytam, hogy legalább egy pillanatra legyen velem a fedélzeten a családom. Most pedig – ugyanaz a sötétség, az iránytű fénye és a pozíciólámpák visszaverődnek a vízen – jobbról zöld, balról vörös. Ugyanazok a széltől dagadó vitorlák, és a kormány ugyanúgy enyhén remeg, ha gyorsan megyünk. Beteljesült az álom, de úgy éreztem, valami másról álmodtam. Amikor a gyerekek a mamával veszekedtek, egy pillanatra megint magányos hajós szerettem volna lenni. Nagyon szégyelltem ezt a gondolatot.

Amikor elindultam, tudtam, mire vállalkozom. A vitorlázás következő nehézségi foka – a legénységi és a magányos hajózás után a család. Előre láttam a konfliktusokat, a bajokat, a drámákat. De hiszen ez még csak a kezdet, és én gondolatban már a nyugalomra áhítozom, az óceánra menekülök.

32

Eközben a szél iránya megváltozott. Számunkra ez **azt** jelenti, hogy áttérünk a *félszelelésre*. Egy kis munka a vitorlakkal, egy kis fröcsögés a fedélzetre, egy kicsit erősebb himbálózás. Hasítjuk a sötétet. A parton pislognak a fények, illendő távolságban tartják magukat. Úgy állítom be a menetirányt, hogy hajnalban, amikor Ewa ül majd a kormány mellé, nyugodtan válthassunk.

Néhány évvel ezelőtt kettesben hajóztunk: egy órácskát aludnom kellett, és Ewa helyettesített. A jacht, amely néhány mérfölddel mögöttünk jött, később elmondta, hogy szép lassan megváltoztattuk a menetirányt, és ellenkező irányba fordultunk. Most erre gondolva igyekeztem minél messzebb maradni a parttól. Sose lehet tudni.

Lassan múlt az éjszaka. Se gyorsabban, se lassabban, mint a Balti-tengeren vagy a Tasman-tengeren.

Néztem a pirkadat szürkességéből előfutó hullámokat, és tudtam, hogyan fognak hatni Ewa közérzetére. Talán két órára futja a lelkiereje, gondoltam. És amikor kijött, készen arra, hogy elkormányozza a jachtot „akár a világ végére is”, átadtam a kormányt. Már a nyelvemen volt, hogy azért inkább ne a világ végére kormányozza a hajót, de aztán lenyeltem. Az embernek bíznia kell a másokban. Ezzel a gondolattal tértem nyugovóra, jobb meggyőződéseim ellenére, miszerint az iránytartást nem szabad Ewára bízni.

Alig ejtettem fejemet a párnára, az aggodalom kivert az ágyból. A magányos vitorlázóknak éber az álmuk – gondoltam, de Ewa meggyőződött róla, hogy tévedtem. Három órát aludtam, és csak Ewa kiáltására ébredtem fel, és nem is az elsőre.

A tó színe sápadt zöldre változott. A hullámok egyenletes sorokban követték egymást, ütemesen lökdösték a megdőlt hajótestet, és felcsaptak a fedélzetre. A part nem látszott, egyedül voltunk a tavon.

– Nem túl sok a vitorla?! – kiáltott Ewa. A kokpitban ült, lábát a szemben lévő padhoz feszítette. A viharkabát

33

kapucnija szorosan fogta körül az arcát, mint egy kámea-portré oválisát.

– A vitorla? – kérdeztem értetlenül. Tényleg, egy pillanat múlva rájöttem volna magamtól is, hogy le kell szednünk az orrvitorlát.

A *besánvitorla* leszedése nem sokat segített, mert újra felélenkült a szél, és a *Polonez* fedélzete szinte a vizet súrolta. Kíváncsi voltam rá, hol vesztettük el a partot.

– Nem változtattam az irányon – szögezte le Ewa mindenesetre.

Az utolsó néhány órában a szél nagyon felerősödött és megfordult. De csak fokozatosan, tehát észrevehetetlenül. Így fújhatott bennünket a tó közepére.

Megpróbáltam szélbe állni. A hajóorr szétvágta az első hullámot, aztán hozzáfogott a következőhöz, de már nehezkesebben és lassabban. Le is mondtam róla, mert sebességünk olyan gyorsan csökkent, hogy szinte megálltunk. Annyit vesztettem, amennyit az előbb nyertem. Magamban

beláttam, hogy Ewának igaza van. De hol a csudában vagyunk?

A jobb oldalon biztosan ott volt a part, csak éppen nem tehet tudni, milyen messzire. A bal oldalon is, bár közelebb. Váratlanul a horizonton megjelent egy hajó. Kibukkant a lenge párából, és nyugalmasan úszott a vízen. A térképre pillantottam, a hajózási útvonal a tó kellős közepét szelte át. Tehát a hajó útvonala, "ha az Erie-tóról érkezik, azt is megmutatja, hol a Welland-csatoma bejárata. Mellette van Youngstown, ahová szeretnénk eljutni.

Amerikai navigáció! Elmosolyodtam ennek a megnevezésnek az emlékére, ami biztosan csak a lengyel tengerészek között terjedt el. Azt jelenti, hogy a vitorlás egy nagy hajó nyomába szegődik, amely jól ismeri az utat az idegen kikötőbe. Ezzel a módszerrel elég sok jacht futott már zátonyra, vagy jutott teljesen más kikötőbe, de ez nem ártott az „amerikai navigáció” népszerűségének.

34

A hajó eltűnt a tat mögött, egyszerűen szétfoslott. Eszembe jutott, hogyan botorkáltam a sűrű ködben az Északi-tenger lapos partja mentén. A Schelde torkolatában voltunk, ahol több irányból csaptak össze az áramlatok. Az első tiszt, aki a navigációért volt felelős, elveszett az újabb számításokban. Nem figyeltem rá, és a helyzetünk teljesen bizonytalanná vált. Egyszer már ez a magabiztos ember majdnem száz mérfölddel többet tett meg, mert két német világítótoronyt összekevert a térképen. A térkép szerint már a belga partoknál jártunk. Váratlanul, a látóhatár szélén, mint egy kísértet, felbukkant egy hajó. Ahogy utána néztünk, bójákat fedeztünk fel. Minden világos lett, bár a köd nem szállt fel. Bójától bójáig, mivel ismertük a hajó útvonalát a térképről, eljutottunk Vlissin-genbe.

Ewa nyugodtan végighallgatta elbeszélésemet. Láttam a szemén, hogy újra ráijesztettem valamivel, de nem akartam megtudni, mivel.

– Próbáljunk megfordulni – javasoltam.

Ewa tapsolt – azt hitte, hogy a következő széllokés már a kikötőbe röpít minket. A kormányznak engedelmessé *Polonez* felegyenesedett, aztán csapkodtak a vitorlák, aztán újra oldalra dőlt, és a fedélzetre újabb zöld hullámok csaptak.

– Most kedvezőbb a dőlésszög – mondta Ewa. – Megyek, megcsinálom a reggelit.

Egy pillanattal később kidugta a fejét.

– Csak a himbálózás kevésbé kedvezői

A reggeliig minden rendben volt. A jacht egyik hullámról a másikra szökdécselt, felágaskodott, aztán újra belebukott a vízbe. De a himbálózás megtette a magáét., Jan búcsúzott először a reggelitől. Ewa kiszellőztette a fejét a hajókonyha szagától, Gosia pedig sápadt arccal találta meg a helyét – a lejárati csapófedelén feküdt, a hullámvédő alatt. Nekem se tetszett az imbolygás. Ha Ewa megváltoztatta

35

volna az irányt, amíg én aludtam, nem kerültünk volna a tó közepére. Csak magamnak tehettem szemrehányást.

Egy bárgyú tengerésznótát dúdolgattam. Ugyanazt, amit első tengeri utamon. Janicki kapitány parancsolta meg akkor, hogy megállás nélkül énekeljünk, mivel úgy gondolta, hogy érdemesebb a száját éneklésre használni, mint valami másra; és milyen különös: bevált a módszer a tengeribetegség ellen. Húsz évvel később továbbadtam ezt a bölcsességet a családomnak. A *Polonez* hullámverésben és szélzúgásban hasította az Ontario hullámait – fedélzetén iszonyú hamisan kornyikáló legénységgel.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Amikor felmásztam az árbocra, sok vizet láttam.

EWA AZ ERIE-RŐL

Nem értem, hogy lehet a vizet szeretni, ha ilyen sok van belőle. Amikor eltávolodunk a parttól, olyan, mintha tengerpartot hagynánk magunk mögött. A tenger szürke, barátságtalan, és állandóan szembehullámzik. A szárazföld eltűnik a látóhatár szélén, és olyan, mintha egyenesen a végtelenbe mennénk. Akkor aztán Krzysztof elrendeli, hogy forduljunk, és a film visszafelé kezd peregni: a part nőni kezd, a tenger szembehullámzik, csak éppen a másik oldalról, a vízre zöldes árnyalat kúszik.

Tudom, hogy rögtön újra fordulunk, mert nincs tovább, pedig már nagyon szeretném, hogy ez az imbolygás megszűnjék, hiszen olyan közel a part. Mindent jól lehet rajta látni. A kis fenyőket is, olyanok, mint a Varsó melletti erdőkben, a fővenyes parti homokbuckákat és a gátat, amelyen néha elhalad egy-egy autó. A környék kihalt és tel-

36

jesen átlagos. Csak a belőle áradó nyugalom kivételes. Ez az, ami nekem legjobban hiányzik. Alig százméternyire a parttól újabb fordulat, a *Polonez* orra magasba emelkedik, fordul, és csattanva hull vissza a következő hullámra, **hogy** aztán folytatódják a pokoli ritmus.

Ahogy Krzysztof csillogó szemét nézem, látom, hogy tetszik neki az ilyen vitorlázás. Mennyire különbözik attól a fapofától. amit akkor vág, amikor a fogadásokon százan ráznak velünk kezét. Elcsepelt mondatok, közhelyek, „hogy tetszik Amerika?”; „mi újság?”, „hogy érzik magukat?” – lengyelül, angolul...

Ez lehet Krzysztof számára olyan, mint nekem az egymás után következő hullámok itt az Erie-n – könyörtelen, undorító, kikerülhetetlen. Hányynom kell.

Jan adta meg magát először. A hintázás felkavarta. Egyikünknek se segít már az ének, hát elhallgatunk. Erre ének helyett azok az artikulálatlan hangok hallatszanak, amiket Jan ad ki, mikor a fedélzetről kihajolva szenved. Krzysztofra nézek, mindketten aggódunk Janért – vagy a tenger győz, vagy ő. Krzysztof a második lehetőségre szavaz. Én viszont attól félek, hogy a végén mindannyiunkat legyőz a tenger. Gyalázatosan érzem magam.

Malgosia répát rágszál, egyiket a másik után. Egyáltalán nincs étvágya, de apu azt mondta, hogy ez jó tengeribetegség ellen, hát rágszál szaporán, mint egy kis nyúl. Arcocskája viaszszápadt, vonásai kielepedtek, szeplői világítanak. Néha szomorúan elmosolyodik, és tovább rágszál.

Krzysztof kitalált még egy módszert – állítólag nagyon hasznos –, a krumplipucolást. És csakugyan, kis csapatunk kezében hamarosan villogott a kés. Gosia vágta kockákra a krumplit, nagyon szaporán. Jan elmélyülten hámozott, egy krumplival több percig is elbajmólódott. Egy egész fazékkal megpucoltunk, lementem hát, hogy föltegyem főni. Azonnal felrohantam, nem is gyújtottam meg a gázt. A kajüt teljesen kibírhatatlan volt, nem lehetett le-

37

regőt kapni, kátrányszag terjengett, és nagyon szűk volt. Ropogtak a hajódeszkák, mintha a jacht azonnal szét akarna esni, a meggyújtott gyufa meg úgy hatott rám, mint egy füstbomba. Egy ugrással kint voltam a kokpitban, és mélyen beszívtam a friss levegőt. Hát az legalább volt.

– Rögtön meggyújtom – mondta Krzysztof –, előbb forduljunk.

Már megint! Olyan közel volt már a part, és áradt felőle a csábító tülevél-, széna-, virág- és kemenceillat... Lazuló kötelek, feszülő kötelek. A hajótatnál a föld illata, a hajóornál pedig az a meghatározhatatlan vízillat: a monotónia és a világ végéig való hánykolódás hírnöke...

Krzysztof föltette főni a krumplit, és azt mondta, mindannyiunknak jót fog tenni, ha eszünk egy keveset, megjavítja a közérzetünket. Én már az evés pusztá gondolatától is rosszul lettem. Szerettem volna bebújni a lehető legkisebb lyukba, hogy így húzzam ki addig a pillanatig, míg véget nem ér ez az örökös ringatózás (ha egyáltalán valaha véget ér).

Leültünk a gőzölgő krumpli mellé. Jan megevett egy felet, és azonnal rohant az ágyára, hogy ki ne hányja a vacsorát. Talán nem esik le az ágyról. Gosia egy kicsit tovább rágszált, de aztán ő is Jan nyomdokaiba lépett. Éreztem, hogy lassanként rajtam is erőt vesz a közöny. De azért a sós vízben főtt krumpli jólesett. Meleggel töltötte meg a gyomromat, ez már jó ideje hiányzott. A kajütbe nem akartam lemenni, nem is tudtam volna, és a szél, bár rendesen be voltam öltözve, még a maradék meleget is kifújta belőlem. Éreztem, hogy lassanként olyan szürke leszek, mint a víz. A forró krumpli egy pillanatra mindent megváltoztatott. Forró, homokos tengerparti strand tüze és fenyőligetek nyugalma volt benne, a paraszti élet biztonsága és a legelők egyszerűsége...

Pillanatnyi megváltás. A valóság – a minket körülvevő „szántóföldön” végtelen sorokban jöttek a tarajos hullá-

88

mok. A tollforgós seregek nekiütköztek a hajó oldalának, aztán közömbösen továbbvonultak, mintha mindegy **lett** volna nekik, hogy egy derék jacht navigál keresztül a tavon, vagy egy deszkadarab, amin rémült pókok kuporognak.

Mondták nekünk, hogy az Erie a legveszélyesebb, mert a legsekélyebb a Nagy-tavak közül, és ráadásul úgy fekszik, hogy a szél általában hosszában fúj – vagy a képedbe, vagy a tatodba.

Kár, hogy nem várjuk ki, míg kedvező lesz, ha egyáltalán megváltozik valaha. A hullámok rövidek és kellemetlenek, kirázzák az emberből a szuflát. Ha meg lehetne valahol állni, rábeszéltem volna Krzysztoft a kikötésre. A közelben azonban egyetlen kikötőt se látni, bár a part szép látványt nyújt, de egy ilyen jachttal, amelynek két méter a merülése, nem lehet akárhova kikötünk. A partvonal teljesen egyenes, nincs rajta egyetlen kis öböl se. Krzysztof megmutatta a térképen, hogy a

legközelebbi hely, ami alkalmas kikötőnek, egy kis öböl Silver Creeknél. Várom, mikor érünk oda, és a következő fordulatig buzgón kémlelem a partot.

Egyik oldalon meglazítom, a másikon meghúzom a köteleket. Fejünk fölött rémítő csapkodás, mintha egy hatalmas madárraj kapott volna szárnyra, és megint a habzó hullámokig süllyed a fedélzet pereme. Oldalról szürke és könyörtelen seregek támadnak. Mikor lesz már vége?!

Alkonyatkor értünk Silver Creekbe. Már olyan fáradt és közömbös voltam, hogy nem is örültem neki. Az igazat megvallva, nem is ért véget a hullámozás. A vitorlavásznak lehulltak, mint egy halálosan kimerült madár szárnyai, a parthoz motorral mentünk, és ellenőriztük a csökkenő mélységet. A jacht most másképpen imbolygott – jobbra-balra, szélesen és összevissza, mint egy tanácstalan kacska. Megszabadulva a szél nyomásától, majdnem zátonyra futottunk.

39

– Négy méter! – kiáltottam a kormánytól. Krzysztof az orrban állt a vasmacskával.

– Tedd üresbe!

Egy pillanattal később már a sebességváltó karral harcoltam. A motor felbőgött, mivel véletlenül teljes sebességbe tettem, de aztán megelőztem Krzysztof vezényszavát, visszaváltottam.

Az orrban csobbant a vasmacska, a vízen fehér úszó maradt, hogy jelezze a helyét. Egy kicsit arrébb, ahol véget ért az öböl, látszott, hogy a tó továbbra is hullámzik. A hullámok ugyanolyan szigorú rendben követték egymást, mint egész álló nap, de mi már csak nézői lettünk az elemek harcának.

Csak döglött hullámok jutottak el hozzánk, a tó olyan volt, mint festmény egy képtár falán. Belül már aludtam, még azt se vettem észre, hogyan és mikor csináltam meg a vacsorát. Hogy felderült Krzysztof képe arra a kérdésre, hogy nem éhes-e!

A gyerekeket nem ébresztettem fel. Űgy aludtak, mintha agyonütötték volna őket, fülig betakaródzva. Otthagytam csapot-papot, és bezuhantam az ágyba.

Krzysztof ébresztett fel, biztos voltam benne, azt akarja, hogy lazítsam meg a köteleket egyik oldalon, és húzzam meg a másikon.

– Szántunk!

Ez nekem semmit se jelentett, de a hangsúly, ahogy Krzysztof bejelentette, azt sugallta, hogy valami fontos dolog történik. Most ért el hozzám a szél, ami a kötélzetet tépte. Fentől süvítés hallatszott, de nem éreztem a ringa-tózást, ami eddig összekapcsolódott bennem az erős széllel.

Krzysztof már ott állt türelmetlenül a kokpitban, hogy milyen lassan mozdulok. Pizsama volt rajta, és a hajóorr előtt tatóngó sötétségbe mutatott.

– Tartsd azt a fénypontot!

40

Fénypontok villóztak a sötétben balról is meg a tat mögött is, és az első pillanatban csodálkoztam, hogy nem alszanak el ekkora szélben. Nem tudtam, hogy most előre vagy visszafelé megyünk-e, vagy zátonyon ülünk. A motor teljes fordulatszámmal működött, és a csavar apróra őrlötte a fedélzet melletti feketeséget; de hogy ebben az égszakadás-földindulásban az égbe repülünk-e vagy a pokolba – nem lehetett tudni.

Krzysztof a hajóornál küzdött a horgonnyal és a horgonykötéllal, nekem meg az jutott eszembe, hogy össze fogja koszoszni a pizsamáját, de még ha nem koszosná is össze, biztosan vizes lesz, és ha vizes lesz, akkor biztosan meg fog fázni...

– Balra tarts! – hangzott a hajóorrból.

– Most jobbra! – Ha valaki megmondaná, hol vagyunk! Krzysztof azt mondaná, hogy Silver Creekben. De ő mindig mindent szó szerint vesz...

– Nem hallod?! Tedd üresbe!

Hallottam, hogyne hallottam volna, csak a sebességváltó nem akart engedelmessé válni.

Krzysztof kimerült volt, és nagyon aggódott, hogy ezúttal kibírja-e a horgony. Meg akartam neki mondani, hogy imádom, amikor ilyen zilált, ebben a koszos pizsamában, és nagyon szívesen fogom ápolni, ha majd jól megfázik. De egy szót se szóltam: leültünk egy pohár bor mellé, és boldogok voltunk, hogy pár pillanatig nem kell semmit se csinálnunk.

Nem tudom, hogy virradt meg. Krzysztof állandóan fölriadt, hogy ellenőrizze a horgonyt meg a jacht helyzetét. Elmúlt az álmoságom. Az éjszaka titokzatos és kísérteties part a hajnal fényében teljesen hétköznapiaként tűnt: néhány ház a fák között, út, vasúti viadukt és egy betonrámpa a víz mellett. Biztosan itt tolják vízre a motorcsónakjaikat a derék amerikaiak. Tegnap egész nap egyetlen-

egyetme láttunk a tavon! Szép kis tengerészek!

41

Már le akartam menni a kajütbe, amikor észrevettem, hogy a parton áll egy autó, mellette pedig egy férfi integet és kiabál nekünk. Egy pillanatig bámultam, és nagy kedvem lett volna odakiáltani neki: kinyalhatod a... De nem szóltam semmit, mert hiszen meg se hallhatta, meg se érthette volna, Krzysztof pedig csodálkozott és haragudott volna. Azt hiszem, az egyetlen dolog, amit ez az ártatlan ember akarhatott, a horgonyhely bére. Hát ússzon ide, ha olyan fontos neki!

Krzysztof ugyanakkor azt mondta, hogy kimegyünk, mivel a szél megfordult, és kár vesztegetni az időt. El se tudtam képzelni, mire gyűjtögette az időnket, de nem kezdtem vitába vele. Amikor arra gondoltam, hogy újra kifutunk a tóra, ijedtemben összeszorult a torkom. Ha az éjszaka ilyen borzalmas volt ebben a védett öbölben, milyen lesz a nyílt vízen?!

Aztán a horgonykötéllel kellett foglalkoznom, Krzysztof felhúzta a horgonyt, és felkötötte a fedélzetre, de az iszonyú mennyiségű kötél halomban hevert. Én lettem Ariadné, aki felgombolyítja és átnyújtja Thészeusznak...

Ez a szerencsétlen kötél elég hosszú időre lefoglalt. Amikor véletlenül* felnéztem a partra, megdöbbsentem. A tó kellős közepén Jártunk, mögöttünk fehér csík a sötét vízben. Sötét volt az ég és a part, ami egyre zsugorodott és távolodott a víztükör szélén. Innen már nem látszottak a fák, viszont füstölgő gyárkémények bukkantak elő.

A *Polcmez* bólogató árbocokkal haladt a hullámokkal szemben, de különös módon nem zavart. Észre se vettem, mikor siklottunk ki az öbölből a nyílt vízre. Az elmúlt éjszaka óta rájöttem, hogy az igazi veszély a parton leselkedik, és hogy a víz nem is annyira fenyegető, mint előzőleg gondoltam. Krzysztof a kormány mellől megértően rám mosolygott, bár nem tudom, értette-e, hogy mi ment végbe bennem.

A kokpitban felbukkant a gyerekek kócos üstöke. Mind

42

a ketten álmosak voltak még, de kórusban mondták: Jó reggelt! Tudtam, hogy egy pillanat múlva eszükbe fog jutni a reggeli, és indultam a konyhába, hogy meggyújtsam a bűzölgő rezsót.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

12 éves lettem, Toledo. Ohio állam.

Ó, ROVAROK!

– Vadludak szállnak a szélben!!! Anyuuuuu?...

Malgosia úgy felhúzza a kérdés végét, mint egy énekesnő, aki lemondott róla, hogy folytassa az áriát. Tudom, hogy még egy perc, és a fiamban, aki leckéje fölött görnyed, forni kezd a düh, és kitörni készül, mert bár Malgosia éppen vele szemben sertepertél, mégis üvölt Ewának, aki ugyanabban a kabinban dolgozik, csak éppen előtte van a navigációs asztal műszerfala. Ewa, hogy megelőzze a vitát, csöndre inti Gosiát.

A kislányt már nem hallani, csak Ewát, őt viszont egy oktávval magasabban:

– Csöndesebben, légy szíves! Hányszor mondjam még?! A feljáróban megjelenik Jan reménytelen arca. Nem

biztos benne, hogy boldogtalanságát jelen pillanatban kellőképpen fogják-e értékelni, ezért fintorogva próbál mosolyogni.

A vitorlavásznak alig dagadnak: a nap csak nehezen tör át a felhők vékony függönyén, és pontosan úgy fest, mint Jan: fintorogva mosolyog.

– Apu, figyelj! Két városból pontosan egy időben elindul egymással szemben két vonat. Az egyik 80 kilométeres sebességgel, a másik pedig...

43

Úgyis meg kell kérnem, hogy ismétlje meg az adatokat, így hát nem aggaszt, hogy egy kérdés hasít belém: kit ültetnek le azért, mert két vonatot egy vágányon engedett tovább? Vajon a váltókezelő heccből csinálta, vagy aggkori szenilitásból?

Jan csöndben várakozik, miután föltette a kérdést, én pedig hazardírozok.

– Na, próbáld meg szépen egyedül végiggondolni... -mondom, és szívem legmélyén már a sors szemére hányom, hogy egy ilyen kánikulai naphoz, csípős legyek rajához, a fullasztó hőséghez és a zátonyok közti rengeteg bójához ráadásul még a nyakunkba zúdult ez a vasúti szerencsétlenség is.

– De hát ez az, apu, hogy nem értem.

Kedvem volna azt válaszolni, hogy én sem. De azt sem, hogy miért csinálnak ilyen unalmas

feladatokat, amikor helyette elő lehetne adni a váltóór szenzációs történetét...

- Anyuuuuuuuu!
- Beszélj normálisan, Gosia!
- Csípnek a legyek.
- Vakard meg!

Jannal a kokpitban üldögélünk, szemünket könnyedén összehúzzuk, mert vakít a nap: gondolataink a vasút körül kalandoznak, de Jan inkább a legyekről kíván beszélgetni.

- Igaz, apu, lent borzalmasan csípnek a legyek.
- A kokpitban is ugyanúgy csípnek, de lehet, hogy jobban.

A katasztrófa elkerülhetetlen. Azonban nem a vonat az oka, hanem a legyek. Jan az esélyeit latolgatja, várja az események alakulását. A feljáróban megjelenik Ewa.

- Krzysztof, Gosiát tényleg agyoncsípik.
- Legyezesse magát az ábécéskönyvvel.

– Jó vicceid vannak! Tudod, hogy Gosia allergiás! Ügyesen kikerülöm a következő bóját, és csöndben dör-

44

mögök, hogy én is allergiás vagyok. Csak nincs elég merszem, hogy hangosan kimondjam, mire.

- Kiirtjuk a legyeket – dönt Ewa.

Jan győzedelmesen pakolja össze a füzetait, mivel nyilvánvaló, hogy a légyirtás nem gyerekjáték. A vasúti katasztrófa elmarad, valószínűleg az esti horgonyvetésig. Jant megbízzuk, hogy súrolja föl a fedélzetet – a munka nemesít.

A fuksznyiásban, az orr közelében felbukkan Malgosia szösze buksija. Megvizsgálja a fedélzetet, nem csúszik-e. Aztán kimászik, hogy kijelölje, hova tegye a babáit. A kijáratból sziszegés hallatszik. Ewa legyet írt a permetszóróval. Ugyanakkor Gosia visszamegy a babákért, leereszkedik a fuksznyiáson át a „Rovarok gyilkosa” gőzei közé. A mi kis bogárkánk...

- Nem mászol ki azonnal!!! Nem látod, hogy legyet irtok? Megbolondultál, Gosia?
- Anyuu, csak a babákért!
- Tűnés a fedélzetre!!!

A fuksznyiáson át kirepül egy halom játék – Malgosia még a legveszélyesebb pillanatokban is harcol saját érdekeiért. A játékok után a leányzó is felbukkan, vérig sértve, mivel ő akarta kiválasztani a babákat a sétára. A véletlen úgy hozta, hogy kikerült a fedélzetre a leszakadt fülvű mackó és Snoopy kutya, egy balerina meg egy farmer társaságában. Nagy veszteség Miki majom és Zembaluska nyúl távolmaradása. Bízunk benne, hogy túléljük a légyirtást.

A hajó mellett lustán csobog a koszos víz, növényekkel tele. A víz szürkészöld, a növények ázott színűek. Jan szakszerűen meríti a vödört a vízbe, színültig tele húzza föl. Kezében a víz fehérre változik, és elönti a fedélzetet. Az ifjú inas leteszi a vödört, és nyeles kefével araszol a fedélzeten. Feltúrt nadrágjában nagyon festői látványt nyújt, legalábbis ő azt hiszi. Kár, hogy én vagyok az egyet-

45

len néző, mivel Ewa a kabinban csak hallhatja Jan szor-goskodását. Hirtelen értelmetlen veszekedés csattan föl...

Az orrból kiáltás hallatszik, pillanatnyi kavargás, és Malgosia átviharzik a még száraz hajóperemen. A vizes részen Jan rátámaszkodik a kefére, és szemét mereszti, mit csinál a hűgocskája. Malgosiám, tudván, hogy figyelik, zokogva borul atyja ősz keblére – persze, azért még nem teljesen ősz, csak így jobban hangzik.

Először nem is értem, mit beszél. Azt kérdezi, hogy ugye jól megbüntettem Jant, mert rosszkodott. Jan, mivel jól tudja, hogy a munka nemesít, ráripakodott a hűgára, aki nem hagyta, hogy hiánytalanul teljesítse feladatát. Lehet, hogy egy kicsit oldalba is billentette, hiszen valakin csak meg kell torolni a számtanpéldák vasúti katasztrófáit: az ismeretlen szerzők pedig messze vannak, míg a hűgica éppen kéznél...

- Gosia! Ne bögj, nem történt semmi.
- Jan... Jan olyan undok.
- Megverjem?

Jan ezt nem hallja, de tudja, hogy ez a sorsdöntő pillanat. Megfenyegetem az ujjammal, teljes erővel folytatja a súrolást. Nem hívtam magamhoz, ez azt jelenti, hogy a munka fontosabb, mint az iménti dráma. De azért mégis meg kell majd kérnem, hogy ne piszkálja folyton a kisebbet. Gosia azon töri a fejét, milyen hasznot húzhatna abból, ha apu megveri Jant. Végül megrázza a fejét. De azért nehogy azt higgyem, megbocsátott, megfenyegeti a bátyját.

- Nem adok neki rágót, és nem fogok veled játszani!

– Jól teszed... De akkor kivel játszol iskolást?
– Igaz. Állandóan ő az igazgató... nem baj, majd nélküle lesz az iskola.
– Mivel kezded?
– Olvasásórával. A gyerekeknek le kell majd írniuk az ábécéskönyvből, hogy „Vadludak szállnak a szélben”.

46

Könnyei felszáradnak, a tanári pálya teljesen betölti képzeletét. Kedvem volna szólni, hogy a bátyjának van egy jó feladata az osztály számára, de először is Jan legalább félórára elásta magát Malgosiánál, másrészt meg ez számtan.

A feljáróból Ewa mászik ki egy meglepő kérdéssel:

– Még nem készítették ki?

– A legyek?

– Dehogy, a gyerekek!

Leül a kormány másik oldalára, egy rab búcsúzó tekintetével nézi a távolodó partot.

– Rögtön csinálom az ebédet – mondja békítő hangon, mintha szemére hánytam volna, hogy egy pillanatra kifújta magát a kabinban. Ettől persze felébred a lelkiismeretem, de mivel úgyse tudok változtatni a dolgok állásán, inkább hallgatok. Mert akármilyen hangosan ellenkeznek is, magamban el kell ismernem, hogy a mai nap eseményei felébresztették az étvágyamat.

– Nem ártott meg a „Rovarok gyilkosa”? – kezdek közömbös témába.

Ewa párás tekintettel rázza meg a fejét: nem tudom, hogy elérékenyülését közönséges éhségem okozta-e, vagy saját boldogtalan sorsa, esetleg az a gyanú, hogy senkinek, még a légynek sem árt a "Rovarok gyilkosa".

Elállt a szél, melynek szárnyán a Detroit folyót hasítottuk, és véget ért a nap. Jól összerázott bennünket, mint mindig, ha erős szél fúj erős áramlás ellen: mivel akkor rövid, meredek hullámok keletkeznek. A tó felől érkező pöffök váratlanul, de annál eredményesebben szántották a folyót, zöld barázdákat húztak belé, fenéig. A szél vékony párafüggönnyel vonta be a tiszta eget: a nap a bokrok színével játszott, és a vízben visszaverődő tükröképükkel. A bóják szinte futottak az Erie-ről, és minél erősebben

47

fújt a szél, annál gyorsabban. Az útkereszteződésnél ott állt a kacsalábon forgó palota, mint a mesékben, bár nem biztos, hogy benne lakik a vasorrú bába. Fél lábon álldogált, mint egy piros-fehér csíkos *gólya*. *Ilyen világítótornyok* vannak a Balti-tengeren és az Északi-tengeren is -váratlanul, mintegy varázsütésre, sós illatot hozott a szél, pedig a tó vize egészen biztosan édes,

Hogy a látvány még fantasztikusabb legyen, rengeteg vontatóhajó bukkant fel, és egy kis vitorlás – ott álltunk a folyó torkolatánál. Nem is igaz! Szó sem volt megállásról! Egyre gyorsultunk, az áramlat a széllal csatázott, a *Polonez* meg billegve forogni kezdett.

– Krzysztof, nem túl sok a vitorla?

– Még megyünk, nem? – De túl gyorsan.

– Azt tudod, hogy a legyek milyen gyorsan repülnek?

Ewa egy pillanatra elhallgatott, és nyugtalanul figyelte a közeledő bóját – a hullámok tetején szökdécselt, és örvös galambok kuporogtak rajta. Elhúztunk mellette, csak habzó nyomunkat hagytuk magunk után, és egy hullámot, ami jól megbillegtetete.

A fővitorlára néztem. Úgy feszült a vantnik és a száling között, mintha úgy döntött volna, hogy elrepül. Mint egy vékonyka szoknya karcsú lábakon – ezt a hasonlatot használtam magányos hajózásaim alkalmával, és amikor abba hagytam a magányos hajózást, nem is jutott többé eszembe.

– Krzysztof, nagyon kérlek, húzzuk le a fővitorlát! Érzem, hogy remeg a kormányrúd a kormánylapát vibrálásától. *A perem mélyebben dől a habzó vízre.*

– Jan! – rikkantottam, és Ewa magához tért.

Jan feje azonnal kibukkant a feljáróból, mintha csak erre várt volna. Pedig tanult a navigációs asztalnál.

– Szedjétek le a mamával a fővitorlát. Csak vigyázzatok, mert imbolyog a fedélzet.

48

Ahogy a léggömb egy villanás alatt összezsugorodik, ha kiszúrják egy gombostűvel, úgy veszíti el a fővitorla is egyetlen mozdulattól a feszességét. Még ver a szélben, még csattog, de már nem húz. Ewa megkapaszkodik a bumba, hogy le ne essen a fedélzetről, Jan meg az árbocba. Ebben a pillanatban csattanás hallatszik a jacht belsejéből.

Első reakcióm, hogy felnézek: a vászon egyben van, a bum tartja (Ewát is). Az árboc egyenesen áll, bár úgy fest, mintha Jan támogatná. A legénység aggódva néz rám, nekem meg gőzöm sincs róla, mi történt.

Malgosia sikítása segít...

– Mi történt? Mi baj van?!

– Semmi... csak a tolltartó! Az összes ceruza szétgurult!

– Hát akkor szedd össze! És ne sikíts!

– De összevissza gurulnak, és nem tudom őket elkapni...

Gosiának a számtani gyakorlatok keretében össze kellett kötnie a tankönyv kapcsolódó képeit. A szerszámokat egymással, a játékokat is. A körtét az almával, a répát a káposztával.

– Mássz le gyorsan, és szedd össze, mert begurulnak a padló alá!

Lelki szemeimmel már láttam, amint a tanszerek a padló alatti mocsos vízben hevernek a jacht fenekén. Aztán valaki, akinek elég hosszú a keze (na, vajon ki az?) kikaparja azt a mocskot a ceruzákkal együtt, és kitapogatja a körzöt az előző hajóút óta ottragadt, békésen pihenő anyacsavarok között. Ott egye meg a fene az egész hóbelevancot!

– Abba hagyhatod a számtant – mondom engedékenyen –, csak szedd össze a holmidat, és úgy tedd el, hogy le ne essen még egyszer.

A vitorlát összekötöttük a bumon. A fiamnak esze ágában sincs visszaülni a lecke mellé, mintha magától értetődne, hogy azok után, ami történt, szó sem lehet tanulás-

49

ról: leszedtük a vitorlát, a ceruzák szétgurultak, anyu megijedt, Gosia bög, apu ideges. Egyik csapás a másik után, tehát ő, Jan Baranowski nem teszi ki magát annak a következő csapásnak, amit vagy idegen nyelvnek, vagy földrajznak hívnak...

A kokpitban gyűltünk össze, egy pillanatra megszabadulva gondjainktól. A part mellett éppen kikötött egy oldalkerekes gőzhajó. Az előbb hagyott el bennünket zajos gyerekcsapattal a fedélzetén. Gyerekeink csöndben figyelték az amerikai gyerekeket.

Egyre beljebb hatoltunk a szárazföldre. Csak a folyó torkolata nyújtott olyan látványt, mint a tenger. Most közel volt a part, száraz széna és kaszált rét illatát hozta felénk a szél. Még a nagy ritkán hol le, hol fölfelé tartó többtonnás hajók se tettek ránk mély benyomást. A vízi út mélysége kilenc méter körül volt, a hajók pedig olyanok, mintha Disneylandből érkeztek volna, víz alá rejtett síneken. Csak közletről lehetett érezni az erejüket, az olaj és a benzín meleg bűzét. A parancsnoki hídon árválkodó apró férfialak intett nekünk, és a mi gyerekeink, akik szintén aprók, de a mi vitorlásunk arányaiban, visszaintegettek neki.

Hamarosan föl lehetett húzni a mellékvitorlát, a hullámok elcsitultak, a gyerekek folytatták a tanulást. Ettünk egy rögtönzött vacsorát a kormány mellett, utána a gyerekek eltűntek a kabin sötétjében, hogy fogat mossanak. Nem sokkal később egymás után kimásztak, hogy az orrunkra cuppantsanak egy-egy hangos pusztit, és jó éjszakát kívánjanak. Ez ugyanolyan normális volt, mintha otthon lettünk volna. Lopva ránéztem Ewára, vajon észreveszi-e hogy untunk lassanként normális ritmust vesz fel, de Ewa éppen akkor valami új, szokatlan dolgot fedezett fel.

– Nézd csak annak a városnak a körvonalait a lemenő nap sugaraiban!

50

– Detroit – mondtam szűkszavúan. – A másik oldalon meg a kanadai Windsor.

– Az amerikai oldalon mintha nem lenne harmadik dimenzió. Látod, ott mennek az autók, forgalom van a paron, a gyárakban talán acélt olvasztanak, az egész mégis olyan, mint egy fekete papírból kivágott árnykép...

– Acélművek – emeltem föl a fejemet a térképről.

Ewa hallgatott; csöndben úsztunk el az Ambassador híd alatt. Biztosan azért kapott ilyen „diplomatikus” nevet, mert a folyó közepén húzódik a határ. Nem törődtünk a határátlépés formásaival, és a kanadai részen hajóztunk. A házak színesek voltak, egy kis piros árnyalattal. A folyóhoz futó utcák kihaltak, a forgalom kicsi. A néhány mozgó autó orral állt a part mellé, mintha ki akarta volna szimatolni, milyen szél fúj az amerikai part felől.

Az emberek az autókban – biztosan úgy, mint mi – a gigantikus díszletet bámulták a túlparon. Ott forrott a város, de olyan valószínűtlen volt a magasfeszültségű vezetékre rádomborodó nap vörös korongja, hogy akarunk ellenére a közeli partra pillantottunk, hogy kiderüljön, hol vagyunk, valóságos világban-e vagy vetített díszletek között.

Ebben a pillanatban rákezdett egy tücsök.

– Közel vagyunk a parthoz.

– Itt mindenütt mély.

– A tücsökre gondolok.

A tücsök újra megszólalt, de olyan közel, mintha velünk hajózna.

– Hallgasd csak, Krzysztof! Nem ül ez a tücsök a kokpitban?

Elnevettem magam, Elég jó úszónak kell akkor lennie. Azonkívül... a közelmúltban végrehajtott légyirtás után... A tücsök az én ülésém alatt szólalt meg!

– Mi a csuda! Hol a zseblámpa?

Egy darabig kaparásztam a sarokban. Oda, ahol a padot

51

tartó csövek a kokpit falának támaszkodnak, nem tudtam bevilágítani. Talán ott lapított a csodálatos dalnok.

Hosszabb időre elhallgatott, mintha megsértődött volna attól, hogy a szemébe világítottam. Már sikerült megbarátkoznunk a gondolattal, hogy csak mi találtuk ki a tücsköt, és nyilván a partról hallottuk a ciripelést. Mind a két parton színes reklámok villódtak, fekete sáv választotta el őket egymástól. A fekete sáv a vibráló városok között olyan volt, mint egy gigantikus, de teljesen kihalt autószeráda.

Hirtelen újra megszólalt a muzsikuskunk.

– Aranyoskám, ciripelj valami altatódalt a gyerekeknek! – fuvolázta Ewa.

Nagyon boldog voltam, hogy legalább még egy élőlény utazik velünk együtt. És hogy kibírta Ewa irtó hadjáratát. És most milyen kedves vele ez az elvetemült rovargyilkos! A nők mindig ilyenek!

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Kórházban voltam, és összevarrtak. Nagyon finom tejszínhabos ostyát adtak.

EWA PORT HURONRÓL

Berg doktor egy asztalnál ült, Bill Kile, a jachtklub parancsnoka kísért oda minket. Az az érzésem, hogy az amerikai orvosoknak nincs keresztnevük, csak titulusuk. Az asztalon egy kis doboz volt, ami nem hasonlított sem cigarettásdobozra, sem rádióra. Alighogy leültünk, a dobozban valami berregni kezdett.

– A kórházba hívnak – mentegetőzött a doktor, betette a kis dobozt a zsebébe, és elbúcsúzott.

Erre az jutott eszembe, milyen kitűnően szervezett itt az

52

egészségügyi ellátás, de azért most nem szeretném kipróbálni. Igaz, hogy Bill Kile felajánlotta ingyenes szolgálatait mint fogorvos, de egyelőre – kopogjuk le – nem volt rá szükségünk.

A jachtklub verőfényes szalonjában ültünk. Semmi felhajtás, semmi luxus, viszont tiszta és világos. A hatalmas ablakok a kikötőre, a jachtok sorára néztek, és a csatorna másik oldalán a partra, ahol a *Polonez* horgonyzott.

– Motoros vitorlásokat nem fogadunk be a klubba – tájékoztatott bennünket Bill. Meglepő kijelentés volt, de itt, az ablak előtt igazolták a tények. Eddig az összes kikötőben többségben voltak a hatalmas és örökké álmos motoros monstrumok. A klub belseje is szerényebb volt az eddig megismert amerikai átlagnál.

– Berg asszony – Bill lovagiasan felemelkedett, és egy lépést tett egy asszony felé, akit az előbb láttam ablakot mosni. Meg akartam kérdezni, hogy a doktorné másodállásban dolgozik-e itt, de soha nem tudtam volna megkérdezni angolul. Persze lengyelül se. Bill kitalálta, hogy mire gondolok, elnevette magát (milyen fehér fogsora van!), és megmagyarázta, hogy a klubot a tagok társadalmi munkája tartja fenn. Holnap a regatta alkalmából találkozók lesz. Van, aki szendvicseket csinál, mások feldíszítik a termet, míg néhányan takarítanak. Ez hihetően hangzott, és rokonszenves volt, mint minden, amit Bill mondott.

Berg asszony, mintha nem akarta volna megtörni ezt a kellemes légkört, barátságosan mosolygott. Haját hátrafésülte, és egy szalaggal fogta össze, pamutblúzárt rozsdabarna nadrágján kívül hordta, kabátkáját, amely a nadrághoz hasonló színű volt, a szék támlájára akasztotta.

– A férjem és az ön férje is indul a versenyen... -Olyan lassan beszélt hozzám, mintha süketnéma volnék, bár ez tulajdonképpen ritka figyelmesség a külföldiekkel szemben. – Tehát meghívom önt holnap a gyerekekkel hozzánk. Ugyanabban a kórházban vagyok ápolónő, ahol a

53

férjem dolgozik, de holnap nem vagyok ügyeletes... Für-dünk egy jót.

A délutáni hőség betódult a szalonba, de odakint még sokkal nagyobb volt a meleg. A gyerekek arról álmodoztak, hogy milyen jó lenne úszni egyet, én meg egy rendes fürdőszobáról. Na meg mosásról és bevásárlásról. Mint mindig, minden kikötőben.

Berg asszony kora reggel megjelent a jachton, megdöbbenően pontosan. Fehér sortot viselt, mintha strandra készülne. Pedig a városba indultunk bevásárolni. Még nem fejeztem be a mosogatást, tehát félig fordultam csak a vendéghez, és úgy szabadkoztam: Krzysztof, mint gyakorlott vendéglátó, leültette Berg asszonyt az asztal mellé, és megkérte, hogy írjon a hajónaplóba. Az ilyen beírások után általában még hosszasan ismerkednek az eddig megtett úttal; tehát maradt elég időm, hogy befejezzem a munkát, és kicsit rendbehozam magam, azaz kezet mossak és megfésülködjem.

A gyerekek a fedélzeten játszottak – mintha szándékosan a vendég feje fölött járták volna a dobbantós táncot. Elküldtem őket, hogy készüljenek. Úgy csusszantak be a fukszba, mint a patkányok, majd ugyanazon az úton kiiskoltak a partra.

Berg asszony szoros küzdelmet jósolt másnapra, amit Krzysztof szerényen fogadott, és győzelmet kívánt Berg asszony férjének az amerikai-kanadai-lengyel regattán; aztán útra keltünk a városba.

Port Huron egyáltalán nem különbözött száz másik amerikai várostól; valamennyit fasorok és sugárutak szeletelik szét, melyek számozása a belvárostól a külvárosok felé növekszik. Ráadásul Port Huron olyan volt, mintha a saját külvárosa lenne. És mint minden külváros belvárosában, a boltok ugyanolyanok voltak, mint máshol.

64

Ugyanolyanok voltak az önműködő ajtók és a bevásárlókocsik. Jan és Gosia ugyanúgy veszett össze, hogy melyikük tolja. Aztán ugyanaz az áruk elhelyezése és ugyanazok az áruk. Vesepecsenye 15 dollár, karaj 10, hátszín 7; szerencse, hogy ilyen hőségben a friss hús teljesen fölösleges a számunkra – nincs hűtőszekrényünk. A boltban nem volt húskonzerv – állítólag túl drága, és senki se veszi –, csak importált argentin marhahúst kaptunk.

Színes pavilonok telitömve mindenféle földi jóval. Vegye és vigye! De amikor teát szeretnék venni, kiderül, hogy csak zacskós Lipton van. Meg instant tea, ami már előre cukros és citromos. Lám csak, hová vezet a fejlődés. Csak akkor kezdem igazán értékelni, amikor kilépünk a légkondicionáló búvőköréből, és az utcán fullasztó hőség fogad.

– Anyu, mikor fürdünk?

Erről sose feledkeznek meg. Egyébként ilyen időben nem is lehet jobbat csinálni.

Bergék vénséges vén fák árnyékában laknak. A gyönyörű lakónegyed tágas parkban húzódik meg. Keskeny fehér ajtó vezet be a házba, miután virágos teraszok és lépcsők mellett haladtunk el. Semmi műanyag.

Hatalmas konyha, középen szagelszívó. Alatta tűzhely, rostélyos, téglával kirakott tűzhely. Rengeteg fakanál. A ház többi része is tágas. A fürdőszoba, ami minimum egy dolog miatt nagyon is érdekel, puha, tele van tükrökkel. A hosszú szalonban minden sarok más stílusú. A tévésarokban egy rakás gyerek, a sajátjaik meg a barátoké. Meztláb üldögélnek a tévé előtt, kezükben Coca-Cola.

Leültünk a teraszra, kezünkben pohár, a gyerekeim pedig nekivetköztek, és rohantak a medencébe.

Mi, felnőttek békésen beszélgettünk, amikor a teraszon hirtelen megjelent Jan és Malgosia. Mindketten sápadtak voltak. Gosia a combját fogta, vér csordogált belőle.

– Mi történt?! – A lélegzetem is elállt.

– Fennakadtam egy dróton, és megsérültem...

55

A lába elég rémes látványt nyújtott, Berg asszony azonnal felhívta a férjét. Nyomban elindultunk a kórházba. A kórház teljesen modern volt, és teljesen antiszeptikus. Csak két dolog járt a fejemben: hogy Gosia hogy bírja ki a beavatkozást, és jachtunk költségvetése hogy bírja ki az operáció költségeit. Sokkal jobban tartottam az anyagi következményektől.

Megkérdezték, hogy adjanak-e tetanuszt. Nem, nincs rá szükség. Mielőtt elindultunk, beoltották a gyereket. És bár nagyon határozottan válaszoltam, lelkem mélyén a legborzalmasabb képek jelentek meg...

Malgosia bögése minden várakozást felülmúlt, bár még senki se nyúlt hozzá. A műtő személyzete ügyet se vetett rá, hogy ordít.

Hat öltéssel összevarrták, olyan gyorsan, hogy csak nehezen értettem meg a doktornőt, aki azt magyarázta, hogyan vegyük ki, ha majd begyógyult a seb.

Megpróbáltam elképzelni, hogy megy az ilyesmi a jachton, és mit tegyünk, hogy a seb ne gennyesedjék el. Csak az autóban ocsúdtam fel, hogy hiszen nem is érintettük a dolog anyagi részét, ám megnyugtattak: erre nem kell költenünk.

A Berg család kertjében már várt ránk Jan. Sápadt volt és rémült. Ráadásul száraz volt a fürdőnadrágja. Bekukkantott az autóba, mintha azt akarta volna ellenőrizni, hogy él-e még a húga.

– Nem fürödtél? – kérdezte Gosia, mikor kiszállt.

– Nem.

– Akkor gyerünk...

Jan előbb Gosiára nézett, majd rám.

– Anyu, szerintem ez hülye.

Malgosia azonnal megértette, hogy a jelenlevők közül már senkit se tud meghatni, ezért azt kezdte követelni, hogy menjünk vissza a jachtra, mivel tudta, hogy Krzysztof hálás közönség orvosi kérdésekben. Ahogy ő meg tud

56

engem ijeszteni egy-egy váratlan mozdulattal, úgy én mindig vissza tudok neki fizetni, ha

elmesélem egy-egy betegség pontos tüneteit.

Ahogy a leánykám fellépett a fedélzetre, örömmel sikongta:

– Apu, összevarrtak!

Krzysztof ránézett nem túl vidám arcunkra, és elsápadt. Olyan sápadt lett, hogy majdnem elnevettem magam. Ez aztán a férfi!

– Már túl vagyunk rajta – nyugtattam meg Krzyszto-fot. – Csak a cérnát kell kihúznunk egy hét múlva.

– Talán végre elmondanátok, mi történt? Malgosia csak erre várt.

A regatta napján kora reggel megérkezett a partra egy dzsip, dugig tömve a Banka családdal. Karolina ült a kormány mögött, szinte betöltötte az egész fülkét. Súlyát meghazudtoló fürgeséggel pattant ki elsőként, mintegy jelt adva a családnak.

Karolina után Rajmund szállt ki és két fia, Jo és ifjabb Rajmund, mindketten egy fejjel magasabbak apjuknál. A három Banka helyet cserélt velünk. Ők a *Polonezre*, mi a dzsipbe. Jan váratlanul megszólalt:

– Apu, vigyetek el a regattára, szükség lehet rám. Krzysztof is meg én is elcsodálkoztunk: fiunk eddig nem

lángolt a vitorlázásért – szenvedett a hullámzástól. Malgosia is azonnal csatlakozott a kéréshez, de ő egyszerűen csak az ifjú hősnő című nagyjelenetet akarta eljátszani. Velem jött.

Kimentünk a Huron-tó partjára, ahol egy kicsi, barátságos házban lakik a Banka család. Az egyetlen hatalmas szoba több funkciót is betölt: ebédlő, szalon és vendégszoba. A többi apró helyiség a két hálószobával az emeleten van.

57

A legfontosabb az ablak volt, amely a tóra nézett. Majdnem az egész fal üveg, amitől olyan érzése volt az embernek, hogy a Huron egyenesen behullámszik Bankáék szalonjába.

Már előfordult néhány évvel ezelőtt, hogy a szél hajtotta víz magasabban állt, mint a padló. Szinte minden évben behatol a víz a pincébe, és rombolja a homokos partot. Az eróziót a parton fekvő köveknek kellene megállítaniuk. Rajmund Banka vagy a fiai arról neveztek el ezeket a hatalmas sziklákat, hogy hány ember tudja megmozdítani őket: One-Man-Stone (Egy-ember-kő), Two-Man-Stone (Két-ember-kő), No-Man-Stone (Nincs-az-az-ember-kő); ezeket még az egész Banka család se tudja felemelni.

Megérkezett Berg asszony. Az ő házukból csak a folyó egy részét látni. Ez igazi díszpáholy.

A híd alatt felbukkantak az első jachtok. Teljes erővel dolgoznak a motorok, hogy az áramlattal szemben kijussanak a tó csendes vizére Persze ott sem csendesebb, ezt látjuk a hajók bukdácsolásán, de legalább a folyó áramlása nem zavarja őket.

És itt egy zászlós jacht. Két árboc – a *Polonez!* Megfordul a híd előtt, és az áramlat visszalöki. Újabb fordulat, és vissza ugyanoda. Mélyebb dőlés, mintha megdőlt árbocaival beleakadt volna a hídbe, és a következő pillanatban már kint is van a tavon. Tapsolni szeretnék, de szégyellem. A *Polonez* pedig, mint egy díszszemlén, teljes vitorlázattal halad, habzó csíkot húz maga után a hullámokon.

Kifutunk a ház elé, ahol a parton áll a zászlórúd. A *Polonez* egyre közeledik, már látjuk az alakokat is a megdőlt fedélzeten. A főárbocon lobog a lengyel zászló, ami egyszerre csak ereszkedni kezd, mintha valaki húzná a vitorlák felé. Nem látom tisztán, de tudom, hogy ott, a vitorla közelében áll a fiam. Az ő feladata volt, hogy tisztelegjen...

De mit csinál Karolina?! Ugyanolyan zászlót húz fel a

58

zászlórúdra! Berg asszony csodálkozva néz rá, én meg érzem, hogy elszorul a torkom. Karolina fölfelé néz, hogy nem tekeredett-e össze a zászló, és látom, hogy könnyes a szeme.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

A hódok egész életükben a vízben áznak. Nekik teljesen mindegy.

EWA A HÓDOK SZIGETÉN

Még nem láttam ennyi vadludat. Néztem, amint V alakban húztak dél felé, és jajgatáshoz hasonló hang kísértte őket. Gyorsan menekültek a közelgő tél elől, mi pedig fehér szárnyunkon szinte repültünk az alattunk lassan hömpölygő vízen.

Eszembe jutottak a Mazuri-tavak és a vadászatok. Persze nem én vittem a puskát. Igaz, én is vadásztam, de nem vadludakra... Krzysztofra néztem, kitalálja-e, hogy mire gondolok. Néha eltalálta, mintha nyitott könyv lennék. Persze én is tudtam nemegyszer, hogy merre futnak gondolatai. Ilyen öregek lennének már?

A kajütben a gyerekek alváshoz készülődtek, Krzysztof tekintete és gondolatai már a parton jártak. A szigetek olyanok voltak, mint egyforma fekete gombok a tó vörös bársonyán. Siklottunk

közöttük, és közben néztük, hogy megy le a nap. Amíg látszott valami, Krzysztof úgy sorolta a szigetek nevét, mintha járt volna már erre. Még akkor is, amikor már leszállt az est. és orrunkkal a sötétséget hasítottuk, Krzysztof mondta, hogy milyen sziget van előttünk, pedig valójában csak fekete falat láttunk.

– Ébreszd föl Jant, kikötünk. Csodálkozva néztem rá. Jobbról pislákol ugyan némi
59

fény, de hol van itt kikötő? Felébredtettem Jant, én meg fölvettem egy sötétkék viharkabátot. Volt néhány belőlük a jachton, még az előző legénységtől maradt. A tengerésziskola növendékei még csak kinéztek benne valahogy, de én olyan voltam, mint fronton elesett urát sirató hadiözvegy. Szégyelltem, hogy ebben menjek ki a cölöpökhöz. Persze olyan hidegben, mint amilyen most is volt, a vihar-kabát nélkülözhetetlen.

– A földfokon van egy világítótorony – mondja Krzysztof. Reszketek, nem tudom, hogy a hidegtől-e vagy a félelemtől. A fény nyomasztóan egyforma ütemben alszik el és gyullad ki.

Kis zavar, mivel leeresztettük a vitorlát. Krzysztof az utolsó pillanatig fennhagyta; rájöttem, hogy csökken a víz mélysége. A partot nem látni, de érezni az erdő falát. Csábító illat árad felőle, mint a hegyekben tavasszal, amikor elolvad a hó a szakadékokban, és érezni az avar átható illatát, és gőzölgönek a fenyők.

A világítótorony mögénk kerül. Egy pillanat, és becsukódik mögöttünk ez a hatalmas kapu. Jan, aki még nem ébredt föl teljesen, azt se tudja, mi történik, csak vacog. Krzysztof egyáltalán nem törődik velünk. Méri a mélységet, és hallgat. Szerintem már nincs víz alattunk, de azért csak egyre szorosabban nyomulunk a szárazföld ölelésébe.

Látszik, amint a fekete erdő fölénk kúszik az égen, egy árnyalattal világosabb háttéren. A rettenetes görög kórus fekete koturnusban színültig megtölti az amfiteátrumot. Áll és hallgat!

– Itt a part!

Felpattanok, olyan, mintha egy föld alatti hang szólalt volna meg. Krzysztof rámutat néhány pislákoló fényre, ami az öböl mélyében húzódik meg. Bizonyára békés, csendes kis házikókból pislákol. Irigylem tőlük a nyugodt biztonságot.

60

– Apu, ott áll valami, mintha hajó lenne! – Jan leteszi a messzelátót.

Lassan felbukkan a sötétben egy hegy.

– Komp áll a kikötőben, más helyet kell keresnünk. – Krzysztof ezt úgy mondta, mintha előre tudta volna. Kár, hogy ezt a pokoli hideget nem látta előre.

Már látszanak a vízből kiágaskodó stégek. A fekete vízre hajló törött cölöpök, külön himbálódzó deszkák. Nem ébreszt túl nagy bizalmat ez a kikötő. Cölöpök sora mellett lavírozunk, de nem tudunk beállni. Krzysztof dirigál, hogyan dobjuk ki egyszerre két oldalról a magasan nyújtózkodó cölöpre a kötelet, én meg attól félek, hogy fogom meghúzni a kötelet feltört kezemmel.

Váratlanul megjelenik a stégen egy alak. Fekete és fürgé ördögfióka. Segít a kikötésben, és úgy állunk meg, mint pók a saját hálójában.

– Isten hozta, magukat! – szól a fiú egyik lábáról a másikra állva. – A kikötőparancsnok csak holnap lesz itt, de ha van valami sürgős, akkor a postamester fogadásán el lehet érni.

Kedvem lett volna azt mondani, hogy persze, van valami sürgős, mint általában, ha az ember kiköt egy új helyen, de Krzysztof megelőzött:

– Toalett? Zuhanyozó?

Persze hogy van, bár nem nagy szám. Holnap megkapják a kulcsokat. Jó éjszakát!

A barátságatlan feketeségből elég váratlanul meghitt kikötő lett. A fényes és egy nagyobb jacht számára túlságosan sekély víz most nagyon barátságosnak látszott. Lehet, hogy azért, mert a stég pallói közvetlenül a fedélzet pereme mellett futottak, és könnyedén ki lehetett ugrani a biztonságos szárazföldre.

Lehet, hogy azért is, mert végre lemehettem a kajütbe, és meggyőződhettem róla, hogy Gosia békésen alszik, és föltehettem egy teát.

61

A fejem fölött hallom, ahogy Krzysztof és Jan tekerik a köteleket. Itt bent a lámpa álmosan világít. A mahagóniszínű szekrények mintha meleget sugároznának; lehet, hogy a színük teszi. A tűzhely egy kicsit büdös, de már forr a víz. Milliószer főztem már teát, de ma úgy érzem, hogy nagyon szeretem ezt a jachtot a belőle áradó melegért és csendért.

A felmelegített vizet beöntöm az ütött-kopott lavórbá, és megmosakszom a csöppnyi vízben. Aztán felveszem a pizsamámat, rá nadrágot és pulóvert. Amikor pedig az ágyamra felteszem a vihardeszkat, tudom, hogy ebben a vacokban a világ legédesebb álmát fogom aludni.

Jan és Krzysztof lemásznak. Mindig így van. Olyan sokáig szöszmötölnek a fedélzeten, hogy a végén már nincs mit csinálniuk. Ez a szokás. És mindent előre látok. Jan bezuhan majd az ágyába, mintha csak véletlenül felejtkezne el a fogmosásról, Krzysztof pedig lehuppan az asztal mellé, és elfelejtkezik róla, hogy töltsön magának is és nekem is egy kupicával. De én figyelmeztetem.

A reggel hideg és szeles. A sápadtkék égen tépett fehér felhők úsznak. A fák koronája mögül bújnak elő. átkúsznak az öböl felett, és a tó fölé menekülnek. Kiviszem a fedélzetre az ágyneműmet szellőztetni – látom, hogy a földnyelven piros tetejű fehér világítótorny áll. Aztán kiagatom a pokrócokat, és egy csomó elhagyatott házat látok. Valamikor élénk színűek lehettek, de az idő kifakította őket.

Egy pillanatig bámulom ezt az akvarellt, aztán belevetem magam a rendrakásba. Csodálkozva veszem észre, hogy egyáltalán nem vonz a kikötő. Semmit se várok, semmit se remélek.

Krzysztofot kitoloncolom a jachtról a tűzhelyel. Nincs túl nagy kedve a koszos munkához, de mára azt terveztem,

62

hogy kuglófot sütök, és ahhoz kifogástalan tűzhelyre van szükség.

A gyerekek indiánosdit játszanak egy némán tátongó, düledező ház mögött. A házon felirat: *Ajándékok, kérekpárok*. Az épület mögül hallatszik a barbárok, rézbőrűek és még mit tudom én, kiknek az ordítása.

Boldogok, hogy nem kell tanulni, tocsognak a sárban, és üvöltenek.

Embereket egyáltalán nem látni, mintha valami járvány pusztított volna errefelé.

Ahogy csak tudok, igyekszem, az órák pedig könyörtelenül peregnek. A parton Krzysztof morcosan tisztítja a tűzhelyet, míg a gyerekek a szemétkben guberálnak.

– Ide nézz, anyu, mit találtunk!

Kidugom a fejem. Malgosia diadalmasan szorongatja egy régi harmonika roncsát; koszos rongycafát csontbillentyűkkel. Jan fél lépéssel hátrébb áll, még nem foglalt állást a lelet értékelésének kérdésében.

Nem szidom meg őket, mert jó a hangulatom. Lelkem felemelkedik ebben az ünnepi takarításban. Talán marad még időm kuglófot sütni, de előbb ebédelni kell. Egy pillanat múlva újra megjelennek a gyerekek, hogy éhesek.

– Krzysztof!

Bólint, hogy tudja, miről van szó. Ő is megéhezett; egy szempillantás alatt visszaszereli a tűzhelyet. Pepecselek az ebéddel, és beteszem a kuglófot a kuglófsütőbe. Ha már ünnepi ebéd, akkor a kuglóf se hiányozhat!

Ebéd után nagyon nehéz újramezdeni a munkát. Kint lassan fagyni kezd, logikus következménye az egész napos hidegnek. A jachton meleg van, mert a kuglófsütő csak úgy árasztja magából a simogató meleget. Az egész hajót belengi a vanília illata. Odakint tombol a szél.

Olyan csodálatos itt a jachton: semmi se vonz a szárazföldre. Én csodálkozom a legjobban ezen a változáson. Már beleszoktam volna a tengerészéletbe? Ez így nem mehet tovább. Beaver Island egyáltalán nem izgat, de legalább

63

elvből el kell menni egy kicsit sétálni. Megnézhetnénk például a világítótornyot a földnyelven.

– Gyerekek, jót tenne egy kis séta. Csak melegen öltözzetek fel. Apu is szívesen eljön velünk.

Krzysztof savanyúan elmosolyodik, és hozzákészül, hogy bezárja a lejárót.

A tóparti utcán megyünk, amin régen nyüzsgött az élet, hiszen százhusz éve ez a város volt a mormonok központja.

Mulatságos, öreg házak. Mindegyik kunyhó másfelé dől. Talán a mai St. James az iskola és a templom közelébe húzódtott. Mi pedig ellenkező irányba tartunk, elhagyott házak mellett. Útközben elhaladunk három vendéglő és három bolt előtt. Némelyik nyitva van, bár úgy látszik mintha senki se lenne bent.

A tengeri (vagy tavi?) világítótorny közelről felfedi agg korát. Éppígy a Parti Őrség, a Coast Guard kapitánysága. Csak az épület és a felirat maradt meg, meg egy darab stég.

A gyerekek kirohantak a stégre. Szent ég, mindjárt beleesnek a vízbe!

– Jan!

Az, ami mozog a vízben, sokkal kisebb Jannál, sőt még Gosiánál is. Lehet, hogy igazi hód?

– Anyu, anyu, oda nézz! Ott!

– Pszt! Ne ordítsatok, ez hód!

– Óóó, egyáltalán nem fél tőlünk, itt úszkál a part mellett.

– És hogy mozgatja a bajszát!

- Most lebukott!
- Újra itt van! Apu! Látod?! Krzysztof szkeptikusan bámul a hód után.
- Láttátok, honnan úszott ki?
- Talán a Coast Guard épülete mögül. Lehet, hogy a romok között van a fészke.
- Hát ez az. Ez egy távirányítású elektromos kémhód.

64

Kikémeleli a szándékainkat, aztán jelenti a Coast Guard parancsnokának.

Gosia elneveti magát, de azért biztos, ami biztos, ellenőrzi.

- Apu, ugye viccelsz?

Ott-tartózkodásunk utolsó napján tették tiszteletüket nálunk. Ők voltak az egyetlenek, akiket érdekelt, hogy a Beaver Islanden tartózkodunk.

A Coast Guard egy motorcsónakkal jelent meg. Mint mindig, most is nagyon hivatalosan. Krzysztof már korábban látta a táviratot a kikötőparancsnoknál, hogy azonnal jelentsék a *Polonez* érkezését. Eddigi tapasztalataink szerint számíthattunk rá, hogy ellenőrzik, pontosan hagyjuk-e él a kikötőt.

Néztük, ahogy bejöttek az öbölbe, aztán hogy megálltak a stégnél. Ahogy fékeztek, körös-körül röpültek a faszi-lánkok. Aztán megint az unalomig ismert kérdések. Ezúttal ráadásul egy kicsit panaszkodtak, mert hullámszik a tó, mert rosszak a hajózási körülmények, és mert nehéz a szolgálat. Olyan arcot vágta, mint a hősök, akik fantasztikus tettet hajtottak végre, csak hogy teljesítsék haza iránti köteleességüket.

Elméláztam, mi lesz velünk, ha még a hivatásos tengerészek is panaszkodnak a borzalmas időre...

Egyelőre nem akartak jelen lenni, amikor felszedjük a horgonyt, legalábbis nem feltűnően. Mihamarabb el akarták végezni a feladatukat a Beaver-szigeten, és még csak a fedélzetről se jöttek le. Egyikük szorgalmasan csattogtatta a fényképezőgépet: Krzysztof, amint azt mondja: igen, Krzysztof, amint azt mondja: nem, a *Polonez* előlről, a *Polonez* hátulról...

Ebben a pillanatban jelent meg az a bizonyos **hód**. Mintha éppen át akarná adni a megfelelő személyeknek az ed-

63

díg összegyűjtött információkat, A parancsnok elnémult a hód látványától, majd kibökte:

- Beaver!

Fényképezőgépes beosztottja majd Összerogyott a megdöbbenéstől; nem értette, miről van szó, mert éppen rám bámult. Biztosan azon gondolkodott, milyen képet csináljon még. Megmutattam volna neki – ha a film nem szakad el. Ez alatt az idő alatt a hód rémülten alábukott, és többé nem is bukkant föl. Sokáig tartott a vita, de a fényképezőgépes nem akarta elhinni, hogy a háta mögött legalább olyan jó téma veszett el, mint mi: kommunista lengyelek a mormonok volt szigetén.

Kifintorogták, kipanaszkodták magukat, majd összeszedelőzködtek és elmentek. St. James nem gyászolta távozásukat, miként érkezésüket se vette észre. Biztosan mi is továbbmentünk volna, mivel érzelmeink nem kötöttek minket semmihez, leszámítva azt a kedves kis hódot, ha nincs egy ebéd utáni látogatás.

Éppen takarítottam odalent, Krzysztof aludt. Az első pillanatban azt hittem, hogy rosszul hallok. Lengyel Dzien dobry a lakatlan Beaver Islandon. Csak nem a hód?

A stégen egy szerény, negyven év körüli asszony állt. Bocsánatkérően mosolygott és megismételte: Dzien dobry. Vászonnadrág volt rajta, vastag pulóver, színes viharka-bát.

- Wy z Polski?

- Igen – csodálkoztam.

- Cseh vagyok.

Ez persze azt jelentette, hogy a szülei Csehországból, pontosabban Szlovákiából származtak. Mirka már Amerikában született, de az apja még ma sem tud angolul.

Nem hívhattam be a hajóra, neki pedig eszébe se jutott, hogy hívjon a partra. Így hát álltunk egymással szemben, ő a stégen, én a jachton, köztünk a kötél, de talán nem csau

16

az, mert úgy beszélgettünk, mint két idegen bolygóról származó lény.

Mirka és a férje Detroitban vezettek egy éttermet, de a férje infarktust kapott... Megértően bólintottam. El akarnak menni nyugdíjba, és itt akarnak élni, az erdőben már építettek is egy kis házat.

Csönd van, nyugalom, erdő.

– Nem volt merszem hamarabb eljönni, bár azonnal felismertem a zászlót. Ma a barátnőimmal söröztünk... Két korszó után szántam el magam...

Nézem barátságosan mosolygó arcát, és sajnálom, hogy az emberek szüntelenül elkerülik egymást, pedig szeretnének találkozni.

– Két óra múlva felszedjük a horgonyt.

– De majd megint jönnek.

– Nem. Visszamegyünk Lengyelországba,

– De ha egyszer már idehajóztak Lengyelországból, akkor másodszor is eljöhetnek.

– Lehet – egyezem bele a békesség kedvéért. Különben is ki tudja? Esetleg újra megnézzük a Nagy-tavak sötétkékjét. Még egyszer a zsilipeket és a háborgó vizet Újra megnézzük az ősz arany leveleit és a tépett felhők fehérjét. Hiszen ezek a vadludak ugyanúgy visszatérnek, pedig most délre repülnek.

– De most délre kell hajóznunk.

– Hát akkor... ahogy mi mluvime, okiej, okiej!

67

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Egyre korábban sötétedik. Mi a csudát lehet itt csinálni?

BEDÖGLÖTT A MOTOR

Bekövetkezett az, amitől a legjobban féltém. Ma reggel nem indult be a motor. Még nem sokkal ezelőtt az Illinois folyón úszott egy hajóház, ami tele volt motorokkal. Megállíthattam volna, biztosan találtunk volna megfelelő alkatrészt, de nem jól mértem föl a helyzetet. Most már tudom, hogy nem kapott levegőt, és víz se került bele. Csak azt nem tudom, hogy mi baja.

A gyerekek leültek tanulni, és teljesen nyugodtak. De Ewa és én nem unatkoztunk. Egy nagy cölöp mellett kötöttünk ki, elég messze a parttól, de közel a hajókhoz, amik gőzölögnek és sziszegnek. Az Illinois lassan hömpölyög, és hullámaival ködfoszlányokat görget maga előtt, amik hol a partot takarják el, hol a folyót.

Tegnap még nyugodtan hajóztunk a chicagói csatornán. A zsilip előtt több mint két órát vártunk, és mire átjutottunk a másik oldalra, már sötét lett. Az egyenes, szabályozott partot növényzettel sűrűn benőtt szakasz váltotta fel.

A zsilipig igazi vízi autószerdán jöttünk egészen Chicagótól – nem volt túl széles, de egyenletes. Itt, a zsilipkapuk mögött egy meglepetéseket rejtegető lusta folyó kígyózik, amin az uszályok még súlyosbítják az amúgy sem könnyű helyzetet.

– Ki kell mennünk a partra, tovább nem tudunk így menni – mondtam. Ewának ez volt minden vágya.

Az első parti fényről kiderült, hogy egy foszfátgyárhoz tartozik. Rozsdaszínű törmelékhegyek borították a partot.

A közelben mindent vörös por borított – a mozdulatlan

68

darut a berakásra váró vagonokat. Egy ott töltött éjszaka után ml is vörösek lettünk volna, ha egyáltalán kibírtunk volna egy egész éjszakát.

Két órával később hajókiért riasztott minket. Egy vontatóhajó uszályokkal a part felé, egyenesen nekünk tartott -a hatalmas acéltömb kiemelkedett a vízből, mert üres volt –, lassan, de könyörtelenül közeledett. Vele szemben a *Polo-nez* gyengének és védtelennek bizonyult. Alig tudtuk eloldozni a köteleket.

– Mit csinálunk? – kérdezte Ewa.

– Egyelőre muszáj továbbmennünk – mondtam, bár nem voltam meggyőződve, hogy ez a jó megoldás.

A tolóhajók módszerét követve bekapcsoltuk reflektorunkat, és azzal kerestük a bójákat. A kanyarban egy újabb tolóhajó reflektora pásztázott. Az ördög vigye!

Csökkentjük a fordulatszámot, közvetlenül a bóják mellé húzódnak, de ez még mindig nem elég a felénk törtető monstrumnak.

A tolóhajó kiértől, reflektorozik, és fekete tömege feltartóztatlanul közeledik felénk.

Teljes sebességbe kapcsolunk, és éles kanyarral menekülünk a folyó folyásával szembe, a sekélyes mentén. Most egy kicsit csökkentjük a fordulatszámot, az uszályok lassan utolérnek és

elhagynak minket. A végükbe kapaszkodik a tolóhajó monstrum. A kormányos káromkodik a hangosbeszélőbe, de lehet, hogy csak figyelmeztet minket, mindenesetre a szöveg nem üdvözlésként hangzik.

Nincs árbocunk és nincsen vitorlánk. Futó gondolat: mi történne velünk, ha lerobbanna a motor? Reggelig várni valahol – ez volt a másik lehetőség.

Megálltunk egy cölöpnél, és reggel akartunk továbbindulni.

Senki sem kergetett el bennünket, senki se úszott ránk uszályokkal. Kivételesen szerencsés éjszaka. Volt egy saját használatú cölöpünk. De a motor hallgatott, mintha

69

kimerült volna a tegnapi hajzában. A köd foszlányokban szállt, és együtt hömpölygött a folyóval, emlékeztetve rá, hogy az őszt már föl váltotta a tél, és mi még mindig északon vagyunk.

Az első hóviharban hagytuk el Chicagót. A hideg elég borzasztó volt, bár amikor megérkeztünk, sokkal jobban kimutatta a foga fehérjét. Chicago úgy bukknat föl a tó partján, mint egy hatalmas makett, amely a vízből nőtt ki. A felhőkarcolók tövében találtunk kikötőt, amiért jó borsos árat kellett fizetnünk. A hatalmas lengyel kolónián nem találtunk se vendégszeretetet, se meleg barátságot. Nem tudom, miért alakult így.

A konzulátus sem érdeklődött irántunk így megelégedtünk egy rövid tisztelgő látogatással.

Magunkra maradtunk, de ez egyáltalán nem volt rossz. A Lengyel Tengerhajózási Vállalat képviselője és a kereskedelmi attasé igyekeztek kárpótolni minket a lengyel kolónia mulasztásáért, és megmutatták a várost.

Ilyen előzmények után a Gieblewicz fivérek rokonszenve teljesen meglepő volt.

Ireneusz-szal a konzulátus ajtajában futottunk össze. Sovány aszkétaarc, hatalmas sasorr.

Röviden bemutatkozott, erősen megszorította a kezem, és csak akkor vettem észre meglepődve, hogy sántít, amikor a dzsipjéhez ment.

A háborúban elvesztette a lábát Franciaországban, ahol elütötte egy amerikai autó. Bár műlába volt, elég jól boldogult. Halász volt, fedélzetmester, a Tengerészeti Hivatal felügyelője, de mindenekelőtt vitorlázó-Hazájából azért távozott, hogy behajtsa az amerikaiak-tól a kártérítést, ami járt neki, még a háború idejéből. A bürokratikus ügyintézés a vártnál jobban elhúzódott – ezalatt megnősült. Fia született, még mindig várták a kártérítést, aztán megszületett a második és a harmadik gyerek

70

is. Nem lett gazdag Ireneusz, de a család rendkívül boldoggá tette.

Kihívta az USA-ba bátyját, Zdzichet. Írek – műbútorasztalos, Zdzich – autószerelő, aranykeze van. – Ha összegyűjtünk valamennyi pénzt, visszamegyünk – mondják. De ezt mondja majdnem minden emigráns. És maradnak.

A Dal jacht, amelyet Ireneusz maga tervezett, épített és kormányozott, szent Irek számára, ahogy minden vitorlázó számára a maga hajója...

Amíg Chicagóban álltunk, Irek olyan volt, mint egy jóságos manó, aki állandóan valami újabb és újabb felszereléssel lepette meg minket, ami nagyon jól jött további utunkon. Hol egy csiszológéppel, hol egy franciakulccsal, hol pedig a tűzhelyhez nélkülözhetetlen alkatrészzel.

Zdzich, aki egy lépést sem tágított lengyel kolóniáról származó feleségétől, Marytól, szintén meglátogatta a *Po-lonezt* Mary leült az étkezőfülkében, hogy Ewával beszélgessenek, Zdzich pedig beszállt az éppen folyó akcióba, és aranykezével ellenőrizte a motort, vagy segítette a pumpát megjavítani.

Egy napon Irek kijelentette: nem lehet, hogy a gyerekek továbbra is így fagyoskodjanak, és hogy neki van egy alkalmas kis elektromos fűtőteste. Tiltakozásunk ellenére elhozta. Csak amikor bekapcsoltuk, akkor jöttünk rá, mekkora a különbség. Irek kitartott amellett, hogy neki nincs szüksége rá; jóval később bizonyítékot találtam rá, hogy ez bizony vadonatúj fűtőtest volt. Megmentette az életünket a Mississippin hideg éjszakáin.

Kimentem a fedélzetre, hogy megmozgassam a tagjaimat. A folyó még mindig kihalt volt. A két lombos part közti csatornán egyre sűrűbben gomolygott a köd. A motort nem tudtam beindítani, segítséget kellett kérnünk. Újra eszem-

71

be jutottak a Gieblewicz fivérek és a több mérföldnyire lévő Chicago.

Lementem; Ewa aggódva nézett rám, én kerültem a tekintetét.

– Na, gyerekek, felfűjjük a gumicsónakot!

Jan és Malgosia, akik eddig úgy tettek, mintha teljesen lekötne őket a tanulás, azonnal fölpattantak.

– Hurrá! Kimegyünk a partra! – Teljesen fellelkesültek. A tragikus hangulat náluk nem tart tovább egy negyedóránál. Most ragyogó mulatság ígérkezett.

– Én megyek egyedül, a gumicsónakban nem férünk el többen.

Tiltakozás hallatszott. Ewa nem bírta ki.

– Ne nyafogjatok már! Nem látjátok, hogy apának segítséget kell hívnia?

Jan morgott, hogy ő is tud segítséget hozni, de a vita tulajdonképpen eldőlt.

Egy pillanattal később a pallón álltam. A kék gumicsónak a vízben táncolt, kikötve. A cölöpök mellett ott ringott a *Polonez*. A fedélzetén heverő árbocokkal nem volt méltó a tengeri vitorlás névre.

A lejáratból három fej kandikált ki. Három fej a vihar-kabát kapucnijába bújtatva. Számítanak arra, hogy én mindent el tudok intézni. Pedig nem tudom elindítani a motort, amin pedig nincs is, ami elromolhatna. Ezt mondta valaki. Mi romlott el, ha nincs, ami elromolhat?

A sáros úton a közeli gyár felé indultam. Kell, hogy legyen ott valahol egy telefon.

72

MALGOSIA FÜZETÉBŐL:

Az osztályomban a gyerekek mesét hallgatnak.

EWA TITÁNOKKAL HARCOL

Olyan csöndesek és melegek az esték. Lehet, hogy ez az első jele annak, hogy egyre közelebb van dél? Vagy csak a tél bizonytalanodott el, mielőtt újra támadna? Az Illinois vize itt szélesen elterül, fekete tükör, melynek széle facsirkés partra támaszkodik.

A folyó kanyarulataiban, mintha a part menti gyárak parkolói lennének, uszálykikötők rejtőznek. Az uszályok egymás mellett állnak, orruk a homokos parton. Ha mozognak, olyanok, mintha gyűlölnének bennünket, mintha

be akarnának kebelezni.

Most csönd van a jachton. Krzysztof hallgat, mert ilyen a természete. De miért nem hallani a gyerekeket? Csak nincs valami baj? Krzysztofra pillantok, oldalra nézeget lefoglalja a kormányzás.

A fedélzetén heverő árbocok közt a hajó orrába vergődöm. A forpik egyik részében a vitorlák, a másikon a

gyerekek. A két ágyat keskeny folyosó választja el egymástól.

Látom, hogy a folyosó fölé deszkát tettek, azon nyúlik el Malgosia, körülötte a babái, mackók és majmok félkörben, és hallgatják, hogy énekel:

Egy kismalac, rőf-rőf-rőf, trombitálva, töf-tőf-tőf, trombitája, víg ormánya földet túrja rőf-rőf-rőf...

Malgosiát áhítattal hallgatja a közönsége, ő pedig így szól:

71

– Most pedig, kedves gyerekek, hangosan és érthetően: „Egy kismalac, rőf-rőf-rőf...”

– Fogd már be! Tanulok!

– Én meg énekelni tanítom az osztályomat. Alulról hallani a láthatatlan Jan prüszkölését:

– Hú, de hülye vagy! Ne nyekeregj már, így nem lehet tanulni!

A hülyénél Jan fölemelte a hangját, mert arra számított, hogy fel tudja kelteni valamelyik felnőtt érdeklődését. Lábujjhegyen visszaurranok a tatra.

A kokpitban úgy áll Krzysztof, mint egy sóbálvány. A hős kormányos szobra. Lehet, hogy egész világ körüli útján így állt, ilyen mozdulatlanul, magányosan?

– Krzysztof, nem gondolod, hogy elhanyagoljuk a gyerekeket?

Legnagyobb csodálkozásomra válaszolt:

– És mit tudnánk tenni ellene?

– Hiszen nem ők akarták ezt az utat. Nincsenek barátaik, és néhány négyzetméteren kell szoronganiuk.

Tovább folytatom a monológot, de akár abba is hagyhatnám.

– Nem keresnél a térképen egy helyet, ahol megállhatnánk éjszakára?

Krzysztofra sandítottam. Mindig kívárja, amíg kimerítem a témát, amire nem akar reagálni, aztán teljesen másról kezd beszélni.

Kézbe vettem a térképet. Az ég gránitkék lett, a víz pedig vörös, míg a térképen a part világossárga volt, mint egy vidám strand, a sekély víz világoskék, a mély víz pedig fehér.

Már megszoktam, hogy a pasztellszínek mögött sötét meglepetések bújnak meg, és minden este azzal az érzéssel fogtam kezembe a térképet, hogy vajon sikerül-e eltalálni a jó kikötőt.

Kikötni nem lehetett a vízi úton, a vízi út mentén pedig

74

sekély a víz. Biztonságos kikötőt találni ezen a vízen nem volt egyszerű dolog.

– Mi lenne, ha mellé állnánk? – mordult Krzysztof egy furcsán oldalára dőlt bárkára mutatva. Orra egy homokpadon, a fedélzetén két helyzetjelző lámpa égett. Kitaláltam, mire gondol Krzysztof – ha a fedélzeten meggyújtották a helyzetjelző lámpákat, akkor ezen az éjszakán már biztosan senki se fog elindulni vele, legalábbis nem azonnal. De a bárka nem ébresztett bennem bizalmat, talán inert olyan ferdén állt ki a vízből.

– Itt nekünk jönnek – válaszoltam, képzeletemben már láttam is, amint a *Polonez* nekilökődik a bárka fé moldalának. – Találtam egy szigetet néhány mérfölddel arrább. Biztatónak látszik...

Krzysztof bólintott. Ebben a pillanatban a feljártból megszólalt Malgosia:

– Terítsek, mama?

A kérdés egyértelmű volt, a gyerekek megéheztek.

– Mi lesz vacsorára? – Az evés lehetősége Jan szemében is az érdeklődés fényét csillantotta meg.

Elkeseredetten indultam lefelé, mert egy ilyen meleg, lusta estén nem volt kedvem semmihez. Elővettem egy doboz kenőmájast, és kárörvendőn elvigyorodtam magamban: Krzysztof megint eljátszhatja a gyerekek előtt, hogy szereti a kenőmájast. A konzervuborka talán egy kicsit megvigasztalja majd. Meg a forró tea.

A gyerekek számára véget ért a nap. Fogat mostak, fogkrémszagos puszit adtak, és elmasíroztak pizsamában s forpikba. Egy darabig mocorgás hallatszott, de nem tudtam kitalálni, hogy az igazságszolgáltatás Gosiát vagy a babáját sújtja-e. Ez hozzátartozott a mindennapos szertartáshoz.

A folyó és a part menti fák összeolvadtak a sötétségben.

Nem tudtam megszokni. Minden alkalommal, amikor az

T5

Illinoison leszállt az est. kinyílt Pandora szelencéje, és ki-sereglettek belőle a... tolóhajók. Lehet, hogy napközben nem is láttuk őket, de az is lehet, hogy csak nem hatottak így. Most hírt adtak jelenlétükről a kanyar fái fölé vont fénykoszorúval és szemünkbe fúródó reflektoraikkal. A reflektorok különös aszinkronban forogtak, mint egy bandzsa titán szeme. A belőlük kiáradó fénynyalábok idegesen pásztázták a partot és a vizet, néha megállapodtak valamilyen tárgyon. Ilyen tárgy volt minden alkalommal a *Polonez*, és ezek a Gorgók nem tudtak nálunk érdekesebbet találni. Félig elvakultan igyekeztünk a legközelebbi bójákhoz, ahogy Krzysztof ajánlotta, de én úgy éreztem magam, mint egy mezei nyúl az autoreflektorok kereszttüzeiben, és minden alkalommal fellelegeztem, amikor elúsztak mellettünk anélkül, hogy összeütköztünk volna. Nem bírtam ezeket az éjszakai találkozásokat, most mégis én voltam az, aki meghosszabbítottam a szenvedést egy szigetig, amit csak a térképről ismertem.

Éppen megelőzött bennünket egy hatalmas uszály, és talán a másik oldalról is jött valami, mert az ég vibrált és ragyogott, mintha nyári vihar közeledett volna.

Szorgosan pipáltuk ki a térképen a már elhagyott bójákat. A kanyar után már meg kell látnunk a szigetet... Arra számítottam, hogy az a hajó, amelyik megelőzött bennünket, már el fog tűnni a következő kanyarban, de még mindig látszott. A reflektorok talán meghibbantak. Ott, ahol a szigetnek kellett volna lennie, fehér fényárban úszott az egész erdő. A motorok bögése egészen a vitorlásig hallatszott, kipufogógáztól búzlott a levegő, mintha dinamittal akarták volna felrobbantani azt a kis boldogtalan földdarabot, ami ma éjszakára menedékünk lett volna.

A csatajelenet úgy növekedett, ahogy közeledtünk a szigethez. Az elágazás egyik oldalán két vontatóhajó állt, a másikon egy harmadik lavírozott, míg egy negyedik hátulról közeledett szép lassan.

76

– Biztosan előzni akart az egyik, és rászorította a másikat a zátonyra – mondta Krzysztof.

– De most mit csinálnak?!

- A bal oldalnak még sokkal jobban a zátonyra kell szorítania a másikat, csak akkor fog elférni.
- Nem szökünk el inkább innen?
- Hova?
- Ahhoz a bárkához; amit útközben elhagytunk.
- Túl messze van. Inkább várjuk ki, mi lesz ennek a vége.

Egyelőre csak borzalmas zenebona volt. Az uszályok fedélzetén sisakos és fülvédős emberek rohagáltak. Nekünk is elkelt volna a fülvédő.

Nagy kört tettünk, újra a sötétséget céloztuk meg. A csata mögöttünk maradt. Lassan távolodtunk, aztán visszakanyarodtunk a sziget felé.

Az egyik uszály, a passzívabb, mintha teljesen kifulladt volna. Most csak az egyik küszködött, de nem tudta kihúzni a nehéz uszályokat a mocsaras vízből. A két hajó között szabad út nyílt. A mozdulatlan jobb oldalhoz mentünk közel. A hajóhídon két pofa álldogált fülvédő nélkül.

- Átmehetünk? – igyekezett Krzysztof túlkiabálni a mo-torbógést.
- Mi van?!!!
- Átmehetünk???
- Persze!

Krzysztof gázt adott, és a fedélzet meglódult a lábam alatt. Gombócot éreztem a torkomban. Hajótestek acélfala mellett haladtunk el, és bejutottunk egy folyosóra, amit a két hajó és az uszályok fala alkotott. Valahol messze elől látszott már a szabad víz feketesége. Jaj, csak már túllennék ezen! – imádkoztam magamban.

Váratlanul egy fehér fénynyaláb a másik hajó magasából ráhullott a *Polonezre*, nyomában pedig dühös szőzön ömlött a nyakunkba. Egy árva szót se értettem, és azt se,

77

hogy miért ilyen mérgesek ránk, de amikor újra az orr felé néztem... eltűnt a szabad kijárás. Messze volt a szabadulás.

- Fogd meg a csákyát! – kiáltott Krzysztof. – Ahogy veszítünk a sebességből, csákyázz!

Most kapcsoltam csak, hogy a motorunk hörög, és hogy nem én remegek, hanem a fedélzet. Éppen az acélfal előtt fékeztünk, ami fejmagasságig ért.

- Most!!!

Tenyeremmel a hajópárkányra támaszkodtam. Izzadó tenyerem alatt gabonaszemeket éreztem, talán búzát. Ki tudhatja, mi van a titánok gyomrában?

Régen mindig kinevettem azokat az életrajzokat, melyekben halálos másodpercekről írtak. Most nagyon elcsodálkoztam, hogy mennyi minden suhant át a fejemen néhány másodperc alatt. Mindenekelőtt a gyerekek. A fejük éppen arra van, ahol a két hajó fémfala összeütközik... a gabonaszemek érintése eszembe juttatta Malgosia haját. Düh és aggodalom keveredett a tehetetlenség érzésével -csupasz kézzel ellöktem több tonna fémet, csak hogy minél messzebb legyen a kislányom fejétől.

Az ellökött orr újra előretartott teljes sebességgel, és olyan gyorsan fordult meg, amit nem is vártam volna a *Poloneztól*. Visszamenekültünk a nyílt vízre, a feketeségbe és a csöndbe. Krzysztof csökkentette a fordulatszámot, és mélyet sóhajtott.

Fekete, síkos sötétség; kóválygó szellőcske az erdő és a rothadó növények szagát hozta. A motorbörgés és a reflektorfény eltűnt, mint egy rossz álom. Valahol az egyik kanyar mögött várt minket a bárka, két helyzet jelző lámpával a fedélzetén.

Lementem, és leültem a padra a forpik bejárata előtt. Minden megszűnt számomra. Boldog voltam, hogy a gyerekek nyugodtan alszanak. Jan, mint mindig, nyakig a hálósákban, lábát feltette az ágy szélére. Malgosia orrát a

T8

párnába fúria, búzaszínű haja szétterült. Kezében imádozott egerét szorongatta.

Lassan elmúlt a szorítás a gyomromból. Tudtam, hogy fönt ott áll Krzysztof, aki fáradt és ideges, de nem volt kedvem felmenni hozzá. Itt akartam ülni, nézni a gyerekeket és hallgatni, ahogy szuszognak.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Bár néha dühöngünk és veszekszünk, azért jó ez az utazás, talán egész életünkben a legjobb.

MEGALLÓ A MISSISSIPPIN

Az Illinois egyre szélesebb lett, szinte szétáradt a sok víz. A part kitágult: mindenütt sekély

átjárók nyíltak az oldalágakra, amelyek nád- és sásfal mögé bújtak.

Néha a nádasok mellett találkoztunk egy-egy vadkacsarájval. Tempósan tűntek el a nádas sűrűjében. Láttunk mozdulatlan csalimadarakat is. Nem hiszem, hogy bármelyik magasban húzó raj bedőlt volna ezeknek az idétlenül bukdácsoló csalikacsáknak. Számunkra az egymás mellé lehorgonyzott műanyag kacsák azt jelentették, hogy valahol a közelben egy leshelyen vadász áll puskával a kezében.

Egyre türelmetlenebbek lettünk. A nyugodt, szabályozott Illinois után várt ránk a Mississippi, a vad, zabolátlan folyó, Amerika legendája. Ahogy T. H. Watkins mondja: „A Mississippi behálózza az Államok egyharmadát... olyan, mint az élő történelem.” Ez az élő történelem csak néhány mérföldre volt tőlünk, amikor megkezdődtek az első meglepetések.

A kompaszra pillantottam. Időről időre egyeztettem me-
19

netirányunkat a térképpel, de csak most döbbsentem rá, hogy északkeletre tartunk. Mivel a kontinensnek ezen a részén a folyók általában délre tartanak, eléggé meghökkenem. Később hozzászóltam a Mississippi szeszélyeihez.

A motor egyenletesen búgott. Az egész család a kokpit-ba gyűlt, és a sovány napfényben melegedett. Ahogy a folyó szélesedett, egyre melegebben süttött a nap, a levegő egyre átlátszóbb lett. A nádas mögött jobb felől tavak és folyókanyarok képe villant föl. A bal oldali part nem izgató bennünket, mivel tudtuk, hogy a Mississippi jobbról várható.

Még két pirkadat a szigetek között, és a víz teljesen kiszélesedett. A jobb oldali part messze szökött, a bal pedig váratlanul sziklás hegygé változott. Keletre sodort minket az áramlás, a fehér sziklák vörösen izzottak a lemenő nap fényében. A hegy lábánál apró játék autók siklottak az országúton.

A másik part egyre zöldebb lett. És a két part között méltóságteljesen hömpölygött a folyó, mely egy kis dióhéjat pörgetett hajjain – a *Polonezt*.

– Gyerekek, ez már a Mississippi! – jelentette be Ewa ünnepélyesen, képzeletben a lengyel himnusz is hallottam. Ezúttal nem volt kedvem ironikusan mosolyogni. Én is meghatódtam egy pillanatra. A folyó felől, szinte délről, frissen kaszált széna, iszap és vízínövények illata szállt. Olyan meleg volt a nagy víz fölött ezen az őszi alkonyaton, hogy elszorult az ember torka.

Távcsővel olvastam a parti mérföldjelző táblákat. Az orrunk előtt két tolóhajó bukkant fel, de két piruettel kikerültük őket, és szerencsésen elértük a belső bójákat az áramlás jobb oldalán. Csak nehogy elhagyjuk a 213. mérföldet! Ott kell kikanyarodni az áramlatból egy öbölbe, ahol jachtkikötők gunnyaszottak. A Palisades jachtklubot kerestük. A mélység csökkent, ahogy kiértünk a fősodor-

80

ból, aztán újra mélyült a víz; de a part közelében ismét sekély lett.

Reflektorral pásztáztuk a partot, míg végül Jan észrevette a feliratot. Egy kis épületből előbukkant a tulajdonos, biztosan a reflektor csalogatta elő.

– Ez a *Polonez*?! – kiáltott lengyelül; tudtuk, hogy ő a legendás Leo Skrabacz.

Már azt hittük hogy szerencsésen befutottunk egy vendégszerető kikötőbe a Mississippin, és véget ért végtelen utazásunk az Illinoison. De öt méter választott el bennünket a parttól, és ezt az öt métert sehogy se tudtuk megtenni, se erővel, se fortélyal.

Több mint egy órát manővereztünk, hogy beálljunk, bár nyilvánvaló volt, hogy ez lehetetlen, tekintettel a *Polonez* merülésére.

Skrabaczék vendégszeretete legyőzött minden akadályt, hoztak egy pontont. Nem a part mellé álltunk, hát, hanem a stéghez.

Vagy egy keskeny pallón juthattunk ki a szárazföldre, vagy hosszabb, ám biztonságosabb úton, előbb le a stégre és csak onnan a szárazföldre. A víg kedélyű Leo azonnal közölte Velünk, hogy a visszaút még veszélyesebb lesz, főleg ha szeretjük a tequilát. De ez nem tántorított vissza bennünket. Egy-egy pohár hígtott ginnel leültünk a tévé elé.

Leo – szép szál férfi – meghívott minket vendégségbe. Néhány szóval elmondta az életrajzát. Lengyelek harmadik nemzedéke Amerikában. Dolgozott és dolgozott és dolgozott. Váltakozó szerencsével. A kikötő megvásárlása csak még több munkát adott.

Leo felesége, Doris teltkarcsú, szőke asszony, ivott a lengyelek egészségére. Elénekelte a „Száz évig éljen...”-t, majd minden figyelmünket a tévének szenteltük a család néhány barátjával együtt.

Abba a kivételes helyzetbe csöppentünk, amikor az

61!

Egyesült Államokban elnökválasztás folyik. A tévé pillanatonként tájékoztatott minket a két jelölt esélyeiről.

A gyerekek megunták a politikát, és visszamentek a jachtra lefeküdni. Nekünk is inkább ahhoz lett volna kedvünk, de nem hagyhattuk ott az események csúcspontján az elnökválasztást. Nekünk is választanunk kellett, amiből nagy megrökönyödés lett. Hogyhogy? A kommunista Lengyelország képviselői a republikánus jelölt mellett állnak? Skrabaczkék ettől úgy elcsodálóztak, hogy hirtelen mi is elbizonytalanodtunk.

– Tényleg nem kértek tequilát? – kérdezte Leo, a hangulatot oldandó. – Az elődeitek gyalog mentek át a vízen, ha eleget ittak.

Leo derűsen vihogott, de nekünk nem volt nevetné-künk.

Ráadásul a gondtalanság és a nyugalom, a tévé és a papucs, a kedves emberek és a meleg szalon úgy, hatott ránk, mint a rozsdá a hajóra. Azok után, amiken keresztülmentünk az elmúlt hetekben, pillanatok alatt megrozsdásodtunk és elsüllyedtünk.

– Megpróbálunk valahogy eljutni az ágyunkig – mondtam gyáván, mire Ewa azonnal felpattant, mintha csak erre várt volna. – Igyatok az elnök egészségére a nevünkben is.

A fűtött házat hideg éjszaka vette körül. A csillagok a magasban ragyogtak, mintha odafent jó idő lett volna. De lejjebb, a fejünk fölött vihar tombolt. Leo ártatlan megjegyzése elődeinkről sokkal jobban szíven ütött minket, mint bevallottuk volna.

Lehuppantunk az étkezőasztalhoz. A fáradság megbénította mozdulatainkat. Ha ebben a pillanatban képes lettem volna józanul gondolkodni, akkor lefeküdtem volna, mielőtt bármilyen döntő szó elhagyta volna a számam. Az előző éjszakán, miután legyőztük az uszályokat, keveset aludtunk. Aztán a motor makacsolta meg magát; aztán majd

82

megfagyunk. Meglazult egy csavar, és az olajba homok került; aztán homokpadra futottunk; bennragadtunk egy zsilipben; kerestünk kikötőt patkányoktól hemzsegő mólón, koszos uszályok mellett és alámosott part kidőlt fái között. Képzletünkben a gyerekek mindennap vízbe fúltak, a valóságban viszont állandóan veszekedtek. Hatalmas kő feküdt szívünkön, amelynek nagyságát még nem is ismertük. De elhangzottak az első visszavonhatatlan szavak.

– Holnap nem megyünk be Saint Louisba?

Bárki más higgadtan hallgatta volna ezt a kérdést, de nem én. Addig még legalább harminc mérföldes vízi utat kellett volna megtenni, ami szárazföldön csak egy ugrás, de nekünk legalább egy nap veszteséget okozott volna. Nekem még meg kellett volna húzni a csavarokat, ami néhány órás munkát jelent. A *nut* elvált az árbocból, ezt megjavítani egész napba telik. Olajcsere, akkumulátor, keresnünk kell egy darut, ami beteszi az árbocokat... Agyamban zakatoltak a problémákkal megrakodott vagonok. A végén pedig a nagy zászló alatt guggolt a tűzhely, amit már réges-rég ki kellett volna tisztítanom.

Ez a főt említett szerelvény egy szempillantás alatt végigzakatolt a fejemen, és rávágtam:

– Nem megyek Saint Louisba, megpucolom a tűzhelyet!

– Agyadra ment ez az állandó gubbasztás a kikötőkben, Olyan vagy, mint egy öszvér, nem mozdulsz egy tapodtat sem.

– Nem akarom, hogy elsüllyedjen a jacht.

– Hát a tűzhelytől biztos nem süllyed el. Egyébként is micsoda marhaság, egész nap mocskos zokniban mászkálsz, és mégse süllyed el a jacht.

– De attól már süllyedt e, l jacht, hogy nem találták rajta a gyufát...

– Ezt már százszor hallottam. Ha lett volna esze a kapitánynak, akkor bezzeg nem lett volna szükség a gyufára.

83

Ha a fejedbe veszel valamit, akkor az isten se veri ki onnan, mindig egész elméletet dolgozol ki magadnak. De én már nem dőlök be neked.

– Nem is kértelek rá.

– Hát ez az! Senki se kért rá! Ezért nincs barátod se! Soha nem ismered el, hogy másnak is igaza lehet, nemcsak neked.

– Meg neked.

– Hagyj békén, nincs kedvem az ostoba poénjaidat hallgatni.
– Hát akkor ne hallgasd! Én a jacht renoválásáról beszélek te ábrándozol állandóan országjáró kirándulásról.

– Hát hogy ismerjem meg a világot ebben a zárt kalickában?!
– Ha ez a kalicka szétesik, még ennyit se fogsz látni!
– Eddig még nem esett szét... Egyébként is kár a szóért. Azt hittem, hogy végre meglátom Amerikát, ehelyett mindig csak a hajókonyha és a gyerekek el nem készült leckéje... Ezért aztán igazán nem kellett volna eljőnnünk otthonról!

– Igazad van! Hiba volt, hogy elhoztalak benneteket.

– Még helyrehozhatod a hibát! Tessék, vegyéél el feleségül valami amazont!

Ha a *Polonezen* lettek volna ajtók, ebben a pillanatban becsapódtak volna. Sajnos a jacht tervezésekor nem szántak külön kabint a legénység minden tagjának. Így elég fárasztó volt ez a hosszú utazás. Bezárt térben éltünk, egymás nyakán, anélkül hogy esélyünk lett volna a legkisebb elkülönülésre is.

Túlélünk már néhány krízist. Az eddigi legnagyobb az Erie-n robbant ki, és ami a legfurcsább, egy luxushotelban. A városi tanács vendégei voltunk, és ebből az alkalomból fogadáson vettem részt, amire Ewa nem jött el. Biztos voltam benne, hogy egyáltalán nincs is kedve hozzá. Tévedé-

84

sem egy tragikus éjjél utáni párbeszédben derült ki. Ewa lefektette az éhes és bögő gyerekeket, míg ő szintén éhesen és dühösen azon kezdett idegeskedni, hogy amerikai szokás szerint nem löttek-e agyon véletlenül. Amikor megálltam az ajtóban, ököllet esett nekem. Ilyesmi még soha nem fordult elő velünk...

Még ugyanazon az éjszakán kibékültünk, de lelkünk mélyén maradt egy kis tüske. Csak az okozott némi hiú elégtételt, hogy honfitársaink közül még senki sem lette meg ezt az utat családostul. Persze kérdés, hogy kinek számít ez.

Most, ahogy álmatlanul hánykolódtam az ágyamban, újra azon töprengtem, hogy megéri-e az egész ezt a nagy felhajtást. Hiszen a következő lépés az lesz, hogy Ewa partra száll, azaz Ewa és a gyerekek. Jannal még csak elboldogulnék, de mekkora erőfeszítésembe kerülne? És mi lenne Ewa idegeivel? És honnan vennék a pénzt, ami a visszaútra kell?

Mikor gondolatban családi idillünk ilyen csúfos végéhez értem, és eldöntöttem, hogy egyedül fogok továbbhajózni a Mississippi deltájától, addigra teljesen megrendültem. Csak az maradt hátra, hogy fontolóra vegyem Ewa utolsó javaslatát. Gondolatban felidéztem közeli és távolabbi nőismerőseimet, a kikötőket és legényéletem. De a csábító képek közül *nem sok maradt. Mindig a hazatérés volt a legszebb.*

Ezt az utat együtt találtuk ki, amikor otthon üldögéltünk pirinyó szobánkban. Ott se volt több hely, mint itt, de azért az élet normálisan folyt, ki lehetett menni, lehetett sétálni, lehetett henyélni. Most pedig – kemény munka, feszültség, félelem, kialvatlan éjszakák... mint mindig egy nehéz tengeri úton. Melyik más nővel bírtam volna ki ezt a pokoli utat?

A navigációs asztal fölötti ablakban már szürkült az ég, és én még mindig ezen az utolsó problémán rágódtam.

85

Akadtt néhány jelölt egy-egy kaland erejéig vagy egyhetes kirándulásra. De egész életre senkit nem találtam.

Ha az otthoni ágyunkon aludtunk volna, felébresztettem volna Ewát, hogy közöljem vele, mire jutottam az éjszaka. De hát Malgosiával együtt aludt a szemközti ágyon. Nem baj, legalább előttem tiszta lett az ügy. Nyugodtan alhat-tam: Ewa javaslatát minden oldalról megvizsgáltam.

Ezen az éjszakán Amerika új elnököt választott. A mi jelöltünk megbukott. Annyi baj legyen.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Aranyosnak kell lennem, nem szabad dicsekednem és rosszalkodnom. Szeretném, ha már továbbmennék.

EWA AZ AMERIKAI CSALÁDBAN

A *Polonezt* Memphisben hagytuk, és Cookeville-ben szálltunk meg, Tennessee államban. Itt lakik amerikai családjával Krzysztóf apja. Reméltem, hogy végre kipihenhetem magam megszabadulok a víztől, a jachttól, a tömegnyomortól és a vonzó, ám fárasztó világcavargástól.

Az apósomat lengyelországi látogatása alkalmával ismertem meg. Amióta Amerikában

vagyunk, kétszer találkoztunk, de csak rövid időre, most meghívott bennünket, hogy maradjunk nála hosszabban. Krzysztofnek elég volt három nap a családi boldogságból, aztán visszament Mem-phisbe, hogy rendbe hozza a jachtot.

Egyedül maradtam, mert a gyerekek bejárnak az itteni iskolába, kóválygok hát a házban, ami elég távol van az amerikai luxustól. Sok kis helyiség van benne, beépített tetőtér, és nagyon rokonszenves szokatlan régimódisága. Ez inkább a benne uralkodó művészi rendetlenségből ered,

86

mintsem valódi korából. Mivel nincs meg benne az amerikaiakra jellemző csillogó rend, ettől sokkal emberibbnek hat.

Pénznek itt nyoma sincs, amit egyébként Margaret is megerősít. Margaret melegszívű teremtés, általában rokonszenvesen szórakozott. Apuka azt mondja, hogy nemsokára lesz pénz, csak meg kell várni, hogy az üzlet beinduljon. Három évvel nyugdíj előtt munkanélküli maradt, találmányaiból a munkahelye profitál, így új vállalkozásba kezdett, bízva a jó jövőben.

Ezt a tulajdonságát Anda néni, apuka nővére örök optimizmusnak hívja. Ez pedig mindig a soron következő gyerekek születése alkalmából jött szóba, akikről egymás után kaptuk a híreket Lengyelországban. Az utolsó két kislány az öt gyerekből (nem számítva a lengyel Krzysztoft), Cara és Nicole tizenhárom és tizenegy évesek, tehát majdnem egyidősek a mi Janunkkal és Malgosziákkal.

Látom, hogy apuka nem leli helyét a lakásban. Nincsen saját irodája, hát otthon van egész nap; leggyakrabban egy korsó sör mellett üldögél és vár. Várja az ügyfeleket. Híres szakértő, még Japánban is jól ismerik, mégsem kap megrendelést. Margaret azt mondja, hogy egy évvel ezelőtt még a telefont és az áramot is kikapcsolták, hogy spóroljanak.

Margaret, úgy látszik, hozzászokott az élet nagy változásaihoz. Mindent és mindenkit jóindulatúan fogad, a ház pedig, mint egy kiváló hajó, fennmarad a víz színén még a legnagyobb viharban is. Margaret a legnagyobb felfordulást is képes otthagyni, hogy idejében érjen a jogafoglalkozásra vagy a szónokok klubjának találkozójára. A gyerekek megszokták, hogy önállóan keressenek ennivalót a hűtőszekrényben, apuka meg felbontja a következő sört.

Patrícia, apuka legnagyobb lánya már régen elköltözött otthonról. A Baranowski család amerikai ágában még ő rendelkezik a legnagyobb felelősségérzettel. És talán ő dol-

87

gozik a legtöbbet – a Missouri egyetemen írja disszertációját, keresetképpen hátrányos helyzetű családoknak ad tanácsokat (inkább a saját családjának segítene!), főállásban pedig úszóoktató. Ezenkívül van még egy férje, Frank, elbűvölő, fekete hajú fiú, akiben indián vér folyik. Apuka máig sem elégedett veje származásával, ami elég nevetséges.

Derek sok éve tanul már, de még semmit sem végzett.

Legszívesebben az amatőr színjátszókörbe jár, ott talált magának feleséget is, igaz, rövid időre. Éppen most válnak, és Derek katonának megy. Nem azért, mert kell. Annak idején megúszta a sorozást, mivel Kanadában született, most pedig önkéntesen megy, mert ott ingyen tanulhat, ingyen van a szállás és az ellátás is. Bruce szintén tanul, de általában otthon rontja a levegőt, mivel ki kell aludnia esti randevúit. Jan Bruce kaotikus szobájában lakik, és áhítattal lóg kövérkés bácsikája nyakán. Bruce néha eljár a vegytisztítóba, ahol keres egy kis pénzt, az előadásokra ennél ritkábban jut el. Szívesen osztogat a fiunknak jó tanácsokat, természetesen angolul, mivel más nyelvet nem ismer, és olyankor a tetőtérből harsány ordibálás hallatszik. A közös nyelv hiányát ugyanis hangerővel vélik pótolni. És valahogy megértik egymást.

Jan nagyszerűen érzi magát Bruce szobájában. Vannak ott hangszerek és pornóújságok, sztereó rádió és útikönyvek, a felnőttek világa a fiatalok felfordulásában, s mindezért senki nem szól rájuk. De alig múlik el két nap, Jan diszkréten megkérdi, hogy Bruce mit is csinál valójában.

A kislányok, Cara és Nicole vékonyak, hosszú szőke hajúak, általában borzasztóan elfoglaltak. A leckéjüket a tévé előtti fotelban csinálják, így kapcsolják össze a kellemest a hasznossal. Ezenkívül még rengeteg más elfoglaltságuk van: járnak tornára, táncra, zongoraórára és görkorcsolyázni. Már korábban is hallottuk, hogy milyen tehetség-

88

sek... A zongorázásról kiderült, hogy iszonyatos klimpí-rozás, a tánc egyszerűen ritmikus torna, egy levegőtlen, kopott teremben, amely büzlik a szellőzetlen matracoktól. Az jutott eszembe, hogy tulajdonképpen a mi gyerekeink is ugyanezt csinálják az óvodától kezdve, de legalább nem kell fizetni érte. Igaz, hogy ilyen gyönyörű színes trikókat nálunk sehol sem lehet kapni.

Esténként a gyerekek görkorcsolyázni járnak. A görkorcsolyapálya olyan, mint a jégpálya. Zene szól, a pálya padlóján keringő, kergetőző és összekapaszkodó tömeg halad. A felügyelőnő rászól a rendetlenkedő fiúkra, de ők egy másik sarokba szöknek, ahol újra kezdik a haszontalanko-dást.

Jan, akinek sosem volt még a lábán görkorcsolya, néhány bizonytalan lépés után, miután néhányszor feltápáskodott, azonnal szárnyakat kapott, és elindult a nagy körbe. Baranowski apuka elismerően bólintott.

– Nálatok is vannak görkorcsolyapályák?

– Nincsenek.

– Hát akkor hol tanult meg Jan görkorcsolyázni?

– Itt.

Így lett a fiunk az est hőse; nagyon élvezte.

A siker, annyira felvillanyozta, hogy elhatározta, Cará-val együtt elmegy az iskolába is. Mire Malgosia kitört, hogy ő is akar, Nicole pedig beleegyezett, hogy elviszi az ő osztályába.

A délelőttők így csöndesek voltak, de délután, amikor a gyerekek megjöttek az iskolából, teljes volt a felfordulás. Gosia el van ragadtatva az iskolai étkezdetől, ami nem olyan, mint a varsói iskolában. Van tálca, szalvéta, elegáns asztalkák.

– És hogy ízlett az ebéd? – kérdeztem.

– Hát, az nem olyan jó, mint nálunk – mondja egy kicsit fintorogva. És folytatja az áradozást a csodálatos szalvétákról, amelyeken színes virágok vannak.

89

Jan egy dagi kislányról beszél gyanús megvetéssel. Cara vihog, hogy az egyik lány beleszeretett a fiunkba. A legjobban annak örülnek, hogy a dagi kislány nem megy el a görkorcsolyapályára, viszont mennek más lányok, akik jobban illenek Janhoz.

Egy hét alatt a gyerekek teljesen beleszoktak az amerikai iskolába. Különleges bánásmódot élveznek, mint egzotikus országból érkezettek, és nem zavarja őket, hogy nem értik a nyelvet.

Amikor tanítás végén bementem az iskolába, és bekukucskáltam az osztályba, azonnal észrevettem Malgosiát, mivel éppen ő beszélt. Később a tanárnő mosolyogva magyarázta, hogy megbukott mint pedagógus – a lányom ugyanis semmit sem jegyzett meg abból a néhány szóból, amit megpróbált megtanítani neki. Megmutatta viszont a falon Gosia festményét, ami éppen olyan volt, mint a többieké. Egy pulykát ábrázolt, az amerikai jólét szimbólumát, amit a hálaadás ünnepe alkalmából rajzoltak meg.

Megnéztem az iskolát. Csakugyan nagyszerű. Ragyogóan felszerelt tornatermek, gyönyörű ebédlő. Az osztályok fala üvegből és farostlemezekből készült. Hogy a tanárok hogyan boldogulnak a vékony válaszfalakon bizonyára áthallatszó zajokkal, azt már sosem fogom megtudni. Gyerekek tömege összekötözött Könyvekkel és füzetekkel, hatalmas ricsajjal törtetett kifelé a sárga iskolabuszokhoz, amelyek hazaviszik őket.

Jannak az iskolában nagyon tetszett, hogy a padok egyszemélyesek és praktikusak. Ugyanakkor csodálkozott a tananyagon. Kötelező a matematika, a történelem és az angol nyelv; egy tárgyat pedig választani lehet: a tornát, a biológiát, a földrajzot vagy a francia nyelvet. Nem kétséges, hogy a választott tárgyak listáján a testnevelés vezet. Megértettem, hogy miért olyan kisportoltak az amerikaiak, és miért nem tudják a földrajzot,

90

Egy napon Jan ragyogva tért haza. Ő, aki otthon teljesen fafejűnek számított matematikából, Cara egész osztálya előtt – ők egy évvel öregebbek – különösebb nehézség nélkül megoldott egy feladatot. Jan brüllözött, amiről Cara áhítattal számolt be.

– Matematikai zseni! – kiáltott Margaret. Én meg majdnem elnevettem magam, mert emlékeztem rá, hogy ez a matematikai zseni milyen keservesen szenvedett a jachton a számtanpéldáktól.

Örömmel látom, hogy jót tesz a gyerekeknek ez a kis szünet. Itt most nem arról van szó, hogy nehéz az élet a jachton. Itt, Cookeville-ben rájöttek saját értékeikre, és hogy volt értelme eddigi erőfeszítéseiknek. Amerikai kortársaik között érdekesek és okosak, míg a jachton állandóan azt hallották, hogy unalmasak és buták. Az igazat megvallva, környezetük nem követelt tőlük túl sokat, az amerikai iskola pedig, mint kiderült, nem ad túl nagy útravalót növendékeinek. De ezt a gyerekek nem tudják, és nem is kell tudniuk.

Itt a vasárnap mindegyikünk számára a legrosszabb nap. A gyerekeknek hiányzik az iskola, engem elrémisztenek a társadalmi kötelezettségek. Úgy viselkedünk, mint rendes amerikai családhoz illik; reggel elmegyünk a baptista templomba. Aztán vasárnapi ebéd a klubban. Apuka ismerősei az elmaradhatatlan söröskancsókkal örömmel üdvözölnek minket; látszik, hogy ritka itt a vendég. Ő

pedig dicsekszik a családjával, mesél menyéről, aki az óceánon túlról érkezett. Az emberek hangosan örvendeznek találkozásunkkor, ám egyáltalán nem érdekli őket sem apuka, sem az óceánon túlról érkezett menyé. A bemutatkozás procedúráján túlesvén, visszatérnek söröskorsóikhoz és saját ügyeikhez. Néha még felkiáltanak búcsúzóul: – Ó, milyen csodálatos történet! – Apuka pedig, aki egyáltalán nem veszi észre, milyen nevetséges a buzgalma,

81

továbbhúz egy újabb társasághoz, újabb emberekhez, hogy mindenki tudja, mindenki lássa, mindenki megcsodálja. És csakugyan csodálkoznak, lelkesen és zajosan, teljes fél percen át, ennyit ír elő az illem. Egyetlenegy kérdés sem hangzik el, ami arról árulkodna, hogy érdekli őket a számukra idegen világ. Vagy már mindent tudnak, vagy semmit sem akarnak tudni. Továbbmegyünk, apuka beszél, én szégyenkezem.

A gyerekek beletörődtek a bemutatkozásokba. Gosia a vécére menekül. Leányunk kitűnően tájékozódik az amerikai vécékben. Már az asztalnál ülünk, amikor visszajön, és közkinccsé teszi tapasztalatát:

– Anyu, rózsaszín és ibolyaszín csempék vannak, feltétlenül látnod kell!

Jan is rossz néven veszi a témát, de én azért ebéd után ellátogatok oda, sosem árt közelebről is megismerni az országot.

Aztán a gyerekek végre moziba mennek. Amikor este elmesélik, hogy miről szólt az angol film, amit különösebb nehézség nélkül megértettek, arra gondolok csöndes elégtétellel, hogy azért mégiscsak intelligensek.

Már mindannyian visszavágyunk a jachtra. A gyerekek állandóan kérdezik – apu nem fagyott meg, sikerült megjavítania a motort, betette már az árbocokat? Mérsékelt örömmel fogadták, hogy most már akár rendszeresen járhatnának az amerikai iskolába. Az időjárás azonban csalódást okozott nekik. A házban az energiatakarékosság a közeledő tél hírnöke volt. Apuka, vagyis nagypapa, a keresztkérdések súlya alatt megtört, és beismerte, hogy Tennesseeben esik a hó, és mínusz húsz fok a hőmérséklet.

Polonez feldélzetét örömmel hagytam el. Kezdetben örültem a fürdőszobának, a forró zuhanyoknak és a kényelmes ágyaknak. Lábam alatt száraz levelek zizegtek, és a város mellett gyönyörű, sárguló hegyek nyújtózkodtak. De

92

Amerikától még mindig fal választ el. Nem tudok beilleszkedni ebbe az életbe, és egyre jobban vágyom büzlő jachtunk után, ami igazi otthonunkhoz visz majd egyre közelebb. Türelmetlen vagyok, és döbbsen veszem észre, hogy egyre jobban szeretném folytatni az utazást.

Hálaadás ünnepére Missouriból megérkezett Patrícia és Frank, és visszatért Krzysztof is Memphisből. Befejezte a hajó javítását, Derek másnapra ígérte, hogy elvisz minket. Ezen az utolsó napon egy asztal körül ült az egész Bara-nowski család, az amerikaiak és a lengyelek. Apuka a hagyományos pulyka fölött beszédet mondott, melynek lényegét egy mondatban így lehetne összefoglalni: „Szeressük egymást, még ha a világnézetünk más is.” Tekintetét körbejártatta az asztalnál, kommunista fián és indián vején, és úgy meghatódott, hogy az angol szavakat lengyelekkel keverte. Senki sem értette, de mindenki tudta, mit akart mondani.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Hát itt vagyunk délen. A strandokat hó borítja, deresek a fák.

VÉGRE VITORLÁT BONTOTTUNK!

Már egy hete egyedül vagyok. A jacht belseje üres és hideg, mintha nem lenne elég a fűtőtest. Könnyűnek és szabadnak érzem magam, elég keveset eszem, de az emésztő gondok elvesztették súlyukat, most, hogy nincsenek itt a gyerekek.

A motort nem lehet megjavítani. Nincs mit tenni. A szomszéd jachtról Don azt mondja, hogy öntsek az olajtar-

93

tályba valami csodaszert, ami még a teljesen eldugult vezetékeket is kitisztítja, és akkor még egy darabig használható lesz. A szakértő, aki nemrég járt nálam, húsz dolláromba került. Megtudtam tőle, hogy nincs mit tenni. Don ötlete ingyen volt, és a motor működik.

Don segített az árbocok beemelésénél is. Simán ment, egyik a másik után. Most, hogy már állnak, megkönnyebbülten felsóhajthattam, végre használhatom a vitorlákat! Dicsekedtem vele, hogy milyen jól tudok vitorlázni, itt az ideje, hogy bebizonyítsam a Nagy Folyón. Végül is biztosan maradt

valami abból az időből, amikor az Oderán vitorláztam.

A klub főnöke, Elbi Smith csóválja a fejét, amikor terveimről mesélek. De azért büszkén mondja, hogy ebbe a kikötőbe legjobban vitorlással szeret bejönni. Nem szokott messzire hajózni, tehát nagyon izgatja a mi utazásunk. Ebédidőben felkeressük a környék legolcsóbb kocsmáját, és jachtokról beszélgetünk.

Odakint rossz idő van, őszi szelek fújnak, én pedig rámo-solygok a szembejövőkre. Mintha arcomra ragadt volna a nevetés. Nem sietek, de azért egymás után pipálom ki a listáról az elvégzett feladatokat. A rádióból zene szól, telnek az órák és a napok.

Reggel nehezen fogok a munkához, aztán meg várom, mikor lesz ebéd. Don már kihajózott, így csak Elbivel lehet beszélgetni. A legrosszabb az este. A zene kevés, hogy kitöltse az űrt. Hiányzik a gyerekek megszokott zsvaja és a tűzhely melege, amin makaróni gőzölög. Elhatározom, hogy telefonálok Cookeville-be.

Az utcák kihaltak, az este barátságosan. Amikor visszaérek a telefonfülkéből, a jacht üressége szinte fáj. Miért ülök itt egyedül? Hozzáfogok, hogy vacsorát készítek magamnak, és ahogy a sajtért nyúlok, megállapítom, hogy egyáltalán nem vagyok egyedül. A szekrény nyitott ajta-

94

jában észreveszek egy szürke egeret, döbbenetesen néz rám. Mind a ketten meg vagyunk lepve, de az egérnek gyorsabbak a reflexei. Gondolatban megjegyzem: egérfogót kell venni. Vissza kell hozni a családot. Föl kell húzni a vitorlát. El kell hajózni innen!

A folyó kavargó, tajtékzik, elbújik a sziklák mögé, néha teljesen eltűnik. Csak a partot látni – elragadtatással és nyugtalanul figyeljük. Magas, meredek, rozsdabarna és vörös fák nőttek be – nem ígér semmiféle átjárót. Aztán váratlanul oldalról előbukkan a homokos zátony vége, aminél a Mississippi elkanyarodik, ellökve magát az útját elzáró parttól. Ez a legnehezebb szakasz, amin most ügyesen át kell jutnunk.

Az előbb elhagyott bennünket egy hajó, ami húsz uszályból állt, mindegyik vagy másfél ezer tonnás volt. Egy műszerész, akivel nemrég ismerkedtem meg, mesélte, hogy hajózott már negyven uszályból álló szerelvénnyel is. Könnyű kiszámítani, mekkora volt a súly. Nem kellemes a találkozás az ilyen óriásokkal, miközben megpróbálunk átjutni a kanyaron. Nincs lehetőség arra, hogy megállítsák a tolóhajót – legalább egy mérőföld, míg teljesen lefékez –, és a *Polonezt* se, amit az áramlás könnyörtelenül ragad magával, akkora sebességgel, ami meghaladja a motor teher-bírását.

De hála istennek, ismét vannak vitorláim, bennük bízhatunk. Az áramlás lefelé sodor, a szél oldalra lök, a jacht megpróbál elférni az örvénylő víz szélén, hogy el tudjon surranni a közeledő uszályok és a homokzátonyok között.

A Mississippi, ami eddig nyugodtnak mutatkozott, egyre jobban összeszűkül. Gyalulja a magas partot, kimossa a közeli fák gyökerét, örvénylik és tajtékzik, mint a vízesések; de aztán egy pillanat múlva új tájra röpít minket. A víz el-

99

simul, szélesen szétterül. Fentről tolóhajó motorjának bugását hallani. Orrunk előtt a szabad tér, egészen az újabb kanyarig, ami újabb veszélyt rejt magában. Egy percre sem lazíthatunk. Az áramlat valami ismeretlen oknál fogva egyik partról a másikra vetődik, és a bóják úgy vannak letéve, mint a szlalomkapuk, amiket nem szabad összekeverni.

Amikor Memphisből kihajóztunk, a -fedélzetet jég borította. Előző nap Jan felmosta, éjszaka jégpálya lett belőle. Pirkadat előtt fekszem az ágyon, várom, hogy kezdődjék a nap, lépéseket hallok a fedélzeten. Tudom, hogy Gosia megy pisilni, és tudom, hogy borzasztóan csúszik, de nem mozdulok a helyemről. Hegyezem a fületem, hogy azonnal meghalljam, ha baj van. A fedélzet halkan recseg, aztán csönd, egészen addig, míg a kislány visszatér.

Minden jeges, Jan is, Ewa is csúszkál, ahogy feltesszük a vitorlát, ami fagyott redőkben áll, mielőtt kifeszülne; fülelek a motor hangjára, ami kihúzza bennünket a zátonyok útvesztőjéből a szabad vízre. Ha a vászon kisimul a szélben, kikapcsolom a motort. Az elágazásnál rátérünk a Mississippire, és itt belénk kapaszkodik a szél, ami hatalmas erővel húz bennünket a folyón.

A váratlan lökés leveri a fedélzet alatt készülő reggelit, és az összetört üveg csörömpölése után hallani Ewa káromkodását. Kidugja a fejét a feljáróból, hogy közölje, mi a véleménye az ilyen vitorlázásról, de észreveszi a szállingózó hópelyheket, és egy kicsit megenyhül.

– Nem lesz reggelid.

– Bocsánat – mondom lakonikusan.

Bocsánat, hogy élek. Ebben a pillanatban a reggeli nem igazán fontos számomra. Hétszomós sebességgel egy hatalmas **híd** pillérei felé röpködünk. Az áramlás hozzáadja a maga háromszomós sebességét, összesen nem rossz.

98

A hídon túl két uszály halad egymással párhuzamosan, még nem határozták el, hogy melyik pillérek között haladnak el.

Fönt a hídon autók bögnének, a tat mögött feltűnnek az ébredező város fényei. Gyorsan kell döntenem. Eszembe jut, hogy a motor még meleg, azonnal el tudom indítani. De mit számít ez, ha úgy száguldunk, mint egy torpedó!

Az árbocok elérték a híd alatt, micsoda megkönnyebbülés! A tolóhajó figyelmeztetően kürtölt, de már néhány méternyire elsiklottunk a fémuszályok peremig vízbe süllyedt fedélzete mellett. Imponáló tömeg, de jobb lenne nem megérinteni. Amikor a tolóhajó és a híd eltűnnek a hófüggöny mögött, füttyülni kezdek. Nem túl hangosan, nehogy Ewa megharagudjon.

Biztosan új reggelit csinál, csak nem fogja éheztetni a gyerekeket. Ha pedig a gyerekek kapnak, akkor nekem is csurran valami. Majd elmúlik a haragja, és csinál két forró teát, tiszta szeszt önt bele. Megisszuk majd kibékülésünk örömeire, és hogy felmelegedjünk. Csak nehogy újra meglökjön minket valami tájfun.

Helena kisvárostól talpig fehérben búcsúznak: vitorlával és behavazott fedélzettel. A szél elnyugodott egy kicsit, és különböző irányokból fúj. A felhők mögül kikandikál az álmos nap, mintha Lengyelországban lennék egy téli délutánon, de a jég a fedélzeten nem olvad el. Jan lelkesen hozzálátott, hogy megtisztítsa hajónkat a felesleges tehertől. Másképpen biztosan megmaradt volna a jég estig és a következő fagyig.

Cirkálnunk kell. A szél néha eláll, de a jacht lendületesen halad, sodorja az áramlás. Egyelőre teljes vitorlázat-tal, méltóságteljesen fordul az áramlás szélén vagy a bóják mellett.

87

A fordulatoknál Ewa nekem segít, Jan meg áthúzza a nagy génuát, hogy gyorsabban használhassuk az új fordulónál. Minden lassan történik, a parton azonban látni, hogy rohannak a fák, a sziklák, a földfokok.

A hatszázkilences mérföldnél – a Mississippin a távolságokat a folyó torkolatától mérik – megtörténik az, amitől titokban félttem. Lentről közeledik egy tolóhajó rengeteg uszályal – négy egymás mellett és talán hét hosszában. Az uszályokból kis púpok ágaskodnak – építőanyag. A *Polonez* keresztben megy a folyón, mert így döntött a szél, de a szembejövő hajó sebességéhez képest borzasztóan lassan haladunk. Felhangzik a kürt figyelmeztető hangja, és ebben a pillanatban gyengül a szél. Több mint száz méter választja el a tehetetlen jachtot az uszály közeledő falától, ami csak úgy hasítja a habokat. Indítom a motort, nem ugrik be.

– Ewa, kurblizz!

Ewa igyekszik, hogy felélessze a motort, de kiesik a kezéből a kurbli; igazán férfinak való feladat, de nem hagyhatom ott a kokpítot és a kormányt, hogy tehetetlenül nézzem az elkerülhetetlenül bekövetkező katasztrófát.

– Még egyszer megpróbáljuk! – kiáltok Ewának, de tudom, hogy a motorral már nem kezdetünk semmit. Két centivel meglazítom a génuát, mint a vitorlásversenyeken szélcsendes időben – ezzel bátorítom a szelet, hogy belekapjon a gömbölyű vitorlába. Nézem a vizet a hajótest mellett. Milyen lassan haladunk, pedig hogy rohan a folyó, hogy rohan a közeledő uszály, hogy rohannak a percek...

Ewa kidugja a fejét a feljáróból – haja kócos, arca izzadt. Azt akarja mondani, amit már tudok – hogy a kurbli nem indítja be a motort, de aztán észreveszi az uszályt, ami mellett éppen most siklunk el alig néhány méternyire, és nem szól egy szót sem. Még nem tudok mosolyogni, érzem, ahogy a gerincemen csorog a hideg verejték. Még egy pillanat, és a töfögő tolóhajó velünk egy vonalba ér: a

88

kormányos felpattant és fenyegetődzik, mire én udvariasan megemelem a sapkámat, és amerikai szokás szerint intek a másik kezemmel. Az eltátja a száját csodálkozásában, és automatikusan viszonzozza az üdvözlést.

A Mississippin különböző résztérképei nem adják meg a vízmélységet. Mindenki tudja, hogy a fősodorban minimum négy méter mély, de ha uszály van, akkor kevesebb is lehet. A vízállástól és a forgalomtól függően a Coast Guard állandóan állítgatja a bójákat. Nem könnyű a munkájuk, mert

amikor a víz tavasszal megnő, a szintkülönbség elérheti a tizenöt métert. Épp elég ahhoz, hogy hatalmas területet öntsön el.

Így aztán a bójákon kívüli hajózás nagyon veszélyes és kockázatos. Jan és Gosia, akik erről nem tudnak, vidáman ricsajoznak a kajütben. Ewa sem gondol most erre, én meg nem akarom megijeszteni. A lányunk egyre szörnyűbb hibákat ejt a füzetében. Jan egyre kisebb tudásról tesz tanúbizonyságot a legkülönbözőbb tantárgyakban, ettől a mama egyre idegesebb lesz. Nem tudok lemenni középük, hogy megfékezzem a gyerekeket, és megnyugtassam Ewát. Az egyetlen, amit tehetek, ha kihívom őket segíteni a manőverekben. Egy-egy ilyen akció enyhíti a feszültségeket, néha még hasznos is.

Amikor minden jól megy, és nem kell cirkálni, Jan odajön hozzám a kokpitba, hogy átvegyük a matematikát, aztán az angol képes szótárból felolvassa az új kifejezéseket. Oroszt Ewától tanul.

Amíg fúj a szél és a folyó széles, minden rendben van. Estefelé újra kezdődik az idegeskedés – találunk-e jó kikötőhelyet?

A térképen jelölik a folyó régi medrét. Már régóta elválasztották a fősodortól, és biztosan nyugodt a vize. A térképen látni, hogy fél mérfölddel lejjebb van az Arkansas tor-

99

kolata, de ott biztosan nagy a forgalom éjjel is, nappal is, a kikötő pedig messze van. Nyugtalanul várunk hát, és már sötétedés után eljutunk egy nyugodt holtágba. Itt megállunk és belesüppedünk az iszapba a víz kellős közepén.

Csak most vesszük észre, hogy az ág belsejében félrebillent üres uszályok állnak, és egy energikus vontatóhajó pöfög közöttük; hol kihúzza az egyiket, hol a partra tolja a másikat. Egy szó, mint száz, a folyóág tele van lármával, és természetesen, mire összeállítják a szerelvényt, és elindul a kijárat felé, addig rengeteg idő telik el.

Nem tudom, mitől félttem jobban, attól-e, hogy vissza kell térnünk a Mississippire, még ha csak fél mérföld maradt is hátra, vagy pedig attól, hogy itt maradunk ezeknek a szörnyetegeknek az útjában. Egyelőre nem választhattam, mert az iszap fogva tartotta a hajó gerincét.

Hirtelen felbúgott egy motorcsónak, csökkentette a fordulatszámot, és váratlan kedvességgel szólalt meg a kormányosa:

- Hé barátaim! Itt nem állhattok meg!
- Köszönjük az információt, de nem tudunk megmozdulni.
- Dobjatok ide egy kötelet.

És elkezdett bennünket húzni, a *Polonez* orrát lassan a kijárat felé fordítottam. Az iszapból kiszabadított jacht szinte magától indult előre. Elbúcsúztunk, miután megköszöntük a segítséget, és egy pillanat múlva magával ragadott minket az áramlat a sötétségbe. Jan a hajóorrban állt, de ha valami történik, még csak kiáltani se lett volna ideje. Ewa mellettem állt, és reflektorral a kezében pillanatonként ellenőrizte, hogy tartjuk-e a távolságot a parttól. Imádkozom, hogy az a fény, ami előttünk van, az arkansasi bejáró fénye legyen, és nem egy kunyhóé, amely a kanyarban gubbaszt. Nincs kedvem jachtostul és családostul behajózni még a legvendégszeretőbb házba sem.

Megvan a fény és a zöld tábla. Megvan a váratlan ka-
100

nyár és a másik part, ami elválaszt bennünket a Mississippitől. Itt lassú az áramlat, barátságatlan a part. Ledobjuk a vasmacskát hat méter mélyre, és már azt hisszük, hogy véget értek szenvedéseink. A Mississippin fölfelé kapaszkodik egy hatalmas uszály, hallani, ahogy kürtöl, és látni a fák fölött a reflektorát. Nem fenyeget bennünket, mi mégis nyugtalanul rázkódunk össze.

A partra kidobunk egy konzervdobozt. Így jelöljük meg azt a helyet, ahol állunk. Reflektorunk fénye, mely egyformának látszó köveken pásztáz, váratlanul fémről verődik vissza. Amíg ugyanazon a helyen villan fel, jól tart a horgony.

De íme, megjelenik az első éjszakai vendég. Uszályok tartanak a Mississippi felé. Az Arkansas torkolata szűknek bizonyul. A tolóhajó kürtöl, uszályok nőnek ki a sötétségből, a reflektorok idegesen futkosnak a parton, a vízen, rajtuk. A motor teljes erővel dolgozik, mi is idegesek vagyunk. Ezalatt mintha megfordult volna az Arkansas – a közeledő uszályok felé sodródunk, és a hullám minden pillanatban a part felé lök bennünket. Az uszály kiér a Mississippire, és mi, mintha az ezer lóerős tolóhajó vonzana bennünket, tovább sodródunk a nyomában, vonszoljuk magunk után a horgonyunkat. A konzervdoboz a hajó orra elé kerül.

Újra felhúzzuk a horgonyt, és előre a motor segítségével! Ködlámpánk fénye – milyen gyenge az előző reflektorokhoz képest – megakad egy bóján. Kockáztatva, hogy zátonyra futunk, a másik

oldalról kerüljük meg. Ott lehor-gonyzunk. A víz sekélyebb, talán kibírja a horgony. Az uszályok nem mernek letérni a vízi útról, de azért figyelni kell.

Először Ewa örködik. Nyugalom van, a parton tücskök ciripelnek. Nem tudok elaludni, a sötét kajüt mélyéről figyelem a világosabb kokpítot. Megérezem, hogy Ewa elaludt. Váratlanul kiesett a lámpa a kezéből, és zörögve gu-

101

rul a kokpit alján. Lámpa mint ébresztőóra, gondolom cseppet sem vidáman.

Egy darabig várok, hogy mi fog történni. Ewa moco-rog a padon. Újra csönd. Kidugom a fejem. Ewa nyitott szemmel ül, és a partot bámulja, ahol tücskök ciripelnek.

– Nem szántunk?

– Miért nem alszol?!

– Rögtön visszamegyek, csak valami fölébresztett.

– A tücskök ciripelnek. Jó éjszakát!

– Jó éjszakát! Biztos, hogy nem szántunk?

– Nem, egész idő alatt figyelek.

Ránézek az órára. Három óra múlva felhúzzuk a horgonyt és a vitorlákat. Kora hajnalban újra a Mississippi leszünk.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Jött hozzánk egy fekete cica, egész éjszaka nálunk volt.

EWA VICKSBURGBAN

A festői dombon ágaskodó házakat már messziről lehetett látni. A nap megvilágította a magas partot, és még az uszályok sem voltak olyan fenyegetők. Most, hogy vitorlázunk, a Nagy Folyó erejét megerősítette a szél is. A Mississippi nagyon félelmetes tud lenni, amikor erős, erőszakos szél fúj. A kötelek kígyóként csavarodnak örült táncukban, a vitorlák csapkodnak a fordulókban, a hullámok felfutnak a fedélzetre, és a szemünkbe permetezik a vizet. Ma, ebben a nyugodt, gyenge szélben még a cirkálás is jólesett. A táj teljesen falusias volt. A jobb parton, néhány mérfölddel Vicksburg fölött kibukkant az erdőből egy őz, leballagott a folyóhoz, és ivott. Aztán tett néhány lépést a

102

part mentén, és ránk bámult. Megbűvölve néztük, miközben a *Polonez* némán hasította a hullámokat.

Krzysztof újra aggódott valamiért, de hogy miért, azt már nem kérdeztem meg tőle. Számomra a nehéz helyzetekben megmutatózó nyugalma éppolyan felfoghatatlan volt, mint bizalmatlansága ez iránt a zavaros, ám sima és fénylő víz iránt.

Csak a kikötőbe való beérésünk rontotta el egy pillanatra az idillt.

Minden olyan békés volt, mint azelőtt. Vitorlák az árbocon, halkan mormol a motor – készenlétben –, bokrok a közeli parton és egy földnyelv narancssárga táblával. Krzysztof az előttünk nyíló átjáró felé kormányozta a hajót, és ekkor hatalmas örvénybe kerültünk.

A folyó nyugodtnak tetszett, de ereje ebben a pillanatban megdöbbentő volt. A még mindig felvitorlázott jacht különös körhintába került a szél és a kormány akarata ellenére. Teljesen megfordultunk, mintha csak keringőznénk. Sem a folyónak, sem a kikötőnek nem kellettünk. Az áramlat szélén táncoltunk a bűbajos víz ölelésében. A második fordulaton Krzysztof bekapcsolta a motort, és bevezette a *Polonezt* a nyugodt Öbölbe.

Egy keskeny ösvényen úsztunk, egyik oldalon magas, bokrokkal benőtt félsziget, a másik oldalon még magasabb, meredek part, amin hullámfal húzódott egészen addig, ahol a kisváros a folyóhoz ért.

Vicksburg városát egyszer alaposan megtréfálta a Nagy Folyó: az áramlat megfordult, és a kikötő szárazon maradt. Egy ifjú legény ötletét valósították meg akkor, aki azt javasolta, hogy a Mississippi régi medrébe egy másik folyót vezessenek. Kiásták a csatornát, és a Yazoo folyó új torkolattal ömlött a Mississippibe. Ennek köszönhető, hogy Vicksburg újra kikötőváros lehetett.

A Yazoo szelíd hullámain úszunk, szinte állni látszik a víz. Egy régi vaskorlátos gőzös a kikötő, rajta éber hajós-

103

mester várja a vendégeket, hogy beszedje a kikötési díjat. Lehor-gonyzunk e különös úszóépítmény mellett, mögötte kezdődik a városkáig érő magas part.

Mint mindig, a kikötés pillanatától a gyerekek nyavalyognak, hogy szálljunk ki. Csodálkozva

veszem észre, hogy már nem vágyom városnézésre. pedig nem is olyan régen azért zsémbeltem, mert nem látunk eleget a szárazföldből.

Annyiszor veszekedtünk már emiatt, hogy később, megérezvén a másik ellenállását, mindegyikünk visszavonult, csak hogy elkerüljük az összetűzést.

- Talán inkább meg kellene javítani valamit, ha már kikötöttünk – mondtam.
- Rendben van, de holnap elmegyünk várost nézni -adta meg magát Krzysztof.

Így engedünk egymásnak.

Most éreztem először, hogy már nem csábít az ismeretlen és csillogó világ. A civilizált Amerika elvesztette bűvöletét.

– Menjetek el vásárolni apuval – mondtam a gyerekeknek. – Én meg lezuhanyozom azon a borzalmas páncéloson, ahol a hajómester uralkodik.

A gyerekek ugrálni kezdtek örömeiken, Krzysztof egy szót se szólt, csak csodálkozva felvonta a szemöldökét. Egy darabig rágta magában a helyzetet, aztán megismételte a biztonság kedvéért:

- De holnap megnézzük a várost.
- Természetesen, csak menjetek már, hogy sötétedés előtt visszaérjete.

Egyedül maradtam, és egyáltalán nem sajnáltam Vicksburgot. Szemem előtt a folyóparti őz képe lebegett, és a folyó festői kanyarjai; az égbe nyúló fák, melyek gyökerét hullámok nyaldosták, és a homokos part; a napfelkelte a ködös víz fölött; és a vörös gömb, amely alkonyatkor az er-

104

dők mögött tűnik el; a gyors sodrás a keskeny mederben és a lassú ringatózás, a horgonykötél ütemes remegése, ha kikötöttünk egy-egy öbölben. Nem érdekelt a város. Inkább előkészítettem a törülközőmet.

Kis csapatunk fölfelé kapaszkodott a kihalt városka főutcáján. Két oldalon alacsony, egyemeletes házak bezárt ablakokkal, gyakran manzárdal. A boltok és az üzletek zárva. A boltok fölött cégtábla lógott, néha azonban a piszkos üveg mögött semmit sem lehetett látni. Az egyetlen élőlény, akivel eddig találkoztunk, egy kirakatüveg mögé szorult feketerígó volt; nem világos, hogy került oda, és úgy tűnik, ő is elfelejthette, mert ide-oda szaladgált a csomagolópapírok halmán, mint egyetlen kiállított tárgy az üres kirakatban.

Krzysztof elhatározta, hogy filmet forgat az amerikai vidékről. A téma az utcán hevert. Hoztuk a felszerelést, ami Jant végtelen örömmel töltötte el. Csak azt sajnálta, hogy a húga semmit sem akart cipelni. Ráadásul tudatosan tépázta Jan idegeit – előreszaladt, és dúdolgatva szökdécselt.

A nap egyre magasabba hágott, mi pedig utána. Megjelent néhány autó, amivel összedőlt elméletem, miszerint mindez csak ittfelejtett hollywoodi díszlet. Volt valami ezekben a falakban egy déli város hangulatából. Vagy csak nekem tűnt így a váratlan hőség miatt? Az autók nyomában egy másik utcára értünk, szintén főutca volt, de teljesen más stílusban épült. Nagyon sok zöld, modernebb házak és karácsonyi dekoráció műanyag karácsonyfákból és villanykörtékből. A napsütésben mindez nagyon szegényesnek, de rokonszenvesnek látszott. A tér közepén madárházak álltak, amerikai nemzetiszínekben. A tűzcsapoknak is saját egyéniségük volt, hála a nemrég megünnepelt

105

kétszázadik évfordulónak. Katonának, tűzoltónak, rendőrnek voltak felöltöztetve.

Még szemétládák is voltak. Mindegyikre ráírták: 1776-1976, vagy azt, hogy kétszázadik évforduló. A szemétládákat kiürítették, ami még jobban elmélyítette rokonszenvem a hazafias Vicksburg város iránt.

Ugyanezen az utcán volt négy vagy öt templom, mindegyik más vallásé. A korábban látott autók és azok, amelyek később hagytak le bennünket, a templomba tartottak. Beálltak a parkolóba, ünneplőbe öltözött emberek szálltak ki belőlük, és a templomkapukhoz igyekeztek. Kedvem lett volna utánuk menni, de mielőtt eldöntöttem volna, hogy melyik vallást választom, Krzysztof már új feladatot bízott rám.

Jan véletlenül összekeverte a filmtekercseket. Mire fölkészültünk a filmezésre, az emberek már kifelé jöttek a templomból...

Egy pillanatra felélénkült az utca.

Az– autók elmentek, csak egy járórozó rendőrautó maradt. Mikor másodszor tértek vissza, figyelmesen megnézték bennünket. Pedig már enélkül is éreztük, hogy idegenek vagyunk ebben a városban.

A kicsi és piszkos bolt, ahova Krzysztof elvezetett bennünket, a vasárnap ellenére nyitva volt. A

gyerekek nagyon megörültek, mert fagylaltot találtak. Tartalékokkal felmálházva indultunk vissza a kikötőbe, gyorsan szedtük a lábunkat, hogy a fagylalt el ne olvadjon. A forróságban és a porban eljutottunk a városfalhoz. A kapunál leültünk, hogy kifújjuk magunkat.

A kikötőben csönd volt, lépteink tompán dobogtak a stégen. A stég végénél egy gazdátlan, koszos fehér kutya – szeme körül fekete karikákkal – ácsorgott. Reggel elkísért bennünket a kapuig, és most örömmel üdvözölt bennünket. Szívesen elkísért volna minket, de nem mert továbbjönni. Visszafordultam felé – ő volt az egyetlen élő-

106

lény, aki érdeklődött irántunk. Egy darabig gondolkodtam: vajon szeretik-e a kutyák a fagylaltot? De aztán eszembe jutott, hogy sietni kell, és a kutyát Vicksburggal együtt kihúztam az elintézendő ügyek listájáról.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Egy teljes napot vesztegeltünk horgonyon. A köd miatt. Kíváncsi vagyok, kapunk-e ajándékot karácsonyra...

BÚCSÚ A FOLYÓTÓL

A Mississippi lassan és egyenletesen hömpölyög. New Orleansig alig harminc mérföld maradt hátra, és van rá remény, hogy még ma eljutunk a városba. Egyelőre a szél fújja a vitorlákat, úgy csinál, mintha lenne, pedig egyáltalán nincs.

Állunk a sima vízben, bámuljuk messziről a hajókat, amik elöl egyáltalán nem tudnánk kitérni.

Ismerjük a Mississippit attól kezdve, hogy beleömlött az Illinois és a Missouri, ahol kiszakad a zsiliprendszerből vadul és feltartóztathatatlanul. Ismerjük őt még Cairo előtről, ahol a folyó közepén zátonyra futnak az uszályok, és felsértik a gerincüket a sziklákon. Emlékszünk rá, milyen volt Memphisnél, ahol mellékfolyók duzzasztották fenyegetővé, szeszélyessé és szelessé. Végül Arkansas partjai mentén hajózva megismertük békés kanyarulatait és homokos partjait. Most pedig óceánjárók siklanak hajóik, pedig még hol vagyunk az óceántól?!

Ehhez a változáshoz hozzá kell szoknunk. A Mississippi már nem a miénk. Még mindig édesvízű és barna, de inkább olyan, mintha a tenger szárazföldre nyúló lába volna. Több napja készülünk a búcsúra. Szokás szerint feljegy-

107

zem a szükséges vásárolnivalókat és az elvégzendő munkákat, jóval azelőtt, hogy elérnénk a kikötőt. Mára szinte betelt a papír, és rajta van minden apróság. De a fontos ügyek is.

Első helyen az áramlások térképe és táblázatok, hajózási almanachok és tartalék alkatrészek a rádiókészülékhez. Eddig a part vezetett minket, most pedig belefogunk egy véget nem érő játékba az áramlatokkal és frontokkal; csillagok nyomába szegődünk, és követjük a nap járását az *égen*. Már éppen elfelejtettem, hogy ezt mennyire szeretem...

Egy könnyű fuvallat ért ide a napsütötte mezőkről, de nem is fodrozta az olajos víz színét. Azt kellene ilyenkor írni, hogy virágillatot és szénaszagot hozott. De sajnos csak olajbűzt és földgázt érezni. De éppen elég a szél, hogy feldagassza vitorláinkat.

A motort *nem használjuk, tartalékoljuk a* kikötői manőverekre. Megváltás számunkra, hogy ilyen közel van a tenger, hogy függetlenedhetünk a motortól, véget ér az idegesítő várakozás, hogy mikor mondja fel a szolgálatot véglegesen. De ugyanakkor meg kell jutalmaznunk eddigi hűséges szolgálatait – ellenőrizni kell, olajat cserélni, új olajszűrőket vásárolni. A többi berendezés is megköveteli, hogy megtisztítsuk, megjavítsuk, átvizsgáljuk...

A gyerekek a kajütben csinálják a leckéjüket. Az ő szükségletükről is gondoskodni kell New Orleansban. Jan azt állítja, hogy nem tud geometriát tanulni iskolai körző nélkül. A jachton ugyan van körző, nagyon jó, de nem lehet vele rajzolni. Malgosia panaszkodik a lengyelfüzetére, azt szeretné, ha sűrűbben lennének benne a vonalak – akkor kisebb betűkkel írhatna, és nehezebb lenne felfedezni a helyesírási hibáit...

Feltámadt a szél. A *Polonez* oldalra dőlt, a víz hullámozni kezdett a hajó mellett. Milyen jó, hogy újra röpülünk!

Parttól partig mély a víz. Vajon tényleg ez a Mississipp-

108

pi? A folyó partján dülöngélő fák helyett egyre gyakoribb a csupasz part, mely hatalmas távlatokat nyit. Másutt a gátak tetején gyár trónol. Új kikötők az új silóknak, bár a régi kikötők a régi silókkal ugyanúgy megvannak, csak éppen elrohadtak, megrozsdásodtak, és összeomlottak saját

súlyuk alatt. A civilizáció szármalmas pusztítása a természet természetes növekedése helyett.

Ahova csak nézek – embereket látok. Ez is szokatlan. Több száz mérföldön át hömpölygött a Mississippi lakatlan partok közt.

Tegnap újra azt hittem, hogy csodálatos kikötőt választottam – egy öreg roncsuszály mellett. Egy másik uszály, ami még lestrapáltabbnak látszott, hátulról védett minket. Bizonyára nem mozdították őket évek óta, és egyhamar nem is fogják megmozdítani. A hajóroncsok biztosítottak róla, hogy ide ugyan egyetlen tolóhajó sem fog benyomulni.

Ez igaz is volt. Egyetlen tolóhajó sem zavart minket, megállás nélkül jártak fel s alá a szomszédságunkban. Egy hatalmas siló öntötte magából a gabonát, az uszályok hozzásimultak, hogy rövid idő múlva átadják helyüket a következőnek.

Semmi közünk nem volt hozzájuk, de csak látszólag... Mivel a hullámozást egyáltalán nem lehetett kibírni. A vontatóktól indult, felemelte a *Polonezt*, és a roncsokhoz csapdosta...

Hajnamban felhúztuk a kötelet, kialvatlanok voltunk és dühösek. Ez aztán már biztosan nem a mi Mississippink.

Mennyi idő fog eltelni, míg fáradság nélkül, felhőtlenül idézzük fel a Mississippit és ezt a tájat? Mikor lesz Ewa megint olyan, mint máskor, derűs és nyugodt? Vajon a folyó vége könnyebb vitorlázást ígér, vagy éppen ellenkezőleg? Az óceánról nincs visszaút. Vajon kibírja családunk a feszültséget: a félelmet, a bezártságot, az egyhangú étkezést, a hullámozást?... Vagy pedig elintézem nekik,

109

hogy hajóval menjenek vissza, míg én egyedül vagy Jan-nal átviszem a jachtot az Atlanti-óceánra.

Hogy szerencsésen legyőztük a Mississippit, ez alkalmat ad némi számvetésre. Lehet, hogy túl sokat követelek a családomtól, esetleg ők vállaltak magukra túl sokat. Hiszen a gyerekek kérték, hogy tanuljanak, most pedig nekik is, nekünk is külön szenvedés. Hiszen Ewa találta ki, hogy Amerika belső vizein hajózzunk, mivel tudta, hogy még sokkal fárasztóbbak, mint az óceán viharban. Hiszen én is valami nehezebbet akartam annál, hogy egyedül megkerülöm a világot a Horn-fok érintésével. Hát tessék, most megkaptam, bár ebben a pillanatban minden nagyon békés.

A folyón apró hullámok táncolnak, napsütötte part és vadkacsarajok, melyek csak nagyobb hajók előtt kapnak szárnyra. Egy olyan kis hajótól, mint a miénk, egyszerűen csak oldalra húzódnak.

A kajütben csend honol. Szeretnék mindenkit kihívni a kokpitba, és megmutatni nekik a folyót, bár már éppen eleget látták: – Oda nézzetek, ez a szél értünk fúj, ez az áramlás nekünk dolgozik, a nap fénye reánk nevet! – De hallgatok, mivel letről Jan, Gosia és Ewa hangját hallani. Nem árulok el semmit a gondolataimból, esetleg valami idétlenséget kiabálok le nekik: – Nem gyilkoltatok még meg egymást?! – Vagy Ewának: – Na, mi van? Itt van már az ebédidő?

De ezúttal megálltam. Megmutatom a vízi ösvényt, mely előttünk nyílik a gubbasztó madárcsapatok között. Ewa talán megértett, szeméből nap sugárzik, megsimogatja Mal-gosia szőke haját, másik kezét Jan vállára teszi. Vajon elfelejtette, hogy tegnap fél napig fájt a szíve, tegnapelőtt pedig én feküdtem gázmérgezéssel küszködve, mert egy part menti gyárban felrobbant a gáztartály? Vajon a nap eloszlatja a rossz emlékek felhőjét? Vagy egyszerűen egy bizonyos idő után maguktól is elszállnak? Vajon elfelej

110

tem-e valaha is Ewa bántó szavainak súlyát, és nyugodtan tudom-e felidézni, amikor Jan combjából kihúztam a horgot, amelybe szelesen beleült?

– A gyerekek szépen megcsinálták a leckéjüket – mondja Ewa. – Nézzétek csak nyugodtan a folyót, én meg csinállok valami ennivalót, mert nemsokára itt az ebédidő.

Soványka mosolyt küldök Ewa felé, hogy leplezzem meghatottságomat és büszkeségemet, mert tudom, hogy ez a másikkal vitorlázás hangulatok és lelki feszültségek között sokkal nehezebb, és magasabb képesítést igényel.

– Apu, lesz karácsonyfánk? Bólintok.

– New Orleansban?

Már csak néhány kanyar választ el tőle, ha a szél nem gyengül, este behajózzunk az ipari csatornába, és ezzel véget ér utunk a Nagy Folyón.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL!

A tengeren vagyunk. Kifogtunk egy halat. A többi hal megette a csalit.

EWA ELSŐ VIHARA

Vacsorára babot ettünk, breton módra. Összeszedtem az edényeket, és betettem a mosogatóba. Nem volt időm, hogy elmosogassam. Sietve magamra kaptam a viharkabátot, aztán a mentőmellényt, és kimentem a kokpitba.

Jó szándékom, hogy átvegyem az őrseget, azonnal lehervadt.

Ahogy kiléptem a fedélzetre, majdnem feldöntött a szél. Odalent, az ismerős tárgyak között és a falak védelmében biztonságban éreztem magam. Idekint füttyült a szél, nyikorgott a hajókötelzet, és tudtam, hogy olyan ter-

ül

mészeti erővel találkoztunk, amelyeknek nem ismerjük határait.

Azonnal hozzászókkott a szemem a sötétséghez, de nem volt különösebb értelme. Amit az első pillanatban láttam – a kompasz világító számlapja –, azt láttam később is. Krzysztof meghagyta, hogy tartsam a száztíz iránt, de nem volt benne biztos, hogy felfogom, amit mond.

„Száztíz – ismételtettem magamban. – Száztíz.”

Meglepődtem, hogy ugyanolyan jól hallom a kabin neszeit, mint a tenger üvöltését. Krzysztof lement a kajütbe, és már biztosan lefeküdt – gondoltam, de ugyanakkor éreztem, hogy nyitott szemmel fekszik, és feszülten figyel, mit csinálok, készen arra, hogy segítsen, ha hibát követnék el.

A zúgás és a feketeség egy sötét burába zárt, amelyben nem volt elég hely, és amelyet a félelem még kisebbre szorított össze. Görcsösen tapadt szemem a kompaszra, és nyugtalanul figyeltem, hogy a mutató nem hagyja-e el a Száztízet.

Krzysztof állandóan azzal biztatott, hogy a tengeren majd jobb lesz. Ettől aztán nagyon ideges lettem! Most persze szívesen emlékeztetném ígéretére, de nem tudom, hogy most már jó-e, vagy még csak ezután jön a java.

Fokozatosan jöttünk bele a vitorlázásba. A szárazföld nem akart kiengedni ölelő karjaiból. A part ahelyett, hogy megmaradt volna a láthatáron, egyre lejjebb süllyedt, eltakarta a hullámok és a mocsaras árterek védőgátja, míg végül teljesen eltűnt a vízben, és mint zátony kísért bennünket a nagy deltában. Körülbelül ebben az időben Krzysztof eligazítást tartott a legénységnek, és ismertette az őrsegváltás idejét. Eddig még sosem tartott eligazítást, ezt tehát úgy fogadtam, mint újabb kísérletet arra, hogy halálra rémisszen. Ugyanakkor rádöbentem, hogy családunk szétválík, és előfordulnak olyan helyzetek, amikor a fedélzeten csak Jan lesz egyedül vagy én...

112

Döbbenetemmel együtt nőtt kíváncsiságom. Vajon az a jacht, amely Krzysztof kezében szelíd, engedelmes jószág, nem makacsolja-e meg magát, ha én fogom irányítani? Vajon megállom-e, hogy felébresszem Krzysztofot azokban a pillanatokban, amikor kételyeim támadnak? Végül pedig vajon érzi-e Jan a felelősség súlyát, és megbízhatom-e a gyerekekben?

A kezdet nagyon megnyugtató volt: meleg, csendes szél, dagadó vitorlák, távolba tűnő fűrotornyok – a szárazföld utolsó üzenete. Aztán megjelentek a delfinek, az igazi tenger hírnökei, szabadon és függetlenül fickándoztak körülöttünk. Aztán túléltem az első csalódást is, mert esténként elmaradt a megszokott szusszanásnyi idő. Vagy Krzysztof kormányoz, és én a konyhával és a gyerekekkel foglalkozom, vagy Krzysztof művel valamit a kabinban, és nekem kell ügyelnem a kormányra.

A néhány hónap alatt, amíg a szárazföld folyóin, tavain hajóztunk, hozzászókkottam ezekhez a lefekvés előtti percekhez, amikor – miután lehorgonyoztunk egy öbölben vagy a Nagy-tavak egyik üres kikötőjében – együtt üldögéltünk az asztalnál forró tea vagy egy pohárka vodka melletti. Megnyugtató bennünket a víz csobogása, a pillanatnyi béke. A kabin sötétmahagóni belseje házi meleget sugárzott, a tűzhelyen teáskanna zubogott, mi pedig megbeszéltük az eltelt napot.

Most pedig kiderült, hogy nem lesz semmiféle megbeszélés, de még csak szusszanásnyi idő sem. Őrsegváltáskor találkozzunk néhány pillanatra éjfélkor, szökő álmunkat kergetve. Rádöbentem, hogy ez így lesz egész Lengyelorszáig, és nagyon elsomorodtam.

Ezen a délutánon olyan volt a vitorlázás, mint a kulig, a vidám téli szánkózás. Láttam, hogy a jacht engedelmesen száguld, és tökéletesen teljesíti a parancsokat. Beállítottam a kormányt, és megpróbáltam megváltoztatni az irányt, hol az egyik, hol a másik oldalra. A *Polonez* enge-

113

delmeskedett, én pedig büszke voltam, hogy csakugyan én kormányozom a jachtot.

Miközben a vacsorát csináltam, elmulasztottam az alkonyt és a vitorlaváltást. Amikor kimentem

a sötétbe, hogy átvegyem az őrséget, a tenger fölött elkárhozott lelkek sü-völtöttek. Őrült száguldásunk már nem emlékeztetett jókedvű szánkózásra, sokkal inkább olyanok voltunk, mint egy túlfűtött gőzmozdony, amely bőgve vágat a síneken.

A gyerekeken látszott, hogy valami nincs rendben. Mal-gosia rosszkedvű volt, mondta, hogy elmegy lefeküdni. Jan egy szó nélkül ment a forpikba, a konyha kellős közepén hányva szét sárga gumicsizmáját. Krzysztof a navigációs asztal fölé görnyedt. Társaságnak csak a körülöttünk tomboló tenger maradt, ami vadul dobálta ezt a kis dobozt, amiben mindenáron meg akartam védeni a nyugalomunkat.

Újra megpróbáltam elfordítani a kormányt, hogy ellenőrizzem, valóban lehet-e kormányozni a hajót. A kompasz kilendült a helyéről, az önkormányzó berendezés megváltoztatta a menetirányt. Idegesen próbáltam visszarántani a kormányt. A jachtnak azonnal engedelmeskednie kellett volna, de a fene vigye el, esze ágában sincs visszaállni száztízre! Tudom, hogy butaságot csináltam, és magamban már szánom-bánom. Ebben a pillanatban a feljáróban, mint egy kapitány szelleme, megjelenik Krzysztof. Álmosán és dühösen áll, csöndben figyel. Mintha letértünk volna a jó útról, és egyenesen a pokolba tartanánk! Őszinte megbánásom haragra vált, mivel a jacht szép lassan visszatér az eredeti irányba. Legalább szólna valamit Krzysztof! De ő csak áll, mint a szemrehányás néma szobra, aztán eltűnik.

Most a jacht a másik irányba kezd letérni. A kompasz meglódul, és egyáltalán nem akar megállni. Nem tudtam biztosan, hogy mit jelent ilyen körülmények között egy váratlan fordulat, de biztosan semmi jót. Csattogni fognak a vitorlák, másik oldalunkra dőlünk, a többit már nem is

114

tudtam elképzelni. Legrosszabb, hogy Krzysztof újra felébred. Egy darabig ügyködtem a kormány mellett. Végül kezem nyomására a jacht beállt az eredeti irányba. Az a benyomásom, hogy, egy őrült mozdonyt irányítok, rövid ideig tartott, és hamisnak bizonyult. Valójában engem kormányozott a kompasz és a lelkekre kötött száztízese szám. Egy szó, mint száz, Krzysztof kormányozott akkor is, amikor aludt. Az én feladatomban csak annyi volt hogy irányban tartsam ezt a hányódó bárkát, amit játékszerként dobáltak a hatalmas hullámok. Teljesen kizártak tűnt, hogy a viharos szél és ez az erőszakos víz nem hat az eseményekre. Valaminek váratlanul be kellene fejeződnie vagy talán elkezdődnie? Ekkor a vihar megvadult, és mi vele együtt röptünk... tartva a száztízese irányt. Nagyon büszke voltam rá.

Kitartottam az őrség végéig, bár bevallom, hogy az idő elvesztette számomra megszokott jelentését. Ilyen alapon « pókhálón lógó póknak is elrendelhetik, hogy mikor örködjék, és nem is fog mozdulni, amíg nem fejezi be a várakozást. A szél erősödött, de Krzysztof már átvette a kormányt.

Eszembe jutottak az edények. Ha a vihar még jobban felerősödik, ki fognak esni a mosogatóból. Jobb, ha inkább elmosogatok.

Nagy hibát követtem el ezzel.

A hely, ahova a kokpitból kerültem, alig néhány centivel volt magasabb nálam. Közvetlenül mellettem hallani lehetett a hajó oldalát csapkodó hullámokat, a környezetemben levő tárgyak elvesztették határozott körvonalukat, mintha szétfolynának. Minden figyelmemet össze kellett szedni, hogy rájöjjek, mit tartok a kezemben. Váratlanul torkomba szaladt a gyomrom. Kiszaladtam a kokpitba, és kihajoltam a víz fölé.

Homlokom izzadni kezdett. Visszamentem, villámgyorsan befejeztem a mosogatást, de a gyomrom mintha csak

115

erre várt volna, újra ki kellett szaladnom. Odalent az volt az érzésem, hogy a jacht minden része egymástól függetlenül imbolyog. Iszonyú érzés volt, így hát újra kimásztam a fedélzetre. A szél vízcseppeket sodort, a sötétség már nem volt olyan félelmetes.

– Feküdj le, próbáld meg aludni – mondta Krzysztof. Eddig azt hittem, hogy tapintatosan viselkedem, de hangja egy pillanatnyi kétséget se hagyott afelől, hogy pontosan tudja, mi történik velem, és a tengeribetegség melyik fázisában leledzem.

Nehezen ment a vetkőzés. A bal cipőm után – futás. A jobb cipőm után – futás. Lehúztam a blúzom – futás. A legrosszabb, hogy ezen futásaim végén, mire kértem a fedélzetre, tiltakozó gyomrom már semmit sem tudott átadni Neptunusnak.

Ötödszörré már teljesen mindegy volt, hogy Krzysztof lát-e vagy sem. Csak vissza akartam mászni az ágyamba, de egyszerűen képtelen voltam rá. Összerázódott gyomrom nem nyugodott – és

újrakezdődött minden.

Az ördögi kört Krzysztof szakította félbe, egy nejlonzacskót adott.

– Minek... ? – de nem tudtam befejezni, mert azonnal használatba vettem a zacskót. Krzysztof higgadtan elvette, kidobta, és odaadta a következőt. Mozdulatlanul feküdtem, kezemmel a zacskót markoltam. Hideg rázott, és nagyon szégyelltem, hogy így ki kell szolgálni. A jacht minden egyes mozdulatától állandóan úgy éreztem, mintha gyomrom a torkomba szaladna, de testem már nem tiltakozott. Teljesen elfásultam. Gondolataim, mintha csak le akarták volna győzni testemet, viharos tempóban kergették egymást.

Elérzékenyültem magamtól, aztán hallgatóztam, hogy vajon Malgosia nem szenved-e. De a hajótest nyögéseit nem számítva, a forpikban csönd honolt. Krzysztof lovagias tapintatára gondoltam, és arra, hogy érezheti magát

116

egy férj, ha ilyen állapotban látja a feleségét. Elmeditáltam az életemen, ami a tengerre sodort éppen engem, valakit, aki a legkevésbé sem alkalmas erre...

– Fordulunk – mondta Krzysztof. – Ha nem alszol, meg ne ijedj.

Kinyitottam a szemem, de senki sem volt mellettem. Nem tudtam, hogy tényleg őt hallottam-e, vagy álmodtam. Már az őrségem elején az a nyomasztó érzésem támadt, hogy ez a vágta a fekete éjszakában hirtelen véget ér; ez a vég valahol a parton lesz. Csak azt nem tudtam, hol van a part, és milyen gyorsan érjük el.

Ebben a pillanatban megfordult a világ. Az ágyakat elválasztó fal ledőlt, és én a takarókkal együtt egy fehér térbe kerültem. Kihajoltam a vihardeszán, és ordítani kezdtem a feljárom fekete négyszögében:

– Mit művelsz ezzel a jachttal?! Azt akarod, hogy itt dögöljek meg?! Hagyd már abba!

Borzalmas volt! Bukfencet vetettünk, és továbbszágul-dottunk a semmibe. Hallatszott, ahogy a tenger üvölt, és a jacht keresztülbukdácsoz a hullámokon. Elállt a lélegzetem. Egy pillanatra lefutott Krzysztof. Láttam térkép fölé hajló arcát. Az asztal fölött lógó lámpás megvilágította a vizes kapucni alól kicsúszó hajfürtjét. Arca fáradt volt és feszült. Úgy tűnt, mintha teljesen megfélemedezett volna rólam, de amikor befejezte a számolást, csendesesen megszólalt:

– Aludj, most már nyugisabb lesz.

Nem lett nyugisabb, de jobb volt. Rájöttem, hogy Krzysztof összes számításában benne vagyok én is, szerencsétlen, háborgó gyomrú asszony. Magamban mosolyogva elaludtam.

Csodálkozva ébredtem föl, hogy elmúlt az éjszaka, és nem történt szerencsétlenség. Tulajdonképpen nem tudtam pontosan, minek kellett volna történnie, de azért továbbra is csodálkoztam.

117

Tudtam, hogy a jacht belsejében dereng, de a szememet nem nyitottam ki. Úgy éreztem, ha kinyitom, azonnal rám zuhannak az új nap kötelességei, amiket minél távolabbra akartam eltolni. Fájt a fejem, és fájt a hátam, mintha nehéz fizikai munkát végeztem volna.

A kíváncsiság győzött, és kihajoltam az ágyból. Szemben Krzysztof aludt. Halálosan megrémültem, és hirtelen fölültem. De elszédültem, és visszazuhantam a párnára.

Egy darabig azt hittem, hogy nem is hajózunk, de az ismerős zúgás ott volt a hajófal másik oldalán. Óvatosan, hogy ne mozdítsam hirtelen a fejemet, és fel ne keveredjen a gyomrom, kihajoltam. A kormányon Jan ült ázott sárga viharkabátban és sötét mentőmellényben. Álmos tekintettel bámult maga elé, egyik keze a kormányon, a másikra rátámasztotta a fejét.

Elszégyelltem magam. A gyerek őrségben van, én meg ágyban. De ugyanakkor örömet is éreztem, hogy a fiam vállalta a felelősséget mindannyiunkért. Eddig nem is éreztem, hogy nőnek a gyerekeim. És most váratlanul kiderült, hogy Jan már komoly felnőtt, sorsunkat a kezébe helyezhetjük. És nem maradt más választásom, mint hogy tudomásul vegyem ezt a váratlan felnőtté válást.

Ragyogó napra ébredtem. Még mindig bennem volt a kellemes öröm, amit az öregasszonyok éreznek, akiknek már felnőtt a fiuk, és lehet rá támaszkodniuk. Ugyanakkor teljesen más ébresztett fel. Malgosia felmászott az ágyamra, és ráült a lábamra. Majdnem megharagudtam, de eszembe jutott az éjszaka.

– Jöttem, hogy jóreggelt-puszit adjak – mondta kedvesen.

Jól aludt, és kijelentette, hogy nagyon szívesen enne egy kis... reggelit!

118

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Floridában rengeteg autóstoppost láttunk. Koszosak, szakadtak, szőrösök, néha van kutyájuk, néha nincs, de azért azt hiszem, boldogok.

DICK, AZ IPARMÁGNÁS ÉS DICK, A HAJÓS

Ewa szent meggyőződése, hogy engem nem érdekel a szárazföld. Hogy észre se veszem a pálmafákat, amelyek Miamiban nőnek a kikötő körül, sem a kókuszdiókat, amelyek a tengerparti sétány melletti parkban hullanak a füre. Hogy nem ragadtatnak el a kis halászhajók a jachtkikötő sarkában, ahol friss halat lehet venni egyenesen a fedélzetről, és hogy lebecsülöm azt a kényelmet, melyet az automata mosószalon jelent. Egyszóval – nem veszem észre az embert: sem azt a négert, aki a szomszédos motoroson lakik, és a fürdőszobában fésülgeti gyermeke fürtjeit, sem a kubai emigránst, aki a sarkon zöldséget árul, sem a saját feleségemet, aki azért mégiscsak több, mint egy egyszerű hajósinas.

Pedig ez egyáltalán nem igaz. Amikor reggel elrohanok, hogy friss zsömlét vegyek – a feleségemnek! –, élvezem a hajladozó pálmákat, amelyek csodálatos széppé teszik a Biscayne-öböl partját. A sarkon benézek a zöldségeshez, visszafelé biztosan bemegyek. Ott, ahol a friss péksüteményt árulják, szintén kubaiak dolgoznak, tehát spanyolul beszélgetek velük, ami ragyogó, mosolyt csal arcukra. Ami a mosást illeti, az igaz, hogy nem fordítok rá túl nagy figyelmet, bár mindig én szerzem be az első információt arról, hogy hol és mi van az új kikötőben. Néha nem veszek észre mindent, de azért ez még nem ok arra, hogy szívtelen vaknak bélyegezzenek. Egyébként jelzem, hogy a négerről szóló történetet Jan mesélte, tehát Ewa másodkézből, azaz másodszívből hatódik meg.

119

Egy szó, mint száz, valamilyen csodánál fogva, amikor a jacht kiköt, érzéseim állítólag eltompulnak, kibírhatatlan leszek, és csak arra várok, mikor futunk ki újra a tengerre. Immúnis vagyok a megrázó esztétikai élményekkel szemben, melyeket az elegáns szandálok okoznak, és képtelen emberi érzésekre felebarátaink, közeli ismerőseink és még közelebbi családtagjaink iránt. Határozott ellenszenvvel viseltetem a boltba–járással szemben; utálok, ha azon gondolkodunk, mi mindent vennénk, ha lenne pénzünk. Ilyenkor durcás leszek, és nagyon nehéz velem szót érteni, -Szárazföldön így csak egy megcsontosodott tengeri medve viselkedik.

Nem teszek megjegyzést, mert az embernek a legnehezebb a saját családtagjával vitatkozni. Az ember nem tudja elzavarni ártatlan, de kibírhatatlan gyerekeit, és be se csaphatja az ajtót, hogy elmenjen egy jót csavarni. Hogy pontos legyenek: ajtó nincs is, a csavargásunk pedig – akarjuk, nem akarjuk – közös. Pillanatnyilag megnyerhetem a szócsatát, de ez nem hat jól az egészségemre. Ahelyett tehát, hogy a mérget nyelem, mesélek inkább a két Dickről, akik az Amerikában megismert emberek közül a legrokonszenvesebbek voltak. Bizonyítsa ez is azt, hogy a rokonszenv szó nem hiányzik a szótáramból.

Az egész úgy kezdődött, hogy Chicagóban, a kikötőben, véletlenül összeakadtunk Dickkel. Hatalmas férfi, pocako-sodásra hajlamos, és úgy szaladt, mint egy gazella, hogy elkapja köteleinket. A háborgó Michigan-tó benyomult a kikötőbe, és megnehezítette a manővert. A parton nem volt senki,, és az idejében nyújtott segítség megmentette a hajótestet attól, hogy nekiütközzön a cölöpnek. Nem tudtunk egymásról semmit, én el sem tudtam képzelni, hogy tehén-lassúságú motoros jachtjával végigjárta az Egyesült Államok atlanti partvidékét, átment a Nagy-tavakra, hogy aztán lehajózzon a Mississippin. Dick semmit se tudott a Polonezról, én meg nem kezdtem el magyarázni.

120

Másnap Dick elhajózott, de előtte meghagyta telefonszámát. St. Petersburgban él, a Mexikói-öböl partján. Két hónappal később egy vihar után behajóztunk Tampa Bay-be.

St. Petersburg kikötőjében éjszaka narancssárga lámpások világítottak, napközben pedig a kikötőcölöpökön gondterhelt külsejű pelikánok üldögéltek. Hatalmas királpálmák szegélyezték a hotelhoz vezető, vörös téglával kirakott parti utat, az egész ugyanúgy festett, mint húsz évvel ezelőtt. Csak akkor még nem voltak itt ezek a pallók.

A városi kikötőben álltunk. A jachtklubban nem volt hely, mivel nemzetközi vitorlásversenyre készültek éppen. Senki sem figyelt ránk, és nem is haragudtunk érte. Sétáltunk a tengerparton, és megmutattam a gyerekeknek, hogy apukájuk hol mosogatott ifjúkorában – miközben vágyakozva bámulta az öblöt.

Amikor telefonáltam, Dick azonnal megkérdezte, hol állunk Egy óra múlva már a fedélzeten volt Mary Jane-nel. Elfogadták a meghívásunkat, elüldögéltek velünk, megsimogatták a

mahagónibútorokat. Dick nem kérdezte, hogy tetszik Amerika, eszébe se jutott. Sok minden másról beszélgettünk.

A bikanyakú, hatalmas termetű Dick kicsi, mozgékony szeme állandóan barátságosan mosolygott. A felesége, Mary Jane disztingvált hölgynek tűnt. Magas, sovány, egyenes tartású, de a hangja meleg és barátságos. Nem maradtak sokáig, hogy ne zavarjanak minket. Mind a ketten megértették azokat a dolgokat, amiket akár csak egy szóval is érintettünk. Nem tettek fel ostoba kérdéseket, nem mondtak politikai példabeszédeket, és elmaradt a „tudja-e, milyen fontos ember vagyok én” szokásos műsora is. Egyszóval nem tipikus amerikaiak.

Még ugyanezen a napon eljött hozzánk a városi kikötőbe a jachtklub hajómestere, hogy megmondja: találtak nekünk helyet, bár a versenyre való tekintettel más vendé-

121

get nem fogadnak. Megváltoztattuk hát horgonyzóhelyün-
ket.

Új helyünkön új ismerősöket szereztünk. Az egész világról gyülekeztek itt versenyzők, hogy részt vegyenek a Southern Ocean Racing Circuit futamain.

– Végre olyan az idő, mint nálatok! – kiáltott át Bobby a szomszédos jachtról, amikor kimászott egy deres reggelen a fedélzetre. Odaönt New Yorkban már néhány napja szélvihar tombolt, Bostonban és Buffalóban bezárták az iskolákat, és egész Tennessee-t hó borította. Még Floridában is lefagytak a ciprusok. Bobby meg volt róla győződve, hogy Lengyelországban, lévén északi ország, ilyen a szokásos időjárás.

Ezalatt Dick feltűnés nélkül segített. A jachtklub titkárnője átadott nekünk egy tagsági igazolványt, és felajánlotta, hogy étkezzünk a klub éttermében, ahol aláírás ellenében kiszolgálnak.

– És ki hitelez nekünk? – kérdeztem aggódva.

– Természetesen Dick Misener – felelte a titkárnő. Nem éltünk vissza Dick nagylelkűségével, csak akkor

vettük igénybe az éttermet, ha együtt mentünk ebédelni vagy vacsorázni. Mindketten keresték társaságunkat.

Egyszer többen ültünk az asztalnál, és meséltem Odüsszeuszról, a szirénekről, Kirkéről és arról, hogy Odüsszeusz viasszal dugta be tengerészei fülét. Mindenki érdeklődéssel hallgatott, és kérték, hogy meséljem tovább, mi történt Odüsszeusszal. Csodálkozva néztem rájuk, de azért folytattam, Dick pedig nagyon jól mulatott magában.

Nem sokkal azután, hogy átköltöztünk a jachtklubba, Dick fogadást rendezett. Nem volt belőle sok hasznom, mert nem maradt egy szabad pillanatom sem, hogy egyek. Először az egész terem előtt kellett beszélnem, aztán a vendégek kifosztották a büfét, és szájukat ízes falatokkal tömve, különböző kérdéseket tettek fel. Dick tudta, hogyan szerezhet nekem örömet, és nagyon gondosan válogatta ki

122

a meghívottakat: ott voltak a versenyben részt vevő kapitányok és navigátorok, olyan ismert jachtépítők, mint Charley Morgan és Ted Irwin, neves riporterek, mint Red Marston, egyszóval igazi tengeri farkasok. Tudták, hogy mit kérdezzenek, én meg örültem, hogy kielégíthetem kíváncsiságukat.

St. Petersburg-i tartózkodásunk tíz napján utaztunk Dick kölcsönautóján, ültünk motorcsónakjában, és repültünk szolgálati sugárhajtású repülőjével. Dick azt állította, hogy hamarosan szüksége lesz egy másikra is, mert Puerto Ricóban és Guetemalában épít kikötőket, és éppen most kezd bele egybe Venezuelában.

Egy este átrepültek Mary Jane-nel, hogy együtt vacsorázzunk Miami Beachben. Mondta, hogy hallott az éjszakai viharról, amikor elhagytuk a Mexikói-öblöt, és aggódva gondolt ránk, hogyan boldogulunk.

Akkor nagyon jó idő volt. Egyedül a gyorsan változó szél jelezte, hogy közeledik a front, A barométer emelkedett, de a szél csak lassan erősödött. Amikor elértük Tampa Bay kijáratát, nyugatról fújt. Orrunk előtt volt egy sziget, a főcsatorna északnyugatra vezetett. Abban a pillanatban hatos szél fújt, de egy pillanattal később már északnyugati hetes.

A józan ész azt diktálta volna, hogy forduljunk meg, és meneküljünk vissza a Tampai-öbölbe. Csakhogy mindenkinek mást diktál a józan esze. Én okosabbnak láttam, ha a nyílt tengerre szökünk. A sziget másik oldalán, délnyugati irányban volt egy keskeny, sekély átjáró a zátonyok között, amit két bója jelölt. Az első bóját még alkonyat előtt megtaláltuk, a hullámok között himbálódzott. A másodikat az éjszaka még nagyobb hullámok között kellett észrevennünk.

Még soha életemben nem figyeltem ilyen nagyon a bójákat. Ewa szinte lógott a vantnin, úgy

meresztette a szemét a sötétségbe. Végre felvillant a fény, ami megmutatta

123

a helyes irányt, nekem meg libabőrös lett a hátam, mert eszembe jutott, hogy ellenáramba kerülhetünk, amire itt bizton számíthatunk, egyrészt az áramlás, másrészt a szél miatt.

Éppen idejében siklottunk ki a mély vízre. A vihar ereje nőtt, a barométer emelkedett, mintha jó idő lenne. Ezen az éjszakán Florida keleti partjainál hurrikán tombolt. A Mexikói-öbölben sokkal jobb volt a helyzet. Világoszöld hullámhegyek szórták fehér tajtékukat... Hab, szivárvány, felhők és egy kis darab ég. Szemünkbe víz spriccelt, nyakunkba víz csorgott.

Két nap múlva minden elcsöndesedett, és Dry Tortugas szigetét napsütéses, nyugodt időben kerültük meg. Nem gondolkodtam rajta, hogy talán jobb lett volna Tampa Bayben maradni a vihar alatt, és a csatornákon manőverezni. Már nem volt jelentősége.

Miamiban váltunk el Amerikától, ott vásároltunk be megfelelő élelmiszerkészletet, ott festettük le a hajótestet és az árbocokat. És itt akartunk pihenni is, hogy erőt gyűjtsünk a nehéz útra (mintha eddig könnyű lett volna!).

Ewa bízott benne, hogy kibírja az utat, tehát egyelőre nem gondoltam többet a repülő- vagy hajójegyekre.

A nyugodt egy helyben tartózkodás felszínre hozta a gyerekek gondját. Szerencsére jó társaságot találtam nekik egy másik jachton, ami úgy festett, akár egy úszó cigánytábor.

A mi társaságunkról Dick gondoskodott. Meghagyta a telefonszámát, de előzőleg felhívta Dick Bertramot, az Egyesült Államok egyik legjobb óceáni vitorlázóját. Eddig csak újságokból ismertem a nevét: „Bertram a világ legnagyobb jachtkölcsönző cége.” Annál inkább csodálkoztam, hogy ennek a másik Dicknek nincsen saját jachtja, nem számítva azt a motorost, amin lakik.

124

Dick Bertram idegen jachton indult a versenyen – az *Ondine-on*. St. Petersburgban elkerültük egymást, és csak amikor a regatta elért Miamiba, Dick akkor jelent meg a kikötőben. Előtte azonban még Bobby is megtalált minket, és nagyot rikoltott üdvözlésünkre:

– Szevasztok, kommunisták! Jöttem, hogy megnézzem, nem esett-e szét a bárkátok a viharban, hehehe!

Dick Bertram nem rikoltozott. Halk hangon beszélt. Magas, széles vállú, tigrismozgású férfi. Amikor együtt voltunk a strandon, Dick rendszeresen futott és tornászott, amíg mi a gyerekekkel a vízben pancsoltunk. Idősebb úr ifjú lelkesedéssel.

Legtöbb időnk akkor volt egymás számára, amikor autóztunk. Dicknek különben temérdek hivatalos elfoglaltsága volt. Állandóan irányított valamit, vagy hajózott valahol. Ő mindent tudott Odüsszeuszról és Homéroszról.

Sokat vitorlázott, és nagyon jól értett hozzá, de még sosem ment egyedül, és megkérdezte, milyen lelki élmények érik az embert közben. Mindenekelőtt arra volt kíváncsi, hogy meditáltam-e. Mivel Dick még a szárazföldön is mindennap medítál néhány percet. Biztosan jót tesz neki, mert árad belőle a kiegyensúlyozottság és a jóindulat. Lehet, hogy nekünk is ezt kellene csinálnunk? Dick tudni akarta, hogy magányos hajózásaim során eljutottam-e valamiféle filozófiához, az Istenhez, a természethez vagy az alkoholhoz.

A tengerészek a tenger úttalan útjain mindig megéreztek a végtelent, amikor a szárazföld eltűnt a hajótól mögött. Hogy meditáltak-e, imádkoztak-e, vagy esetleg ittak, mindez csak egyéni változata ugyanannak a leírhatatlan érzésnek. Dick, ez a mély érzésű hajós, a nyugati filozófiákban és a keleti vallásokban keresi a választ. Jógázott, kísérletezett a zen-buddhizmussal, az alkohollal, talán kábítószerrel is. Mivel szenvedélyesen kereste a Választ önmaga bonyolult kérdéseire, elmélyült benne a mások iránt

125

érett türelem. Képes volt órákon át mesélni, de hallgatni is tudott. Hamarosan el kellett hajóznia.

Mindennap kora hajnalban integettünk neki a kikötőből, amikor kifutott a következő versenyre, és asszisztáltunk visszatérésekor, még ugyanaznap este. Ha vesztett, pedig senki sem szeret veszíteni, nem látszott bánatosnak, derűs maradt, mint mindig.

Elnézést kért, hogy nem tud több időt szánni nekünk, de megígérte, hogy elküldi legidősebb fiát, Morgant. Morgan már egyszer foglalkozott gyerekeinkkel, amiért dicsértessék az ő neve. Voltak a papagájállatkertben, ahol szerencsétlen madarak görkorcsolyáznak, rolleroznak, beszélnek, és egyéb

mutatványokkal szórakoztatják a közönséget. A gyerekek teljesen el voltak ragadtatva, de legjobban a vezetőjüktől.

Következő javaslata egy koncert volt, amit Shirley Bassey adott. A gyerekekre egy apró, fekete cica vigyázott, aki ideiglenes lakhelyéül jachtunkat választotta. Mi pedig elmentünk az énekesnő koncertjére, akivel évekkkel ezelőtt körbehajóztam a világot. Természetesen csak magnószalagon volt velem – sajnós.

Dick Bertram ugyanolyan csöndesen tűnt el mellőlünk, ahogy megjelent. Szemével búcsúzott csak, és főbőlintás-sal, mosolygott és integetett. Nagyon sajnáltam, hogy nem mehetek vele együtt, de maradt egy kis remény, hogy találkozunk a Bahama-szigeteken, mert ott tartották a regatta következő fordulóját. Erre eszembe jutott: Dick Misener megkért, hogy táviratozzak neki a Bahamákról. Útban Puerto Ricóra szívesen meglátogatott volna bennünket. Világos, hogy nem találkoztunk sem az egyikkel, sem a másikkal. Pedig akkor csak azért akartam elmenni a Bahámákra.

126

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Érdekes városban voltunk. Egy kecske homokot evett.

EWA A BAHAMÁKON

Nagyon szerettem volna eljutni a bahamai vitorlások hazájába! Nassauban ezek a nemes vitorlások azért jöttek, hogy eladják, amit legénységük a tengerből megszerzett. Karcsú hajótestek, melyeken messze túlnyúlnak a hosszú bumok, vörös, barna és sárga vitorlák, melyeket mintha Van Gogh festett volna. Valójában nem itt kellene állomásozniuk: a kikötő nagy: az elegáns utasszállítók tele vannak zsvivajgó turistákkal; luxusmotorosok és csodálatos rózsaszín kagylók, melyek tömegével hevernek a parton, mint a szemét.

Éppen ilyen kagylókat szállítanak a vitorlások, más tengeri élőlényekkel együtt.

Ezeknek a gyönyörű és különös hajóknak a tulajdonosai szemmel láthatóan különböznek a harsány, tolakodó és pimasz vásárosok bandájától. Ők is feketék, de testük izmos, arányos; csöndesek, végtelen méltósággal viselkednek, amit csak akkor lehet megérteni, amikor hajójuk fedélzetére lépnek. Szomszédukban horgonyozva figyelem őket azokon a napokon, amikor vásár van, és amikor a vásár előtti estéken kifutnak a vízre halászni.

Amikor alkonyul, begyűjtják a taton álló tűzhelyet, és főzni kezdenek; az illat alapján – hallevest. Aztán leülnek a fedélzetre, és pipálnak...

Ez volt számomra az igazi egzotikum.

A kereskedők, akik fölfűzött kagylókat, fonott kosarakat, faragott szobrocskákat árulnak, a taxik és a konflisok, melyekbe lusta és rozoga lovacskákat fogtak, a lovak fején színes kalapok – ez egy másik egzotikum, olyan, amilyen az amerikaiaknak kell, akik tömegesen érkeznek ide.

127

Reggel, amikor az egyik partról Krisna követőinek halk éneke hallatszik, másik oldalon pedig elcsendesedtek az éjszakai bárók hangjai, már nem voltak a kikötőben a bahamai vitorlások. Mindig tudták, melyik áramlattal tudnak kihajózni az öbölből, s ők indultak a legkorábban.

Nassauban horgonyoztunk. Ismételt látogatásaink az angol és az amerikai követségen eredménytelenek voltak. Nem kaptunk vízumot a Virgin-szigetekre, melyek részben Nagy-Britanniához, részben az Egyesült Államokhoz tartoznak. Az a képtelen helyzet állt elő, hogy mivel éppen elhagytuk az Egyesült Államokat, nem térhetünk vissza.

– Sorry, red tape – vörös sáv – mondta a hivatalnok, amit Krzysztóf úgy értelmezett, mint bürokratikus fogalmat.

Az ördög vigye őket! Úgy döntöttünk, hogy a Bahamákön maradunk. A bahamai hatóságok beleegyeztek, hogy meghosszabbítsák tartózkodási engedélyünket. Az óceán nem vonzott, pedig Krzysztóf mennyire bizonygatta, hogy csak a nyílt vízen lesz végre nyugtunk. Értem, hogy a szárazföldi vizek után már elege van az örökös készenlétből, de én egyszerűen félttem.

Még a Mississippin beszélgettünk arról, hogy esetleg más úton térünk haza. Azt hittem, hogy Krzysztóf megfélemezett már róla, vagy csak hallgat, de Miamiában újra felvetette a témát. Titokban abban reménykedtem, hogy nem nekem kell döntenem, hanem a körülmények kényszerítenek majd arra, hogy folytassam utunkat az óceánon át, ahol aztán nem lehet kiszállni.

– Nem hagyom egyedül a fiamat – mondtam, amikor a repülőmenetrendet néztük, alkalmas járatot keresve nekem és Malgosiának. Alapjában véve ez csak kifogás volt, bár nem akartam beismerni.

Jóllehet borzalmasan félttem az óceántól, mégis inkább arra hajlottam, hogy nekivágok. Nem is azért, mert szeretek vitorlázni, hanem azért, hogy olyan élményem legyen,

123

amit csak kevesen élhettek át. És amiért általában hírnév jár cserébe.

Meg aztán furdalt a közönséges kíváncsiság – milyen is az?

Az ismeretlentől való félelem eltűnt, új élményekbe akartam belekóstolni. Krzysztof nem bonyolódott bele csavaros érvelésembe, egyszerűen elfogadta, hogy ha nem tudom egyedül hagyni Jant, akkor velük megyek. És erre most itt vannak a Bahamák. Azt hittem, hogy Miami-ból legegyszerűbb, ha észak felé hajózunk. Lengyelország valahol a térkép tetején van, az óceán másik oldalán, és nem nagyon értettem, miért kell délre indulnunk.

Krzysztof türelmesen magyarázta, hogy a Bahamákról sokkal közelebb lesz, a Virgin-szigetéről meg még közelebb, de azt hiszem, hogy más tényezőket is figyelembe vett. Az egész nagyon bonyolult stratégiát sejtetett, és bár Krzysztof megpróbálta átadni nekem tudását, továbbra is meg voltam róla győződve, hogy csak az időt vesztegetjük.

Egy reggel elhagytuk Nassaut, és kimentünk a tengerre.

Először mély vízben hajóztunk. A tompa ibolyaszín szürke fényel tört meg, és minden kék színnel volt keverve. Még sosem láttam ilyen meghökkentő színösszeállítást. Aztán jobbra kellett fordulni, ahol a sziklák között átjáró vezetett a sekélyebb vizekre és a Current sziget felé, amit kikötőnek választottunk.

A térképen jól lehetett látni, hol kell jobbra kanyarodni, és hogyan változik a mélység. A tengeren azonban nem volt viszonyítási pont. Krzysztof tudta, hol forduljunk be, pedig semmit sem lehetett látni. A madárösztöne vezette? Esetleg az alapos navigációs számítások?

A szigetek homályosan látszottak a remegő levegőben, és akkor észrevettem, hogyan változik a mélység. Most történt meg először, hogy a valóság megfelelt a térképen látott jelöléseknek. A szigetek közötti szorosokban, melyeken fehér sziklák tükröződtek, a víz világoszöld volt, mint

129

egy színes képeslapon. Távolság a sekélyes szeladonzöld, mely sárgába vált, ahogy a parthoz közeledik.

A hajóorrban álltam, és néztem a lábam alatt a vizet. Mindent lehetett látni: a sárga tengerfeneket, a himbálódzó, zöld tengeri növényeket és a kavicsokat, amelyek elmaradtak, ahogy előrehaladtunk.

– Milyen mély? – kérdeztem, és a kokpit felé fordultam, pedig azért álltam ott, hogy figyeljem a sziklákat.

– Öt méter!

Hihetetlen. A tengerfenék ott volt a szemem előtt, úgy tetszett, hogy a *Polonez* azonnal zátonyra fut. A víz egy kicsit eltorzította a képet, de szeladonzöld színe biztosított arról, hogy elég mély. Korallzátonyoktól tartottunk, amelyek kiágaskodnak a tengerfenékből. Krzysztof arra számított, hogy idejében észreveszem őket...

Nassauból a Current szigetig majdnem egy nap az út. Miután átértünk a szeladonzöld szoroson, jobbra fordultunk. Ha az ember nézi, amerre a szem ellát, csak a vizet látja, nincsenek hajózási jelek, nincsenek kijelölt csatornák, mégis elég biztosan haladtunk a szürke sziget felé, amely mögött aztán egyre újabbakat fedeztünk fel.

Vöröses sziklák előtt horgonyoztunk le, ezeken sűrű, kiszáradt cserjés gubbasztott. Másik oldalról fehér, tarajos hullámok nyaldosták a sziklákat, aztán távolabb a színek egész palettája jelölte a különböző mélységeket: okker, szeladon, jade, türkiz.

A naplemente a vizek fölött igazi giccs. Egy mértéktartó művész soha nem festene ilyen fékevesztett, ilyen harsány színeket. Elállt a szavam. A parton kabócák zenéltek, és végre meleg volt.

Krzysztof valahogy nem osztozott a lelkesedésemben. Kimászott a fedélzetre, aztán visszamászott, nézegette a pálmákat, sóhajtozott, tépelődött. És egy szóval sem árulta el, hogy mi bántja. Elhatároztam, hogy nem fogom megkérdezni.

130

A gyerekek elmentek lefeküdni, kifárasztotta őket a napsütés és a tanulás. Keveset tanultak mostanában, azt is nehezen!

Én is kimerültnék éreztem magamat. Hamarosan követtem a gyerekek példáját.

Dörömbölés ébresztett föl. Kidugtam a fejemet. Krzysztof akkor világította meg lámpával a sziklákat. A sziklák a zátony mögött emelkedtek. Csak most jöttem rá, hogy a dörömbölés a víztől van...

– A motor!

Automatikusan megnyomtam a lejáróban levő gombot. A meleg napok jót tettek a motornak, azonnal felbűgött. Szaladtam, hogy felébresszem Jant. Éppen idejében, még sikerült lábunkkal eltaszítanunk a hajót a szikláktól. Krzysztof rám hagyta a kormányt és a motort, míg ő Jan-nal felhúzza a horgonyt. A horgonykötél összeakadhatott valamivel, és a hajótestre tekeredett. Ilyesmi már megtörtént egyszer a Mississippin.

– Teljes gözzel előre, húzzuk el a horgonyt a szikláktól! Teljesítettem a parancsot. A dübörgés, amit még a motor

zaján át is hallottam, távolodott.

– A kötél biztosan rátekeredett a kormánylapátra. Üresben van a motor? Jan, felfűjjük a gumicsónakot.

Tétlenül álltam és néztem, ahogy Jan segít az apjának. Álmából fölkeltve úgy dolgozik, mint egy robot. Krzysztof elővette a lámpát, kipróbálta, aztán hirtelen, minden figyelmeztetés nélkül beugrott a csónakba, a csónakból pedig a vízbe.

– Mit akarsz csinálni? – nyögtem ki döbbenet.

– Lecsavarni a kötelet. Vedd el a gyerektől a lámpát, és világíts!

A reflektor egészen a fenéig bevilágította a vizet. Tengersizé volt, de nem volt olyan átlátszó, mint napközben. Az áramlat vagy a hullámok felzavarták. Most Krzysztof alábukott.

131

Pillanatonként eltűnt a hajótest árnyékában, és ez borzasztó volt. Teljesen hihetetlennek tűnt, hogy ennyi ideig lehet egy lélegzetvétellel a vízben lenni. Eddig eszembe sem jutottak a cápák, de a lámpa fényében hosszú, átlátszó lények úszkáltak. Eszembe jutottak a barrakudák...

Krzysztof vacogva mászott ki a vízből, én úgy néztem rá, mint egy hősre. Hallani akartam, milyen volt odalent a barrakudák között, de ő csak egy teát kért. Olyan mulatságos, ahogy Krzysztof a legszokatlanabb helyzeteket egyik pillanatról a másikra hétköznapivá alakítja; vagy nem is veszi őket észre, vagy pedig tudatosan kisebbíti saját érdemeit. Nagyon dühös voltam rá ezért, amikor egyedül hajózta körül a földet.

Meg tudtam érteni, hogy idegeneknek nincs kedve élményeiről beszámolni, de én nem akartam idegen lenni a számára.

Most megtörülközött, és teát kért. Ezt olyan hétköznapián cselekedte, mintha egy megrázó pillanatban valami ostoba viccel ütné el meghiúsultságát. Ha ráérezett volna, milyen állapotban vagyok, nem rontotta volna el így a kedvemet... Természetesen azonnal csináltam neki teát.

Reggelig semmi sem történt. Úgy aludtam, mint akit agyonütöttek.

Már magasan állt a nap az égen, amikor kikászálódunk ez ágyból. A napfényben a sziklák nem tűntek sem olyan fenyegetőnek, sem olyan magasnak, mint az éjszaka. Az áramlat a hajó oldalán ugyanúgy zúgott, mint egy folyón. Éppen az aszály-dagály váltás miatt történt az éjszakai baleset – magyarázta Krzysztof. Ehhez jött még a szél, ami a part felé lökött minket.

A következő dagálynál felszedtük a horgonyt, megkerültük a sziklás földnyelvet, és átjutottunk a sziget szélcsendes oldalára. Ezúttal két horgonyt dobtunk le. Egy kőhajításnyira tőlünk csodálatos rózsaszín, strandolásra alkalmas

132

hely húzódott, távolabb kiszáradt fű. A gyerekek hangosan követelték, hogy ússzunk oda, és nekem is kedvem lett volna együtt kiáltozni velük.

Átmentünk a gumicsónakon. A homokszemekről kiderült, hogy fehér és piros koralldarabkák. Tömegével találtunk korallágakat, homárpáncélokot, csodálatos rózsaszín kagylókat, amelyeken kívülről kicsi szarvacskák voltak, belsejük pedig rózsaszínűen csillogott. Emlékeztem ilyen kagylóra még gyerekkoromból.

A parton apró madárkák szökdécseltek, billegették farkukat, mintha egyensúlyukat akarnak megőrizni. Ahogy a közelükbe mentem, mulatságosan menekültek, de nem szálltak föl, olyan otthonosan viselkedtek, mintha az ő birtokuk lenne az egész sziget.

A gyerekek teljesen megvadultak, rohagáltak a parton, majd leheveredtek a fölmelegedett földre, aztán belegázoltak a zöld vízbe, bukfenceztek, fejest ugrottak, alámerültek a mélybe. Semmi bajuk nem lett, én viszont elvágtam a talpamat egy éles kagylóval.

Mindegyikünk kagylót gyűjtött. Miután szétterítettük kincseinket a fedélzeten, kiderült, hogy borzalmasan bűdösek. Ráadásul Gosia véletlenül összetört egy kagylót Jan gyűjteményéből, amiért Jan azonnal bosszút ált. Krzysztof dörögni kezdett, hogy még nem tanultak, így aztán a szent béke

kedvéért leültem a fiúval, hogy megtanuljuk a keringési szervrendszert, bár éreztem, hogy agyamba szalad a vér.

Így telt el a nap. Este a kokpitban összegyűltünk, hogy megnézzük a naplementét. A sziget mögül előbukkant egy négyszögletes vitorla, átúszott a napkorong előtt, aztán megfordult, és felénk igyekezett.

Vörös vitorlája a fénnel szemben teljesen feketének látszott. Még a lélegzetünk is elállt, úgy figyeltük, hogyan manőverezik. Egy helyen zátonyra futott. A hirtelen megállótól azonnal imbolyogni kezdett, de aztán továbbindult,

133

és egy pillanat múlva nem messze tőlünk leengedte a vitorláját.

Még fel sem ocsúdtunk, amikor a sziget mögül három motorcsónak bukkant fel; azon a csatornán haladtak, melyen egy pillanattal ezelőtt láttuk a hajót. A leszálló alkonyban látszott a körvonaluk, orruk egy irányba mutatott, úgy festettünk, mint egy flotta, melynek zászlóshajója a *Polonez*.

Jan azt mondta, ez annyira szép, hogy megírja az általa szerkesztett hajóhíradó, a POLONEZ NEWS különszámába.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Kolumbusznak San Salvadorban keresztet állítottak, nem valami nagy szám.

A BÚCSÚ NAPJA

A szerda kiválóan alkalmas, hogy az ember elhagyja a kikötőt. Nem olyan jó, mint a vasárnap, de nem rosszabb, mint a csütörtök vagy a szombat. Mielőtt kimennénk az óceánra, rendesen fel kellene készülnünk, mi pedig olyan apróságokkal vacakolunk, hogy nevetséges. Néhány vekni friss kenyér, olajcsere, a feljáró lépcsőjének lefestése. Jan-nak a fedélzeti munkák beszámítanak a tanulóidőbe. Alig ült le ma a matematikához. Ewa megtölti a zsákokat fehérművel, és rendet tesz a konyhában, hogy ne röpködjének a csészék, ha himbálózni kezd a jacht.

Kikötőbeli új barátaink, Clarke-ék egész nap ott állnak a parton, el vannak ragadtatva. Ezúttal a gyönyörűen lefestett árbocoktól. Jachtjuk, a *Yellow Bird*, öreg hajó, tisztán csillog a sárga fedélzettől egészen a fekete árboc csúcsáig, mivel Richard mindennap néhány órát dolgozik

134

rajta. Florence gondoskodik róla, hogy a jacht belseje is kifogástalan legyen. Mindketten nyugdíjasok, de minden időt olyan ügyesen használnak ki, mint a fiatalok. Gyerekeik már befejezték a tanulást, keresnek, hogy a maguk számára is biztosítsák a békés öregkort a Bahamákon. Richard és Florence már eljutottak eddig. Azt hiszem, hogy nem merítették még ki összes gyengéségüket saját gyerekeik iránt, mert finoman megilletődnek a mieinktől. Nekem egyelőre hiányzik ez a távolság.

Richard Clarke – mozgékony, hajlott hátú, ősz úriember – segített kikötni Riding Rock Marynában egy héttel ezelőtt.

Nagy távolságról indultunk a szigetre, úgy akartunk odaérni, hogy segítsen minket a hidegfront, amely éppen közeledett.

A Royal szigetről indultunk el, ami arról nevezetes, hogy egy cápa nem hagyott bennünket fürödni. Aztán a zátonyon egy nagy hajó állt. Egyenesen állt, mint a navigációs hibák szobra. Vízinövény-, kagyló- és rozsdaszag áradt felőle. Valamikor, mielőtt még zátonyra futott volna, biztos olajszaga volt. Csak egy pillanat, és a hajó lelke elszállt a széllel.

Elhagytuk a gyönyörű zöld vizet. Az utolsó fuvallat kikísért bennünket a korallöbölből a gránitkék vízre. Ügy örültem, mint egy szerencsejátékos, akinek sikerült kitalálnia, hogyan nyerhet a ruletten, mivel most éppen egy északi pöfföt vártam. Az elmélet jó volt, de a szél elállt. Egyszerűen elállt, és otthagytott bennünket ringatózni a döglött hullámokon, melyek a természet törvényeinek megfelelően délkeletről arrafelé tartottak, ahol fújnak a szelek.

A néhány órás szélcsend feszültté tette a légkört. Ewa megcsapta Jant, mivel Jan megcsapta Gosiát. A gyerekek azon vesztek össze, hogy hova üljenek, nónapra akartak valami meglepetést készíteni Ewának.

135

Minden családi, állami, egyházi és pártünnepet megültünk a jachton, de legalábbis megemlékeztünk róluk. Így hát a nőnap előestéjén Gosia azért kapott a bátyjától, mivel Jan poháralátétet akart csinálni. Igen ám, de Gosia pontosan ugyanakkor és ugyanott akarta megírni anyu ünnepi köszöntőjét. A végeredmény az lett, hogy Jan sarokba vágta a megkezdett munkát, és már hétkor elment aludni. Gosia pedig, mivel már nem volt kivel huzakodnia, gyorsan befejezte az alkotást, és kedvetlenül visszavonult Váltottam Ewát a kormánynál, előttem csak a fekete tenger volt, amin néha verődött vissza a hold fénye. Apró délnyugati pöffök felsegítettek bennünket egy halott

hullámra, hogy aztán lecsúszunk róla a másik oldalon. Éppen annyi szél volt, hogy a jacht enyhén megdőljön, nekem pedig ragyogó legyen a hangulatom. Reggel, amikor elméletem szerint meg kellett volna érkeznie az északnyugati szélnek, teljes szélcsendben ringatóztunk. Elkészítettem a nőnap reggelit, Jan pedig csinált egy zuhanyozót Malgo-siának, vödörből és csövekből. Gosiának először a szájával fel kell szívni a csövekbe a vizet, aztán leül a kokpitba, a rögtönzött zuhany alá, és lezuhanyozik.

Az északnyugati szél csak jelezte, hogy érkezik. Az égen nehéz fekete felhők vándoroltak. Azt hittük, hogy mind-Járt itt a vihar, de elhaladt mellettünk. Aztán még feketébb felhők közeledtek, de ezek is elkerültek minket.

Mindannyian a kokpitban szorongtunk, nem tudtunk sem elmenekülni, sem továbbmenni. Odafönt összeütköztek a természeti erők, de egyebet nem tehettünk: erősen bíztunk benne, hogy a jachtot elkerüli a tornádó.

– Mi lesz, ha elér minket? – kérdezte Gosia. Tudtam, hogy ez a kérdés izgatja Ewát és Jant is.

– Felemelhet minket az égbe.

Estére kitisztult az ég; útnak indultunk az új szél szárnyán, mely északkeletről fúj.

136

Még hajnal előtt megláttuk San Salvador világítótornyát. Biztonságos távolságban haladtunk el a sziget mellett. Biztosan ugyanígy érintette a partot Kolombusz Kristóf is. Ma a legjellegzetesebb tájékozódási pont, ha elhagytuk a világítótornyot, a repülőtér kifutópályája, mely megszakítja a homokos partot.

A szigeten az egyetlen kikötő, amely védelmet nyújt a szelektől, Riding Rock Maryna. Sokat tudok erről a helyről, a térképről ismerem elhelyezkedését, de nem tudom, milyen, és pontosan hol található.

Parti fövény, sziklák, zátonyok, bokrok, pálmák és part. Valahol a parton meg kell találnunk azt a vágatot, amely a szárazföld belsejébe vezet.

Nagyon jól el volt rejtve, de mégis nagyon egyértelmű volt. Két oszlop a parton. Ha ezeket az oszlopokat nem valami részeg néger vagy rosszindulatú sápadtarcú állította föl (esetleg fordítva), egyszerűen ha valaki logikusan gondolkodott, amikor a partra állította ezt a két oszlopot egymás mögé, akkor ez azt jelenti, hogy ezen a helyen kell megcélozni a partot.

Hét láb a bejáratnál, vagyis annyi, mint a *Polonez* merülése. Ha a dagály megemelte a vízszintet, simán átcúszunk, ha azonban a térkép egy hajszálnyit is téved, akkor zátonyra futunk, és hogy mi történik azután – arra jobb nem is gondolni!

Nem mondom el Ewának, hogy mitől félek, de szó nélkül is megért. Már tud olvasni a víz színéből. Teljes sebességgel haladunk a zöld hullámokon, melyek mindkét oldalon fehér habokká zúzódnak a sziklákon. Nem lassíthatunk, mert a hullám oldalra csap. Felemelt bennünket, és lelökött. Érezzük, ahogy a jacht megtorpan, gerince a homokra ér, de ebben a pillanatban a következő hullám felkap, és belök a csatornába, ahol már nyugodtabb a helyzet.

137

A lendület elég az egész csatornához, és besiklunk a kikötőbe, amely váratlanul nyílik ki szemünk előtt a sárga sziklák között. Kicsi, barna ház a parton, kifakult stég, sárga jacht fekete árbocokkal.

A szerda az jó nap. Mint általában, megkínóznak a pici, láthatatlan muslicák. Lelkesen csípnek. Lehet szeretni a trópusi éghajlatot, de nem akkor, ha az ember ott él.

Ezen a napon meghívtam a családomat a sziget egyetlen szállodájába. Gyakran járnak ide turistacsoportok, hogy búvározzanak a sziklák közt, és hogy elzarándokoljanak arra a helyre, ahol az Újvilágot fölfedezték.

Ewa ünnepélyesen felöltöztette az egész legénységet az ebéd tiszteletére, ami nekem egy kissé elvette a kedvemet az egészsztl. Ritkán ettünk éttermekben, de azért szívesen fogadtuk kedves emberek meghívását. Ezen a napon, az utolsón elhatároztam, hogy szakítok a takarékoskodással, és még fagyaltot is engedélyeztem.

Ebéd után újra átöltöztünk, és felhúztuk a horgonyt. Tegnapelőtt megjött a *Dajka*. Richardnak és Florence-nak újabb szórakozás. Sikerült segítenem a kikötésnél, amikor a *Dajka* megjelent. Tulajdonosa egy holland, aki magyar származású feleségével hajózik.

Néhány évvel ezelőtt érkeztek Amerikába, hogy szerencsét próbáljanak. Montrealban telepedtek le, hogy ne ame-rikaiasodjanak el teljesen, de közérzetükön ez se segített sokat. Boudwyn, azt hiszem,

így írják ezt a furcsa holland nevet, elhatározta, hogy fölszámolja érdekeltségeit, és jachtján más tájakon próbál szerencsét.

Először a Virgin-szigeteket választotta ki az Antillákon, elhatározta, hogy barátainak kiadja a jachtját (és mivel a barátai) nagyon alacsony áron, heti 125 dollárért személyenként. Ily módon kis jachtjából villamost csinál, de legalább kitelik belőle az ott-tartózkodás.

138

Hogy aztán mihez kezd, még nem tudja. Lehet, hogy elmegy Singapore-ba, de az is lehet, hogy Európába. Irigyelt bennünket, hogy nemsokára civilizált világba érünk. Természetesen Európát értette ezen.

Az utolsó nap Boudwyn meghívott bennünket egy pohár Bolsra. Igaz, hogy ez a cég egy kivételesen civilizált országban virágzik, de az ital olyan volt, mint a poloskairtó. Jól nevelten lenyeltem a véleményemet. Richard megrázta a fejét, de a kövér George, egy amerikai, aki a Bahamákon telepedett le, hangosan cuppogott, és kért még.

Aztán Boudwyn panaszkodott, hogy mindig borzasztóan sokáig tart, amíg kijutnak egy-egy kikötőből.

– Elég, ha eloldozátok a köteleket – válaszolok, és Richard támogat. Nem akarjuk a kedves embert kidobni, de ha ez a baja, akkor segíthetünk rajta. George-nak más a véleménye, mivel a Dajkával együtt eltűnik a poloskairtó is. De Boudwyn megjegyzi, hogy még nem zuhanyozott, a felesége éppen most jött vissza.

– Csinálunk neked zuhanyt a stégen – javaslom. Mindenképpen be akarjuk bizonyítani Boudwynnak,

hogy vágya még a mai napon teljesülhet. Dick kinyitja a csapot, én meg irányítom a vízsugarat. A feleség hitetlenkedve nézi a tűzoltóakciót míg George kihasználja az alkalmat, és tölt magának a Bolsból.

– Már meg is fürödtél! Hiányzik még valami? Boudwyn nézi vizes nadrágját, és belátja, hogy tulajdonképpen már semmire sincs szüksége.

– George! Gyere, indul a *Dajka!*

Ezek után ünnepélyesen irányítottam őket, melyik kötelet mikor szedjük le, és örömrivalgással dobtuk utánuk, Így jár az, aki forró délutánon poloskairtóval kínálja kikötői barátait.

Egy kicsit mindannyian elszomorodtunk, George talált valamivel jobban. Lehet, hogy azért, mert ő sehova sem fog elmenni. Itt lakik ezen a kiégett szigeten, és nincs

139

jachtja. Igaz, hogy van repülője, amit saját maga vezet, bár ez kissé hihetetlennek tűnt hatalmas pocakja miatt. Ha ez asztalnál ült, fiatal, szőke amerikainak látszott, de ha beszállt a terepjárójába, olyan volt, mintha egy nagy pocak gurulna négy keréken.

Néhány nappal ezelőtt George megsétáltatott bennünket ezen a mulatságos narancssárga terepjárón. Aztán amikor a konyhában ültünk, elmesélte, hogy repülővel jár az Egyesült Államokba kocsialkatrészekért. Amióta a Bahama-szigetek kivívták függetlenségét, az ipari eszközök éltető forrása elapadt. George megérezte a konjunktúrát. Ősz-szegyűjti a megrendeléseket, aztán a hiányzó alkatrészeket beszerzi. Elég jó üzlet. Ezenkívül közelebbről meg nem határozott módon gyűjtött tőkéjéből éldegél, amit valahova befektetett. Milyen jó kapitalistának lenni! Van az embernek egy terepjárója, hogy legyen min cipelnie hatalmas pocakját...

George gyakran meglátogat bennünket. Néha megáll a kikötőben, néha csak integet, amikor elhúzza autójával, melyben egy fekete leányzót szállít. Bevallotta, hogy amikor a Yale-en tanult, volt egy orosz barátnője. Vegyész ösztöndíjas volt. Máiig sem tudja elfelejteni. Lehet, hogy azért szeretett meg minket, mert mi is szlávok vagyunk?

Ezen a napon, amely kiválóan alkalmas rá, hogy elhajózzunk, senkit sem hívunk meg egy pohárka vodkára, mert már elfogyott. Richard és Florence nem kérnek minket hiába, hogy örizzük meg őket jó emlékezetünkben. George elmondja utolsó jó tanácsait:

– Ha a szél gyengül, és dél felé fordul, és a muslicák elkezdnek jobban csípni, az azt jelenti, hogy közeledik a hideg front...

A szélnek azonban esze ágában sincs délre fordulni, a muslicák pedig ugyanúgy csípnek, mint máskor.

140

Ügy érzem, hogy mielőtt megtennék az első lépést az óceánon, valami nagyon fontosat,

nagyon emlékezeteset kellene csinálni. Legalábbis megtudakolni, mit éreznek a többiek a hatalmas óceán küszöbén. Ugyanakkor azon elmélkedem, hogy nem futunk-e zátonyra mindjárt a csatorna kijáratánál, ahol a mélység alig haladja meg a hét lábat.

A konyhában friss kenyér illata száll. A kenyér a földet jelenti. Még egyszer, már a tengeren, elköszön tőlünk San Salvador világítótornyanak fénye. Az Újvilág utolsó üdvözlése.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Éjszaka hol az egyik oldalról, hol a másik oldalról hallottam sípolást. Apu azt mondta, hogy ezek a delfinek,

EWA ÉJSZAKAI ŐRSÉGEN

Egész nap meleg volt. Már régen besötétedett, de a fedélzet még mindig forró. A fa beszívta a napsugarakat, és most kisugározta a sötétségben. A taton feküdtem, úgy vigyáztam a kormányra. A fenséges meleg szétáradt, melegítette az egész testemet.

Dél óta szélcsendben himbálództunk. A víz mozdulatlanul állt, mint a sötétkék gyümölcskocsonya, melyben a szargasszó, a golffü sárgája úszott. Napközben, a szélre várva, megpróbáltunk halászni, de inkább csak a vizet bámultuk, fejünket a vitorla árnyékába rejtve. Gosia szandáljával halászta ki a vízből a hínárt, kihúzta a fedélzetre, és a sárga levelek között, melyek tengerszagot árasztottak, * nyomon követte a szaladgáló kis bogarakat, rákocskákat,

A lusta kánikulai nap után a szél csak estefelé hozott

141

enyhülést. A jacht elmozdult a helyéről, megdőlt, és engedelmeskedett a kormányoknak...

– Anyuci, neked most nem kellene őrségen lenni?

A sötétben ott állt Malgosia pizsamában, mint minden este, amikor már megkapták a jóéjtpuszit.

– Ne féltse te engem! Jó éjszakát!

– Jó éjszakát! – A kis tücsök eltrappolt a kivilágított lejáróba.

Újra a csodálatos égre néztem.

– Anyu, miért nem figyeled a kompaszt?

– Hagyjatok már végre békén!

Jan puszira nyújtotta az arcát, és elment lefeküdni, bocsánatkéréseket mormolva az orra alatt. Most már csak az hiányzott, hogy megjelenjék Krzysztof, és rám szóljon. Pedig olyan gyönyörű volt a fedélzeten...

Megvártam, amíg az előtérben elalszik a villany.

– Oda nézz, milyen gyönyörű az ég! – előztem meg a szemrehányást.

– Hát még a tenger!

Arrébb húzódtam, hogy leülhessen mellém, A tengervízben millió szentjánosbogár csillogott, mintha visszaverné a csillagokat, de egyáltalán nem ott, ahol sima volt a felülete, hanem ahol a legjobban háborgott. A jacht csillogó neonfarkat húzott maga után, a hullámok ragyogó sörényt viseltek.

Egymás mellett feküdtünk, belélegeztük a fedélzet melegét.

– Szerinted az ókori görögök jó navigátorok voltak? -kérdeztem, pedig ebben a pillanatban egyáltalán nem érdekelt. Ha igazán bölcsök voltak, akkor kinyújtóztak a forró fedélzeten, és nem törődtek az iránnyal.

– Biztosan jól ismerték a csillagokat – válaszolt Krzysztof, és eltakarta fölöttem az eget.

Mekkora boldogság, hogy még nem felejtettük el, mit érez a másik.

Amikor újra megláttam a csillagokat, csodálkozva lát-

142

tam, hogy ragyognak. A tenger is ragyogott, és Krzysztof foga is, ahogy mosolygott. Felhúzta a vödröt, és kiderült, hogy még ilyen kevéske vízben is szentjánosbogarak csillognak. Mindez természetes volt biológiai szempontból, de azért amikor ezek a csillogó fénypontok utánunk úsztak, úgy éreztem magam, mint egy bajadér, aki drágakövekkel ékítette fel magát.

Amikor egyedül maradtam a fedélzeten, nem éreztem magam magányosnak, és nem is nyugtalanított az éjszaka. A *Polonez* csillagoktól fényes galaktikán vágott keresztül, mint egy üstökös, zölden szikrázó farokkal.

Milyen más volt ez az éjszaka, mint a két nappal ezelőtti. Akkor felhők tornyosultak az égen, és teljesen sötét volt. Annyi szél sem fújt, hogy dagadjanak a vitorlák, petyhüdten csüngtek, és

kellemtelenül csattogtak. A jacht lassan megváltoztatta a helyzetét. Ez a mi szempontunkból teljesen érdektelen volt, de én azt hittem, hogy rossz pozícióban leszünk a közelgő tájfunban, ami megszaggatja a vitorlákat, kimozdítja a bumokat, és ami a legrosszabb – felébreszti Krzysztofot.

Teljesen tehetetlen voltam, és egyre jobban féltem. Gondolatban felidéztem a valaha látott filmek leghajmeresz-több jeleneteit, mintha csak arra vártak volna ennyi éven át, hogy most eszembe jussanak. Be akartam csukni a szemem, hogy ne lássam a fenyegető sötétséget, de féltem, hogy amikor kinyitom, még sokkal borzalmasabb kép fogad.

Úgy látszik, feljött a hold, mert világosabb lett, de a felhőkön átszüremlő gyenge fény különös színűvé varázsolta a tengert. A víz olyan volt, mint egy hatalmas testen a bőr, mely egyenletesen emelkedik és süllyed. Fel kellett ébresztenem Krzysztofot, és gyorsan kitaláltam valami indokot:

– Le kellene húznunk a vitorlákat, félek, hogy elszakadnak.

143

Krzysztof felkelt, és minden megjegyzés nélkül lehúzta a vitorlákat, és visszament aludni. Én meg újra a fedélzeten maradtam rémálmaimmal, tétlenül, és az értelmetlenül bólogató árbocokat figyeltem...

Ma teljesen más volt minden. Nem kínoztak rémálmok. Testemben éreztem a kellemes fáradságot, és nem tudtam betelni a csillagokkal.

Mivel városban nőttem fel, csak ritkán láttam igazán csillagos eget, néha a hegyekben, olykor a tengeren. De ott az ég messzi volt, lapos, mintha egy ismeretlen rajzmester bolondos szeszélye alapján vertek volna rá apró szögeket. Itt kupolaként borult rám. Néhány csillag olyan közel volt, hogy kinyújthattam volna értük a kezem. Mások messze elrejtőztek a sötét égen. Ez a hatalmas planetárium a fedélzeten kezdődött, és fénylő gömböt alkotott.

Régebben azt gondoltam, hogy legalábbis Ausztráliában kell lenni ahhoz, hogy megláthassam a Dél Keresztjét. De kiderült, hogy innen is látszik. Alacsonyan jelent meg a horizont fölött, és ha Krzysztof nem mutatja, sosem ismertem volna meg. Még az olyan álló csillagkép is, mint a Göncölszékér, különösen viselkedett, ahogy méltóságteljesen megfordult kocsirúdja körül.

Olyan volt, mintha a világ a mi otthonunk körül forgott volna. A víz csak arra szolgált, hogy legyen min állnia a jachtnak, mivel nem is olyan messze már elkezdődött az égbolt.

Boldog voltam és szédültem, mint mindig, amikor a világegyetem méreteire gondoltam. Mindenesetre most minden, amit valaha tanultam, teljesen más értelmet nyert. Még soha senki nem mondta, hogy a világ olyan kicsi, hogy mindenestül belefér egyetlen szívbe.

Valahogy ki akartam mutatni örömeimet. Felébreszthettem volna Krzysztofot, és elmondhattam volna benyomásaimat, de vajon megértette volna-e? Számára teljesen megszokott a csillagos ég, amint a hajós fejét súrolja, és ha

144

valaha egyáltalán átélte ezt az érzést, akkor az már bizonyosan nagyon régen volt. Így aztán én, aki mindig megosztottam az érzéseimet másokkal, most fukarul megtartottam őket magamnak. Az ilyen pillanatokban, a hatalmas szépséggel szemben, az emberek imádkoznak...

Rápillantottam az iránytűre, mivel a hatodik érzékem megsúgta, hogy nem szabad elbambulnom. Ellenőriztem az irányt, és amikor felemeltem tekintetem, a látóhatár peremén észrevettem egy nagy, vörös fényfoltot... Fel kell ébresztenem Krzysztofot, jutott eszembe, de egy pillanat múlva a vörös fény narancssárga lett. A hold egy kis darabja volt, amely kilesett a látóhatár szélén, és amikor észrevette, hogy felfedezték, kipattant a víz fölé, elsápadt, és mint egy ezüstpók fekete fonálon, emelkedni kezdett.

A tenger feketesége utat engedett a ragyogó vendégnek. A hold fényében váratlanul megnyílt a víz egyhangú ridegsége. A csillagok visszahúzódtak messzi helyükre, a jacht repült a fényes út hullámain. Azt hiszem, senki sem tudna ilyen látványt kitalálni. Pedig létezett. És ráadásul egyetlen néző kedvéért! Milyen bőkezű a természet!

Hátrapillantottam. Az Orion eltűnt a látóhatár szélén. Lementem, hogy megnézzem, hány óra van. Tizenkettő. Nagyon büszke voltam, mert sikerült megállapítanom az időt a csillagok állásából. Tudtam, hogy az Orion éjjélkor süllyed el nyugaton, és ezzel véget ér az őrsg. Odalent még érezni lehetett a felmelegedett mahagóni illatát; kellemes álmokat ígért – persze meg se közelíthette a valóságot.

145

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Borzalmasan himbálódzott a hajó, de az étvágyunk óriási volt.

ELTŰNT A NAP

Amikor egyedül hajóztam, egyszerűen aludtam. A jacht követte a kijelölt útvonalat, melyet már kipróbáltak a nagy vitorlások. A *Polonez* is közéjük tartozott. Most azonban, mikor rajtam van a sor, még csak szundítani sem merek.

Félek, hogy történik valami; félek, hogy Jan leleplezi felelőtlenségemet.

Nem merem úgy menni, ahogy szoktak: a Bermudák és az Azori-szigetek fölött. Ez az út alkalmas rá, hogy az ember rekordsebességet állítson föl, de nekem más volt a fontos: hogy ne legyen túl nehéz. Így aztán egy másik utat választottam; most lassan haladunk, és ezért nehéz.

A tenger szürke és egyhangú. Nem mosolyog rajta a délutáni nap fénye, mert egyáltalán nem látni a napot. Nincs meg az északi és a messzi déli tengerek zártsága. Eszembe jut, hogy bizonytalankodtam, de a hibát akkor követtem el, amikor elhagyva a Bahamákat – ahelyett hogy északra fordultunk volna, kelet felé tartottunk.

És így megyünk. A legjobb szeleket északról kapjuk, a többi szél félvitorlával lökdös bennünket – aztán pedig maradnak a döglött hullámok és furcsa pöffök a lehető legkülönbözőbb irányból. Még ha minden vitorlát felhúznánk, ekkor sem tudnánk eltérni a számunkra szükséges iránytól.

A végtelen óceánon semmi nincs, amin megpihenhetne az ember tekintete.

Kémlelem a látóhatárt, füstöt keresek, de nem azért, hogy hajóval találkozzam, hanem azért, nehogy összetalálkozzunk.

146

Minél messzebb, annál jobb. Állandóan a grósz rozsdás foltjait bámulom. Néhány hetes tengeri tartózkodás után még a legvastagabb rétegű lakkon is átrágja magát a rozsdá.

A kabin lejárata elbarikádoztuk, hogy ne szökjön el a meleg. Malgosiának a zárt ajtó ragyogó alkalmat ad a hegymászásra. Az ő életét csak felvidítják az ilyen akadályok. Kimászik a fedélzetre, megkapaszkodik a vantnikba, aztán lehántja magáról, mint a hagymahéjakat, a pulóverekeket és a nadrágokat. A kritikus pillanat, amikor kilóg a korláton túlra, de én nyugodtan bámulom tovább a rozsdás foltokat. Csak Malgosia kuncogásától áll égnek a hajam. Azon nevet, hogy felcsapott rá egy hullám!

Jan keservesen végzi az esti és hajnali szolgálatát. Minél jobban belejön, annál kevésbé fűlik a foga a tanuláshoz. Már nekünk sincs erőnk, hogy rábeszéljük a gyerekeket. Csak néha, megszokásból tanulgatnak egy kicsit. Jannak néha eszébe jut a naplója, amelyben optimizmus és keserűség váltogatja egymást.

Az arcok sápadtak, talán Ewának lenne legnagyobb szüksége a napra. Sokat van ágyban, de azért rendesen ellátja az őrséget. Meleg síruhában, ráadásul kendőbe bugyolálva üldögél, várja a váltást. Ha szükség van valamilyen manőverre, általában felébreszt. Aztán megkönnyebbülve adja le az őrséget, és én öltözöm be melegen. Csak egyetlen ilyen meleg Öltözékünk van, azt felváltva viseljük, kihasználva az előzőtől bent maradt meleget is.

Nem szeretem ezeket az éjszakákat. Sötétek és semmilyenek.

A szellemek órájában úgy érzem, hogy én is lelkekkel utazom együtt, és nem élő emberekkel. A jacht olyan, mint egy mahagónikoporsó, és biztosan az is lenne, ha a hullám lesodorna a fedélzetről.

Várom hát a hajnalt.

Közeledik Jan őrségének ideje, már fel kellene kelnie a

147

napnak, de alig pirkad, megyek aludni, majd reggelire felébresztenek.

Napközben két vagy három helyzetmegállapítást kell elvégeznem. Minél többet, annál jobb, persze ismert pozícióban és jól látható napnál elegendő, ha csak néha-néha ellenőrzöm. De mit tegyünk, ha a nap egy pillanatra sem bújik elő! Alig haladunk, gyakran csak állunk. Ringató-dzunk a döglött hullámon. Kiszámolhatnánk minden fordulót és minden változtatást, megkereshetnénk az áramlatokat, és megsarcolhatnánk, mekkora az eltérésünk a helyes iránytól, de olyan legénységgel, mint az enyém, nincs sok értelme. Ewa hamarabb megunja, és inkább elmegy vacsorát csinálni. Megtehetnénk azt is, hogy nem törnénk magunkat a pontos adatokért, hanem egyszerűen csak ráböknénk a térképre – itt vagyunk! Nincs különösebb jelentősége, mivel messze van a szárazföld. De egyetlen navigátor sem szereti az ilyen bizonytalanságot. Ettől nekem is rossz a kedvem, és a lassú lötyögés csak ront rajta.

A hajónapló, amelyből vitorlásdrámákat lehet kiolvasni (mint például Donald Crowhurst eltűnése), egyáltalán nem jelzi, mi történik. Az irány, a vitorlázat és az időjárás rubrikái pontosan ki vannak töltve, de az események oldalán üres hely ásitózik. Ez az – az unalom drámája. Nem marad más, mint vízbe ugrani. Én bízom benne, hogy végig kibírom, de vajon Ewa meddig bírja? Állandóan

rág a kétség, ami még a Mississippin költözött belém. De most már nem lehet feladni.

Donald Crowhustnak más oka volt. A világ körüli vitorlásversenyben olyan nagyon győzni akart, hogy lerövidítette az utat, és el sem hagyva az Atlanti-óceánt, hamis rádiójelentéseket küldött arról, hogy már eljutott a következő óceánokra. Becstelensége túlságosan nagy súllyal nehezedett rá. Valahogyan hírt kapott arról, hogy vetélytársa, Nigel Tetley úgy túlhajtotta a jachtját, hogy elsüllyedt. Szerencsére ő megmenekült. Nyilvánvaló volt, hogy Tet-

148

ley azért sietett, mert hallotta, hol tart Crowhust. Crow-hustnak nem volt más lehetősége, mint befutni, „győzni” és... bevallani becstelenséget. Lehetséges, hogy nem is érdemes olyan nagyon sietni?

Éppen most fejezek be egy Hemingway-könyvet. Legalább a regény lapjain sok a napsütés. Ha elgondolom, hogy nem is olyan régen még azért panaszkodtunk, mert túl nagy volt a meleg! De mihez kezdek, ha befejezem a könyvet?

Az igaz, hogy a vitorlázás állandó elfoglaltságot ad, de a gondolat szeretne időnként álomba menekülni, vagy egy könyv cselekményébe. Még mindig ugyanazok a vitorlák vannak fent, mivel nem nagyon változik az idő. A szélerősségtől függően – öt vagy kettő. Egyre gyakrabban akadunk felfoszlott varratra, ezt a munkát a hajósinasnak, vagyis Jannak hagyjuk. Néha négykezesezünk.

Az étkezések, mint minden hosszú utazás alkalmával, most is nagyon fontos szerepet játszanak, főleg ilyen szürke napokon. Minden magányos hajós – én is – az unalomig ismételteti a különleges napok étrendjét, amelyek pedig csak azért különlegesek, mert ízlett az ebéd, vagy mert a menü változatos volt. Most is türelmetlenül várom az ebédidőt, pedig a készlet egyre szegényebb. Általában argentin marhahús.

Fizikailag és lelkileg is belep minket a kosz. Egyre kevesebb az édesvizünk, és takarékoskodni kell, hogy maradjon elég ivóvíz. Még így sem biztos, hogy kitart az Azori-szigetekig. Amikor krumplit főzök, tengervizet használok – nem tudom, alkalmas-e, hogy az ember babot főzzön benne, mivel Ewa nem akarja teljesíteni kérésemet, hogy együnk végre babot is. Én egyedül nem vagyok képes elkészíteni egy ilyen ételt, Ewa viszont nem akarja beáztani. Bárhova állítaná is a fazekat, néhány óra alatt egyszer biztosan kiborul. És ha a bab szétszóródik...

Még mindig nem süt a nap. A jacht belsejében félho-

149

mály uralkodik. Miközben az elektromos felszerelést vizsgálom a grósz tövében, borzalmas dolgot fedezek fel – az árboc mellett, a színes kábeleknél egy csótány üldögél. Nyújtogatja a bajuszát. Azonnal mindent felforgattam, hogy megtaláljam a Rovarok gyilkosát, és egyenesen ráspricceltem. Néhány spricc után elege lett. Ewának is, és ezt kifejezésre is juttatta. A kokpitba kikandikáló gyerekek nagyon sajnálták a magányos csótányt.

Ewa arról győzködött, hogy ez a mi svábbbogarunk biztosan hím volt, de én attól tartottam, hátha nőstény, és már letette több száz tojását – vagy hogyan is szaporodnak ezek? Egyszerűen százezre számítottam, akik láncreakcióban szaporodnak. Láttam egyszer egy ilyen jachtot Fokvárosban. A legénységnek el kellett hagynia a hajót, és egy különleges gázálcsoport irtotta ki a cseppet sem rokonszenves állatkákat.

Kifaggattam Ewát a csótányok életének titkairól, és megkértem, hogy ellenőrizze – hiszen biológus –, vajon hím vagy nőstény volt-e az áldozat. A gyerekeket pedig megkértem, hogy lássanak hozzá a kereséshez... Ahelyett hogy örültek volna, hogy végre történik valami érdekes, családom kedvetlenül fogadta a felhajtást.

A kutatás nem talált nagyobb mennyiségű csótányt, de én azért továbbra is gyanakodtam, hogy valahol, valamelyik eldugott szögletben már növekszik az eljövendő nemzedék.

Ugyanakkor nyugatról közeledik az újabb front. Látszik, ahogy a barométer süllyed. A szél még nem fordult meg, északkeletről fúj. Mehetünk tehát északra, egy kis elhajlással nyugat felé, hogy találkozzunk a fronttal, és közelebb kerüljünk a célhoz. De mehetünk délkeleti irányba is, az állandóan változó szelek birodalmába, ahol már dobáltak ki a vitorlások fedélzetéről lovakat, hogy az embereknek jusson ivóvíz. Mi kit dobjunk ki?

A *Polonez* enyhén megdőlt, a fedélzeten szürkeség honol.

150

A kabinban szürkeség. Jan az asztalnál ül. Malgosia a navigációs asztalnál. Vállá fölött belenézek a füzetébe, hogy csinálja az írásleckét.

– Annyira megdőlt a hajó, hogy lefolynak a füzetlapról – magyarulkodik Gosia.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Mindig csak tenger, tenger. Unalmas.

EWA TELEVÍZIÓS ESTJE

Elegem volt már ebből az unalomból és Krzysztof savanyú ábrázatából! Ő, akinek az lenne a kötelessége, hogy lelkierőt és reménységet öntsön a szívünkbe, teljesen belefeledkezett az irtó hadjáratba...

Elhatároztam, hogy megmosdom. Nőiességem elhaló hangon új kalapért könyörgött, vagy legalább egy csokoládétortáért, mely dolgok a szárazföldön mindig megjavítják a hangulatomat. Egy bűdös jachton, az óceán kellős közepén elég egy alapos zuhanyozás.

Kivártam azt a pillanatot, amikor lanyhult Krzysztof figyelme. A vitorlavásznak között rakogatott. Néhányat közelebb húzott a friss levegőhöz, másokat, a szárazakat messzebb tolt, a legtávolabbi sarokba.

Felmelegítettem egy kis vizet, és módszeresen megmosakodtam, gazdaságosan használtam föl minden vízcseppet. Elképzelttem, micsoda botrány lenne itt, ha Krzysztof észrevenné, mire használom az édesvizet. Értettem, hogy mire gondol, de a szomjanhalás gondolata annyira komolytalannak tűnt a tengernyi víz kellős közepén, a hangulatom viszont már olyan rossz volt, hogy egy pillanatig sem haboztam.

151

Aztán megmostam zsiros hajamat, és bekrémeztem az arcomat Hosszú ideig keresgéltem a szekrényben, hogy egy viszonylag tiszta nadrágot találjak, de azért sikerült. Végre úgy éreztem, hogy felfrissült a testem és a lelkem is.

Krzysztof kimászott a hajóorrból, inkább a vacsora, semmint a közeledő este miatt. Nem vette észre sem azt, hogy kifestettem magam, sem azt, hogy tiszta a hajam, csak lelkes tüsténkedésemet a konyhában. Csakugyan ünnepi vacsorát akartam csinálni, és azt hiszem, sikerült is. Az urak kopogó szemmel és farkasétvággal ültek: Jan a feljárt lépcsőjén, jelezvén, ő bármelyik pillanatban kész kimenni, hogy ellenőrizze: minden rendben van-e a fedélzeten, de a valóságban arra ügyelt, hogy elég ennivalót kap-e. Krzysztof leült a szekrény elé, a padlóra, odanyomta a hajó dőlése, Malgosia pedig a navigációs asztal padján terpeszkedett el.

Tulajdonképpen rendesen meg kellene terítenem, de a jelen körülmények között mégiscsak túlzás lenne. A vacsorát viszont mindenki elismeréssel fogadta. Milyen kevés kell ahhoz, hogy a jachton minden rendben menjen – gondoltam magamban.

A rendes emberek ilyenkor leülnek, hogy megnézzék a tévéhíradót. Mi az ágyakra kuporodtunk, Krzysztof bekapcsolta a rádióvevőt. A Gdynia Radio nem hallotta meg jelünket, biztosan túl gyenge volt a nagy hajók adóihoz képest. De a hangszóróból gondok fekete serege röpült szét. Az emberek, akiket több óceán választott el egymástól, brutális nyíltsággal tálták ki gondolataikat, amit a tapintatlan rádióhullámok szétszórtak az éterben.

A vonal egyik végén csendes lakás a lengyel tengerparton, a másikon egy rádiókabin és valaki, fülhallgatóval a fülén. Csalóka intimitás, aminek tanúja minden rádiós tiszt az összes lengyel hajón, melynek rádiója a Gdynia Radio hullámhosszára van beállítva.

152

Mi is hallgattuk a beszélgetést. Változnak a beszélgetőtársak, de gondolataik hihetetlenül pontosan ismétlődnek. Mintha összebeszéltek volna, mindenki ugyanarról beszél. A gyerekek vagy betegek, vagy rosszul tanulnak, az autók elromlanak, és pótalkatrészekre van szükség, a levelek kikötőről kikötőre vándorolnak, és elkerülnek egymást a hajókkal. Csak a gyerekek neve és az osztály változik; mások az autómárkák és a kikötők, de a gondok ugyanazok. Még a szerelmesek beszélgetése is hasonlít. Ezek a találkozások az éterben olyanok, mintha közeli emberek kezét fognának, ám közben elhaladnak egymás mellett, és folytatják útjukat saját céljaik felé...

Csak amikor egy nő, talán Gdanskból, az időjárásra panaszkodott, akkor hallottunk végre igazi, hús-vér embert. Így nem lehet élni – mondta a nő hang –, az utcán fúj a szél, havas eső, majdnem nulla fok van, és remélte, hogy beszélgetőtársa jobb időnek örvendhet valahol a Dél-kínaitengeren.

Szívesen cserélnék vele – gondoltam magamban –, és átadnám neki az óceán nyugalmát egy kis gdanski havas esőért. De a gyerekek már követelik, hogy apu is megszólaljon.

– Olyan klassz, amikor azt mondod: Sierra Papa Five...

Krzysztof kapcsol, és általános hívőjelet ad, jelentkezik az SP 5 ATV/MM. Ez az utolsó jel

Mickey Mause vagy Mary Mary, azt jelenti, hogy mozgó tengeri állomásról van szó. A több ezer rövidhullám-vadásznak igazi csemege egy ilyen kapcsolat. A múltkor én is fellelkesedtem, amikor Krzysztof egy másik jachttal beszélgetett, amely az Atlanti-óceánon hajózott, valahol a Karib-tenger környékén...

Ezúttal a hangfoszlányok tengeréből különleges hangzású angol beszéd vált ki. Egy dominikai jelentkezett, és én láttam fekete arcát, homlokán csillogó verejtékét. A néger csóválta gyapjas fejét, becsületes szeme mosolygott, és előadta kérését. Öt évvel ezelőtt a nővére elutazott Londonba,

153

és éppen ma, a rövidhullámú kollégák segítségével jön létre kettőjük találkozása...

A gyerekeink már belefáradtak szüleik állandó társaságába, hegyezik a fülüket, és kérik, hogy tolmácsoljunk. Számukra is kinyílt a világ ezen a bezárt jachton. Az esti mulatság nem túl változatos, mégis elhozza számunkra azt, amire a legjobban szükségünk van – a szárazföldet.

Beszélgetőtársainkat sem zavarja, hogy valahol, egy meghatározhatatlan helyen ringatódzunk...

Mary Maryt hívják, föl pattanok. Krzysztof nyugodtan nyúl a mikrofon után, és felveszi a beszélgetés megszokadt fonálát. A szóáradatból kitalálom, hogy befejeződött a két testvér beszélgetése.

– Steve köszönetet mondott.

És amikor Krzysztof újra kiküldi hívójelét, kezdem megérteni ezeket az éterben szövődő barátságokat.

A hangszóróból nevek hallatszanak, jelek és országok váltakoznak. Krzysztof egy óra alatt többször végigjárta mindhárom kontinenst, míg végre valaki megszólalt lengyelül, és nem kell fordítanunk a gyerekeknek.

Valamilyen Zenek, aki Londonban lakik, de nem az angliában, hanem Kanadában, Ontario tartományban.

Zeneknek van egy felesége, aki éppen most hívja vacsorázni. Nem tudja befejezni a beszélgetést, mert szó szót követ. Érzem, hogy a felesége dühös, mert kihül az étel, és e rádióból kiszűrődő idegen hang csak bosszantó zaj, ami érthetetlen örületben tartja a férjét. Gondolatban megfogadom, hogy türelmesebb leszek Krzysztoffal, ha hazaérünk. Ha egyáltalán hazaérünk valaha.

– Anyu, most te jössz.

Jan kibújik a viharkabátból és a sárga csizmából. Úgy érzem, gorombán lerángattak a mennyországból. Hitetlenkedve pillantok az órára, de Jan egy pillanattal sem rövidítette meg őrseit. Sőhajtva magamra húzom a piros sírúhát.

154

A kokpitban sötét van, de a tenger még látszik, főleg ha nyugatra néz az ember. Futólag ellenőrzöm a vitorlák állását és az irányt, körülnézek, hogy nem látok-e a látóhatáron felénk közeledő fényt. Semmi sem mutat arra, hogy változtatni kéne a vitorlákon. Az óceán kihalt, a kormány megbízhatóan működik. Visszatérek hát saját televíziós műsoromhoz, ami nagyon messze játszódik.

Lesznóban megyek az utcán, amit olyan jól ismerek gyerekkorom óta; az iskolából haza mindig arra jártam. Újabb sarkokat fedezek föl, és a kerítés mögött fákat – először akácfákat, aztán orgonát és hársakat. És bár tudom, hogy a girbegurba utcák helyén szép új házak állnak, az én filmemben mindig azok között a régi, düllöngélő házak között járok. Ha véget ér ez az utazás, elutazom Lesznóba, hogy megnézzem, megvannak-e még az akácok, az orgonabokrok és a hársfák.

JAN NAPLÓJÁBÓL:

Szeretném, ha már elérném a szárazföldet. Legjobb lenne, ha Lengyelországban.

MIKOR LESZ MÁR VÉGE?!

Nem fordulhatunk vissza, Európa már közelebb van, mint Amerika. És egyikünknek sincs kedve visszamenni. Egymás után peregnék a napok, az idő egyre viharosabb, a hőmérséklet egyre csökken.

Egy reggelen úgy tűnt, hogy elgörbült az iránytű.

– Nem tudjátok, mi történt az iránytűvel? – Mindenki hallótávolságban volt. Nem akartam nyomozni, egyszerűen csak csodálkoztam.

– Én voltam, apuci – Malgosia behuppant a kokpitba.

155

– Te?

– Véletlenül belerúgtam.

Gosia arca mélységes bűnbánatról tanúskodott, én pedig próbáltam megőrizni komolyságomat.
– Nagyon kérek, hogy a jövőben ne az iránytűt rugdodsz.

Meg se kíséreltem, hogy pontosan megtudjam, mi történt; a gyerekekkel teljesen hihetetlen dolgok szoktak történni. A leányzó nagyon elégedetten távozott a fedélzetről. A lejártnál ott állt Jan, mintha nem akarta volna elmulasztani a kibontakozó botrány egyetlen pillanatát sem. Gosia győzedelmes hangon suttozta:

– Ugye megmondtam, hogy bevallom!

Kétkedni kezdtem benne, hogy csakugyan egyedül Gosia volt-e a tettes. Lehet, hogy csak a közös bűnt vállalja magára hősiesen? De hát mindegy. Az iránytű billegett, de ellenőrizni tudtam, amikor az ég kitisztult, és a nap állásából meghatároztam pozíciónkat.

A gyerekek természetesnek vették a tengeri hajózás körülményeit. Jan örködött reggel és este, és teljesen tudatában volt annak, hogy kezében tartja sorsunkat. Még a Mexikói-öbölben megmentett kitarásával, amikor az enyém csődöt mondott kétnapi virrasztás után, és öt órára átadtam neki az őrséget. Jan belejött a munkába, lassanként állandó feladatai lettek. Legutóbb összevarrta a repedt vásznat, megjavította a korlátot, néha főzött is. Időnként elküldöm, hogy játsszon a kis hűgával éttermesdit vagy kávéházasdit; időnként megmagyarázom, hogy Ewa rossz passzban van, helyettesíteni kellene. És a fiam, úgy tűnik, megérti, és nem akarja rám hárítani a gondokat.

A tanulással sokkal rosszabbul halad. Több tárgyból is le vagyunk maradva. A naplóírás, amit elfogadtunk a lengyel nyelv helyett, könnyedén megy neki. Matematikából még az előző évi anyagot se végezte el. Kémiából teljesen tudatlan. Ewa a biológia miatt idegeskedik, amikor Jan ismétlés után sem tud semmit a keringési rendszerről.

156

Malgosia szívesebben tanul. Lehet, hogy azért, mert semmi más nem maradt neki. Nemrég teljesen meghatott, hogy olyan himbálódzás közben írta meg a számtanleckéjét, amikor minden lepotyogott az asztalról. Van akarateréje, bár kissé rapszodikus...

Ma mosogatásban helyettesíti az anyját. Nagy lendülettel fogott hozzá, de azonnal befogta Jant is, hogy vizet húzzon, és öntse ki a koszos vizet. Egyetlenegy báty sem hagyja, hogy dirigáljanak neki, és Jan ért hozzá, hogyan állítsa vissza tekintélyét. Így hát hamarosan kihallatszik Gosia jajgatása, hírül adja a világnak, hogy ártatlanul büntetik.

Ewa olyan, mint az időjárás. Hol rádörren a gyerekekre, hol meg váratlanul ágynak dől, teljesen elerőtlenedve, és nem lehet tudni, hogy eperohama van-e, vagy pedig visszatérő tengeribetegség. Aztán váratlanul felvidul, tisztaságot varázsol a jachtra, és olyan rendet, ami teljesen használhatatlan az adott helyzetben.

Mindannyian hiányoltuk a könyveket. Malgosia betéve tudta az olvasókönyvét, a verseket egymás után szavalta. Jan újraolvasta a már olvasott könyveket, vagy pedig kölcsönkért a mieinkből. De az olvasás hiányától legjobban Ewa szenvedett; számára ez volt az egyetlen menekülés.

Valamelyik váltáskor, ami mindig éjszaka történt, álmosan kikecmeregtem, és csak nagyon lassan fogtam fel Ewa szavait:

– Nem! Nem nekem való az óceán. Nem tudom, mit eszel rajta, hiszen mást se csinálsz, csak állandóan pozíciót mérsz. A víz mindig egyforma, és mindannyian úgy várjuk a szárazföldet, mint a megváltást.

– Hiszen nem azért hajózik, hogy megállapítsam a pozíciónkat, hanem azért, mert szeretem...

Elhallgatok, mert úgysem lehet megmagyarázni a vitorlázás örömeit annak, aki nem érti, bár látnia és éreznie kellene. Nagyon rossz, hogy Ewa, akivel annyi téren meg-

157

értjük egymást, nem osztozik szenvedélyemben. Nagyon sajnálom, mert abban bíztam, hogy sikerül a kísérlet. Abban bíztam, hogy egy ember, akit kiviszik a tengerre, néhány nap múlva megszokja a hullámzást és a kezdetleges körülményeket. Hogy nem lehet beleszeretni a fehér vitorlákba, melyek dagadva röpítik a kis hajót?! Hogyan lehet szidni a tengert, amiért hullámzik, holott ez az egyik legszebb tulajdonsága? Miért lenne egyhangú, amikor állandóan változik a színe, a hullámok formája és a felhők alakja?

Megpróbáltam a dolgokat az ő szemével látni. A szemébe néztem. Beteg és kedvetlen. Koszos haja fejére tapad. Elfogyott az első két tartály édesvíz. Nincsenek már csillagok, amelyek első éjszakai őrségeinken velünk együtt virrasztottak. Helyette állandó aggodalom a gyerekek miatt, állandó veszekedés, hogy tanuljanak, a főzés a bűdös tűzhelyen és a koszos csészék, melyeket sosem lehet

rendesen elmosni. Állandóan be vagyunk zárva ebbe a szűk dióhéjba, és állandóan himbálódzunk. Még a legegyszerűbb dolgok közben is fennáll a veszély, hogy leesünk a fedélzetről, vagy lefröcsköl minket a sós víz, amely csak látszólag szárad meg a ruhákon...

Könyvet kell írnom. Ezzel szoktam lezárni hosszabb útjaimat. De hogy írjak ilyen idegesítő dolgokról? Belenézek a jegyzeteimbe, és látom, hogy az óceánon töltött négy hét után nincs mit mondani. Miért volt akkor annyi mondanivalóm, amikor egyedül hajóztam?! Kimerült az elem a hajósebesség-mérőben és a zseblámpákban. Lassanként felmondják a szolgálatot az elektromos készülékek. Ha kimerülnek az eszközök, utánuk az emberek következnek. Már előre tudom, hogy Ewa lesz az első. És nem tehetek ellene semmit.

Mindennap felhúzom a kronométert – mintha valakinek a szívét húznám föl, hogy még legalább a következő napon verjen. A kronométernek nem látjuk nagy hasznát, de ez

158

az egyetlen műszer, amit mindennap rendszeresen ellenőrizni kell, A karórám automatikusan felhúzódik attól, hogy mozgatom a kezemet. Emlékbe kaptam a Trybuna Ludutól világ körüli utam alkalmából. Azt mondták, hogy túl kemény anyagból van, ezért nem véstek bele semmit, így még csak dicsekedni se tudok vele.

Ünnepélyes eseménynek számított, amikor mindennap felhúztam a kronométert. Hiszen kormányozhatnék rádiójelek alapján is, de attól tartok, hogy a rádió se bírja sokáig. És akkor már csak a legrövidebb módszerek és műszerek maradnak. Az olyan egyszerűek, mint az emberi szív, amit még felhúzni se kell.

De ki kell tartanom utunk végéig, és még vár ránk néhány megpróbáltatás. Nézem a barométert: újra süllyed. Borzasztó ez a várakozás. Tudom, hogy vihar lesz, de nem tudom, hogy mikor és milyen erővel ér ide. Március van az Atlanti-óceánon. Négy érzékeny kronométer sorsát bízták rám.

MALGOSIA NAPLÓJÁBÓL:

Télen a tengeren nagyon nagyok a hullámok, és az ember állandóan csak aludna.

EWA SZAKÍT AZ ÓCEÁNNAL

Azon a napon, amikor a tenger elvesztette a színeit, tompa harag ébredt bennem. Acélszürke ég borult az acélszürke vízre. Az örök, közömbös és kegyetlen óceán ott hullámozott körülöttem, és én semmit sem tudtam tenni ellene. Nem volt egy madár sem az égen, nem volt egy hal sem a vízben. Teljes meddőség. Tudtam, hogy Krzysztofnek fájdalmat okozok, de nem tudtam megállni.

159

– Észrevetted, hogy az óceánnak nincs szaga? Krzysztof elgondolkodva nézett rám.

– Ez nem igaz.

Bizonyítékokat soroltam állításom igazolására, hogy felbosszantsam, de Krzysztof nem szólalt meg. Így magamra maradtam, egyedül dühönghettem, a mérge átjárt, és fájdalmat sugárzott jobb vállamba. Egyre több ilyen kis méreggóc maradt bennem, és egyre rosszabbul éreztem magam. Másnap ugyanolyan volt az idő, szürke és lehangoló. Egy hatalmas, szürkéssárga foltba értünk a jachtal. Kiderült, hogy egy hatalmas úszó szargasszószigetre értünk. Az óceán összes elképzelhető szemetét összegyűjtötte. Hatalmas úszó szemetesláda. Voltak itt üvegek, műanyag poharak, dobozok, deszkák, rothadó anyagok. A legmulatságosabb számomra az volt, hogy a sziget iszonyatosan büzlött. Krzysztof egy szóval sem említette tegnapi beszélgetésünket.

Egyre gyakrabban ismétlődtek a szürke napok, és a jachtra szomorúság telepedett. Gyorsabb útra számítottunk. Az őrség idején egyre jobban fáztam, és, nem volt miben gyönyörködnöm. Nem élveztem a kormányzást, és nem volt kedvem a vitorlák átszereléséhez sem. Minden lázadozott bennem.

Egy délután rosszul éreztem magam. Vacsora után lefeküdtem, és nem tudtam felkelni, hogy kimenjek őrségre. Elzsibbadt a nyelvem, fáj a mellcsontom, és vállamból az ujjaimba sugárzott a fájdalom. Feküdtem, nem mertem mozdulni se. Azt hittem, ez az infarktus.

Gyógyszerről és segítségről természetesen nem is álmodhatok. Meg fogok halni. Krzysztof még csak a partig sem fog elvinni. Tengerésztemetést rendez, aminek egyáltalán nem örülök. Krzysztoftot persze börtönbe csukják, mert senki se hiszi el neki. Éreztem, hogy a szememből kicsordul a könny, annyira sajnálom Krzysztoftot, és úgy szánom magamat. Felpillantottam, Krzysztof látja-e, hogyan

160

síratom mindkettőnket, de 5 a térkép fölé hajolt, és teljesen lefoglalta a navigálás. A rá jellemző pózban ült, lábát kitámasztotta oldalra, hogy le ne csússzon a padról. Eddig szégyelltem

esendőségemet, de most szemben a halállal elhatároztam, hogy Krzysztofot nincs miért sajnálnom.

– Infarktusom lesz – szóltam hangosan.

Krzysztof meglepetten nézett rám, és természetesen most se tudta, hogy mit mondjon. De attól, hogy kimondtam félelmemet, rögtön jobban éreztem magam. El is aludtam.

Csak reggel ébredtem föl. Azonnal eszembe jutott az előző este. Megmozdultam, hogy ellenőrizsem, élek-e még. A karom még mindig fáj, és hányingerem volt, ha felemeltem a fejem. Visszahanyatlottam az ágyra. Történjék bánni, én innen nem mozdulok.

Jan már hosszabb ideje megpróbálja felhívni a figyelmemet a konyhára, de eddigi büntudatom hirtelen haraggá Válik.

– Nem fogok főzni. Beteg vagyok, és semmi sem érdekel. Hagyjatok békén!

A fal felé fordultam. Sajnáltam Jant, aki azonnal hozzákezdett a reggelikészítéshez; Krzysztofot is, aki egész éjjel nem aludt; és Malgosiát is, aki velünk együtt szenvedett, pedig semmiről sem tehetett. Mindenkit sajnáltam, de nem keltem föl.

Ezen a napon ment füstbe az a tervünk, hogy a húsvétot az Azori-szigeteken töltjük. Ellentétben az eddigi viharokkal, a mai keletről érkezett, és úgy meghajtott, hogy nem volt semmi tennivalónk. Négy órát száguldottunk az orr-vitorlával, aztán négyet vitorla nélkül. A szél röptett minket, és minden manőver olyan zajt csapott, mintha a fejemben hallottam volna a visszhangját.

Amikor Krzysztof lejött ázott viharkabátjában, nagyon szégyelltem, hogy fekszem, és nem segítek. Amikor kiment a fedélzetre, füleltem, hallani-e még a lépéseit. Százszor

161

meghaltam már: a fájdalomtól, a félelemtől, a szájalomtól és a szégyentől.

Amikor megkérdeztem Krzysztofot, hogy milyen erős a szél, csak megvonta a vállát: nem a szél ereje, hanem az iránya a fontos. Végre kihúztam belőle, hogy a szél túllépte a kilences fokozatot, de ez nem hatott rám különösebben. Ugyanakkor Krzysztof bezárta a bejárati ajtót, és átkötötte vastag kötelekkel. Csak akkor ijedtem meg, amikor megláttam ezt a barikádot. És az ijedtségtől azonnal meggyógyultam. Eltértünk a helyes iránytól, várunk kellett, amíg a vihar kitombolja magát. A hullámok végigsöpörtek a fedélzeten, felemelték az egész jachtot, aztán hullámvölgybe taszították. Minden érkezésnél olyan csattanás hallatszott, mintha szétrepedne a hajó.

Már nem féltém. Büszke voltam a fiamra, aki rendesen főzött az egész családnak. Ami a legfurcsább, ennek ellenére megmaradt az étvágya.

Sajnáltam a kislányomat. Mint minden kutyakölyök, 5 is az anyja közelébe húzódott. Az én ágyamra mászott, és kobakját fájó vállamra hajtotta. A jacht recsegett-ropo-gott, én meg kitámasztottam magam, nehogy agyonnyomjam Gosiát, ha még jobban oldalra dőlünk.

Átaludni! Átaludni! Álomba menekülni! Megrövidíteni a várakozást!

Tudtam, hogy minden viharnak vége van egyszer, de egy teljes napos himbálódzás után azt hittem, ennek soha többé nem lesz vége. Két napig tartott. A szél tovább fúj, ugyan, de annyival gyengébben, hogy orrvitorlával már haladhattunk. Minden jobb volt, mint a vesztéglés.

Beköszöntött a húsvét, anélkül hogy elértünk volna valahova. Eddig nem akartam látni a hullámokat, most valami a fedélzetre vonzott.

Valami különlegeset akartam készíteni az ünnepi ebéd-

162

re, de nemigen akadt a raktárban semmi, mert Miami-ban nem volt más, csak argentin húskonzerv.

Abban bíztam, hogy maradt még egy kis sonka és halva – finom keleti csemege –, két ínycsafalat a húsvéti asztalra. A dobozos sonkát a Bahamákön vettem. Sajnos nem lengyel készítmény volt. A lengyel sonkát már korábban megettük; hosszú hónapokon át kitartott. A bahamai két hónap alatt megromlott. A vízben végezte. Béke poraira!

De abban biztos voltam, hogy a halvának semmi baja.

Abban a dobozban, amiről azt hittem, hogy halva van benne, kiderült, hogy savanyúcukorkát tartalmaz. Így hát húsvétkor savanyúcukor volt az ünnepi nyaláncság, és arról beszélgettünk, ki mit enne legszívesebben.

A következő napon újra szürke volt az ég, de amikor kinéztem a fedélzetre, Krzysztof ünnepélyes arcot vágott, tekintetében mosoly bujkált. Olyankor szokott így mosolyogni, amikor valami meglepetést tartogatott. A látóhatár szélén gubbasztó szürke felhő hirtelen gyanús lett. Föld! Föld! A víznél egy árnyalattal világosabb, a felhőknél egy árnyalattal sötétebb. Sokáig néztem, bár többet nem lehetett kivenni.

– Ez már az Azori-szigetek?

– Igen, az ott Flores.

Lementem, hogy elkészítsem a reggelit, és csodálkozva gondoltam rá, mit éreztem, amikor megláttam a szárazföldet. Miért nem örültem? Hogy nem szökdécseltem és kiabáltam, ez végső soron érthető. De belül miért nem örülök annak, hogy megláttam Európa első szigetcsoportját, a kontinens hírnökét? Pedig nemsokára véget ér szenvedésem, ez már tulajdonképpen az utazás vége; örülhetnék, hogy sikerült.

Utunk az óceánon nem volt se túl kellemes, se túl érdekes. Indulás előtt különböző fantasztikus dolgokat képzeltem el. Legjobban az óceántól félttem. Krzysztof magányos útját teljesen átéltem annak idején, képzeletemben ponto-

163

san láttam a pici hajót az óceán végtelenében. A legfélelmetesebb a mélység volt. Kilométerek az opál felszíntől a fekete mélyig, ahova sosem ér fény sugar. Legalább olyan bénító, mint a végtelen.

Azon gondolkodtam, hol nőtem ki ezt az irracionális, gyermeki félelmet. Felidéztem, hogyan szoktam hozzá lassan új életünkhöz a Hudson folyón megtett első mérföldektől kezdve. Időnként még élveztem is, hogy hátamon a házam. Később a tavakon megijesztettek a jacht dőlése és a fedélzetre felcsapó hullámok. Nem tartottam igazán természetesnek, de végül elfogadtam, hogy ez is életem része.

A Mississippin dühöngtem, hogy szűken vagyunk és kényelmetlenül, de csak az óceánon tisztáztam a jachthoz fűződő valódi érzelmeimet. Az őrségen elég időm volt, hogy gondolkodjam. A szárazföldön nincs ekkora szabadság. A hétköznapi gondok lekötik az embert, nem tudunk elszakadni tőlük. Most először gondolkodtam azon, hogy az égbolt milyen közel van az emberekhez. Most először nem éreztem félelmet a végtelen mélységtől és a végtelen világürtől. A víz egy cseppje, a szél egy fuvallata voltam, és mégis: az egész világ az enyém volt ezen kis hajón.

Továbbra is félttem a konkrét dolgoktól – a bálnáktól, a rossz időtől, a hajóktól és a viharoktól. De megszűnt a rettegés. Rájöttem, hogy elfogadtam a jachtot otthonomnak, hiszen az ember csak saját otthonában nem érzi magát veszélyben.

A szárazföld, mely előbukkant a látóhatár peremén, elvette tőlem otthonomat, amit minden porcikámmal megszerettem. Biztosan ezért nem örültem, és már jó előre elszomorított, hogy meg kell válnunk egymástól.

164

FÖLD! FÖLD!

Az Azori-szigetek úgy hatottak rám, mint halálos betegre az utolsó pillanatban beadott életmentő orvosság. Lankás hegyei nem szakadtak bele a vízbe, és nem verték vissza a hullámokat, a füvek és a friss gabona illata háttérbe szorította a hullámok sós leheletét, a csöndes városka tágas teret kínált az olyannyira áhított sétára.

Hortban álltunk Faial szigetén, de csak négy napig, erőt gyűjteni az út végső szakaszára. Összeszedtük magunkat, kivártuk, míg megváltozik a szélirány, és máris magukkal ragadtak a nyugati viharok.

Nem szívesen csökkentettem a vitorlákat; így jutottunk el a La Manche csatornához, Európa nyitott karjai közé, hatalmas távolságokat hagyva magunk mögött nap nap után.

Ewát nem zavarták a lepotyogó edények. A gyerekek arról társalogtak, mit csinálnak először, ha hazaérünk Varsóba. Az idő már nem számított, mert gondolatban mindannyian a szárazföldön jártunk.

Ez az eufória egy hétig tartott. Ewa nem kételkedett többé navigációs képességeimben, mert ha egyszer megtaláltuk az Azori-szigeteket, akkor biztosan eltalálok Angliába is, ami sokkal nagyobb. Én pedig nem tiltakoztam, csak titokban figyeltem a barométert, mivel nagyon veszélyes vad viharban behajózni a csatornába. Sajnos nem volt más választásunk, mint versenyt futni a barométerrel. Még régen, a Horn-foknál, sokat segítettek a rövidhullámú adókon, jelezték, hol vannak jégtáblák, most pedig Paul a holland mentőhajóról küldte az információkat, miféle frontok közelegnek felénk az Atlanti-óceán felől. Éppen egy vihar nyomta lefelé a felhőket. A látási viszonyok romlottak, a Scilly-szigeteket nem láttuk. Csak a rádiós világtótornyok kopogtatták szignáljaikat a csatorna mindkét oldaláról, ráadásul megadták megközelítő pozíciónkat is.

165

A Lizard-fok magaspártja csak álomképként bukkant elő a ködből. Aztán azonnal eltűnt, mintha elfújta volna a szél. Leszállt az éj, és a szárazföld egyre közeledett, láthatatlanul akadályozván a jacht mozgását. Szemben velünk az Eddystone-szirtek. Balról a sötétben néha felbukkant a part, de aztán visszahúzódott egészen a Plymouthi-öböl.

Malgosia, aki a hétévesek nagyvonalúságával kezelte a vitorlázást, elment aludni. Jan kis irigységgel a hangjában tudósított az eseményről. A teljes felelősség legénységünk tizenhárom éves tagját már kissé megviselte. Dzseki volt rajta, de mivel fázott, még egy kinyúlt sípulóvert is felvett.

Ewa a fedélzetmesteri viharkabátban volt, és bár ez minden ruhánk közül a legmelegebb, vacogott a hidegtől. De ezúttal nem volt kegyelem. Azonnal a jó irányt kellett megtalálnunk, nem tévedhettünk. A szél olyan erősen fűjt, hogy nagyon megnehezítette volna a jacht és a legénység dolgát.

Szemünk előtt kinyílt a Plymouthi-öböl. Ugyanaz a kellemetlen előérzetem támadt, mint mindig, amikor

a látóhatár szélén felbukkanó part megszabja a manőverezés terét, és arra kényszerít, hogy beálljak a kikötőbe. Ráadásul, bár közeledett a part, ugyanolyan láthatatlan maradt, mint a víz és az ég. A feketeség velünk együtt száguldott, irigylésre méltó iramban. Jan és Ewa szemüket meresztve próbáltak kivenni valamilyen fénypontot. Eddystone-t nem láttuk, a Lizard-fok világítótornya csak egy darabig kísért bennünket. Amikor ez az egyetlen fény is eltűnt a tat mögött, nem maradt más, csak az iránytű, a megérezés és a saját szemünk.

Egy pillanatra azt hittem, hogy hegyeket látok a kicsit világosabb égen, de tévedhettem is. Egy kissé megváltoztattam az irányt...

Nem tudtam, de nem is akartam otthagyni a kormányt

166

Ez azt jelentette, hogy lemondok a navigáció precíz módszereiről, és inkább emlékezetből próbálok felidézni a part kontúráját, a világítótornyok helyzetét és a fényeket. Magányos hajózásom idején kóstoltam ebbe bele – ahelyett hogy pedánsan számolgattam volna, elegánsan megsarcoltam a lehetőségeket, a kisebb hibák nem számítottak.

Röpültünk a végzetünk felé. Még a legnagyobb hajók is zátonyra futhatnak, hiába a legmodernebb radarberendezések. Lehet, hogy jobban bíznak a radarban, mint a saját szemükben? A jachtok is szerencsétlenül járnak néha – a tenger igazságos. De vajon érdekli-e ez a *Polonez* legénységét? Nem – filozofikus gondolatok a szárazföldön foglalkoztatják az embert, most inkább szeretnék túlélni, el akarjuk érni a kikötőt. Malgosia számára ez nagyszerű játék csupán, biztosan erről álmodik. Jan számára kötelek kibogozása és csomózása. Ewa azon medítál, hogy vajon Plymouthban lesz-e lengyel halászhajó, amire azonnal fölkéredzkedhetne, hogy lezuhanyozhasson. Én meg végtelenül boldog vagyok, hogy végre véget érnek ennek a pokoli utazásnak a kínjai, tulajdonképpen már nem vagyunk messze Plymouhtól...

A feszültség kibírhatatlan. Szeretnék felpattanni, hogy levonjam a vitorlát, és a legkisebb viharvitorlát húzzam fel, de tudom, hogy sietnünk kell, mert egyre tajtékosabb a víz.

Megérkezett a tájfun, zuhogott az eső, felkorbácsolta a hullámokat. Ebben a pillanatban fénysugár hatolt át a feketeségen, Ewa felkiáltott, Jan hangosan kezdte számolni a másodperceket. Nem lehetett az más, mint Eddystone, de Jan már ösztönösen cselekedett... Még háromig sem számolt, amikor az égszakadás sötét függőnyt húzott elénk. Kár lett volna a fény különös természetéről elmélkedni, aminek az lenne a feladata, hogy megóvja a tengerészeket több mérföldnyi hatósugarában. Amikor baj van, semmi sem működik normálisan.

167

Nagyon meglepődtem, hogy ilyen tempóban hagytuk el Eddystone-t, de alighanem nagyon gyorsan száguldottunk. Most már csak Rame Head volt hátra, és ha utána nem fedi el semmi a kikötő fényeit, akkor túljutottunk a Styxen.

Emlékszem ezekre a magaslatokra, sírhelyekről sárga virágok integettek, amikor hazatértem magányos utamról. Most nem voltak virágok, nem voltak hegyek, nem volt integetés. Koromfekete sötétség volt csak, a recsegő fedélzettől egészen a végtelen csöndjéig.

Akkor Ewa várt rám, minden mérfölddel közelebb jutottam hozzá. Most Ewa velem volt, ott állt a főárboconál, görcsösen kapaszkodott a kötelekbe. Én úgy éreztem, hogy le vagyok győzve, és kétségbeesetten kerestem a biztonságos kikötőt, hogy egy pillanatnyi lélegzethez jussak. Tudtam, hogy így sem kevés, amit megtettünk, de mégsem voltam elégedett.

Először Jan kiáltott – azt hittem, hogy elsodorta a hullám! Megbillent a hajó, felcsapott a víz, és csak akkor vettem észre azt, amit a fiam egy pillanattal hamarabb: egy fénylő pontot a hullámhegy tetején. Amikor hullámvölgybe kerültünk, a pontocska eltűnt, de aztán, amikor fölértünk a következő hullámhegy tetejére, újra előbukkant.

A fény villogása a víz hullámozásának ritmusát követte, és nem világítótornytól származott. Lehet, hogy egy kunyhó a parton?

Ellenőriztem az irányunkat – a szentjánosbogárka balra tartott. Hát ha ez kunyhó, akkor kerekei vannak!

– Hajó Plymouthba! – kiáltottam fel. Figyelmemet a fény bal oldalán emelkedő fekete hegyre összpontosítottam. Úgy tűnt, hogy a feketeség eltakarja a kikötő fényeit. Így is volt. Fél mérfölddel később felbukkantak a bóják fényei, a világítótorony és a hold a város fölött. Minden olyan gyorsan történt, mintha Plymouth bújócskát játszott volna velünk.

– Gyertek a kokpitba!

168

Csak amikor már mellettem ült a két remegő alak, akkor kezdtem manőverezni. A jacht eddig szökdécselt a hatalmas hullámokon. Most megpróbáltam keresztülvágni rajtuk. Fönről egy tonna víz zuhogott ránk, elzúgott a fülünk mellett, és elfújta a szél.

Éreztem, hogy valaki megérinti a vállamat.

– Ez Plymouth?! – kiáltott Ewa a fülembe.

– Igen, de mi a hullámtörőt keressük. Az egyik alacsony fény a hullámtörőn álló világítótorony, csak azt nem tudom, hogy a hullámtörő közepén vagy a végén áll-e.

Ewa keze görcsösen szorította a vállamat. Nehéz manővert kezdtem, és megfedkeztem a sötétségről, ami nyomunkban járt. Megfedkeztem arról, hogy hideg van, és esik az eső. Most valami más lett fontos. Ewa számára is. Éreztem a szorításából, de róla is el kellett fedkeznem.

– Jan! Zseblámpát és térképet!

Lerobogott a lépcsőn, és egy pillanat alatt kiderítettük, hol áll a világítótorony. Elméletben. Emlékeztem, hogyan hajózott el Plymouthból Francis Chichester utolsó vitorlásversenyére. Amikor áthaladt a szoroson, egy összegabalyodott kötél miatt alig egy hajszállal került el a sziklát. Most mi is ehhez a helyhez közeledtünk, és a háborgó vízben és az áthatolhatatlan feketeségben bármi más is lehetett, mint aminek én hittem.

– Jan! Ellenőrizd a köteleket, nem gabalyodtak-e össze! Csak óvatosan!

Jan biztosítókötelet hurkolt a derekára, és négykézláb elindult a főárboc felé. Eltűnt, és egy örökkévalóságig nem került elő. Ewa persze nem bírta ki, és odakiáltott:

– Jan!!! – De a gyerek nem válaszolt... Ha Ewa nem kiabál, nyugodtan vártam volna, de így... megkönnyebbülten sóhajtottam fel, amikor megláttam a négykézláb mászó alakot.

– Ejtőkötelek rendben! Ewa rászólt a gyerekre:

169

– Miért nem szólsz, ha hívlak?

Kitöröltem tudatomból & kezdődő veszekedést. Valahol a csillogó fények között ott lapul a kőfal, ami megtöri a tenger dühét. Szélénél a víz összecsap az öbölből érkező vízzel. Motorosok, bóják, világítótorony, sziklák, hullámfal, hullámok, fények, sötétség... a valóság szétszórt részleteinek félelmetes kirakójátéka. Az emberek moziba járnak, hogy katasztrófafilmeket nézzenek meg, én inkább a tengeren hajózom

– Apu! Oda nézz, a vitorla alatt!

Nem engedem el a kormányt, kihajolok a kokpitból. A hullám fellódít minket, és kinézek a bum alatt. Látok egy hatalmas, mozdulatlan bálnát, amelyet fehér örvények vesznek körül. Ebben a pillanatban arról az oldalról felvillan a fény. Mást nem látni. A következő pillanatban hullámvölgyben vagyunk.

– Rögtön nyugi lesz – mondom Ewának. Ugyanakkor a jacht sistergő vízen halad. A kormánylapát egy mozdulatával kiegyenesítem az irányt, és teljes hátszéllel besik-lunk a hullámtörő mögé, ahol a hatalmas víztükörről néhány kivilágított hajó fénye verődik vissza.

A víz nyugodtabb, és a hullámok is rövidebbek, de a szél még mindig nem nyugszik.

– Készítsétek az orrvitorlát! Levesszük!

Nincs mit mondanom a szokásos parancson kívül, de amikor mindketten elindulnak a fedélzeten, mintha én szorítanám a kezüket a vantnikon, az ejtőköteleken. Nagy zavar, amikor a vászon lehull a fedélzetre. A szél megpróbál belekapaszkodni a meglazult vitorlába. Jan egész súlyával húzza le a vásznat, Ewa pedig gyorsan összekötözi. Egy pillanat múlva eltűnik a vitorla a fedélzetről, de még mindig a szél hatalmában vagyunk.

Felismerem a Hoe negyed partját, Drake kapitány szobrát és a jachtklub épületét. A bóják barátságatlanul szökdécselnek. A belső kikötőbe hajózunk, a Millbay-dokkhoz.

170

Azt remélem, hogy ott legalább nyugalom van, de a kapu, amióta magas a víz, be van zárva. A hirtelen fordulattól megpattan a nagyvászon, Jannak nincs szüksége parancsra. Kiszabadítja a kötelet, és a verdeső vászon ráhull a bumra. Lélekben elismerem, hogy ragyogó legénységem van, és egy kicsit sajnálom, hogy nem lesz rájuk szükségem többé.

A motor már egy órája jár, biztos, ami biztos. Most segítségünkre kell lennie, hogy megforduljunk, de kiderül, hogy a szél nem mondott le áldozatairól. A vitorlákól megkopasztott hajót őrtjögve repíti a part felé, szükségünk lesz a motor teljes erejére...

– Mondhatom, szívélyes fogadtatás!

Nem válaszolok Ewának. De már húzza a köteleket.

A kikötő mélyében lévő bójákról kiderül, hogy túl közel vannak a sekély vízhez, ott apálykor még sekélyebb lesz. Egy holland halászhajó oldalához álltam. Ott, ahol áramlatok vannak, legjobb valaki közelébe állni, hogy ne kelljen állandóan változtatni a kikötőkötél feszülését. Jan kiugrott a

partra. Én átmásztam az idegen fedélzetre; egyetlen lélek sem volt, akitől engedélyt kérhettem volna.

A vitorlákat szépen összesodortuk., Ezalatt Ewa feltett egy teát, és a következő hullám elöl már a hajó mélyébe rejtőztünk. Az asztalon a szalvéták, bögrék látványa roppant ünnepélyes, de a hangulat éppolyan, mint bármikor a Huronon, a Michigan-tavon vagy a Mississippin.

– Anyu, Malgosia nem hiszi el, hogy Angliában vagyunk!

– Ne ébreszd föl! – mondta Ewa szórakozottan, és fáradtan lehuppant a székre. Nekem is teljesen mindegy volt, hogy Angliában vagyunk-e vagy Hollandiában. A mi otthonunk a *Polonez* volt, és amíg Lengyelországba nem érünk, az is marad.

Fejünk fölött az utolsó tavaszi vihar tombolt.

A KÖNYVBEN ELŐFORDULÓ VITORLÁS KIFEJEZÉSEK MAGYARÁZATA

achterstag: hátramerevítő, az árboccsúcsot a hajó végén rögzítő állókötél. Az árbocot előredöntő erőket veszi fel
bum (boom; baum): alsó vitorla, öregfa; az árbocra szerelt rudazat. A nagyvitorla alsó élét vezeti és tartja az erre kiképzett résben (*nut*)

cirkálás (kreuzolás): a modern vitorlás hajók is legfeljebb 30°-ig képesek szél ellen haladni. Ha az elérendő cél felől fúj a szél, a cél csak cirkálással, mégpedig jobbra-balra, fűrészfogszerű irányváltoztatásokkal érhető el

csiga: kötélfordító – tengelyre szerelt, körbeforgó, kötéltérelő burkolattal ellátott kerék

deck (fedélzet): a hajótestet borító rész

félpszél: esetén a szél a menetiránnyal kb. 45°-os szöveget zár be

forpik: a nagyobb hajók első részében a kajüttól elválasztott tér neve

forstag (előmerekítő): az árbocot a hajó elején rögzítő állókötél

fuksz: „rókalyuk”, a hajó első részében a decken lévő nyílás

génua: általában a nagyobb méretű első vitorla

grósz: nagyvitorla

hajótát: a hajótest hátsó része

hals v. halsolás (perdülés): ha a hajótestet a szélirány felé vezetjük úgy, hogy a vitorlák a másik oldalon széllal teljenek meg

kajút: a nagyobb vitorlások hajófülkéjét nevezik így; nagysága a hajók méretétől függ

kokpít: a hajónak az a nyitott része, amelyben a személyzet tartózkodik

172

kutter: nagyobb sportvitorlás hajó többféle, általában négyféle vitorlával

nut: az árbocba, bumba vajt horony, amelybe a nagyvitorla első, illetve alsó élkötélét vezetik

pöff (szellőkés): a szélmozgás közben tapasztalható hirtelen szélerősödés. Jól felhasználható a hajósebesség növelésére

spinakker: hátszélvitorla

spinakkerbum (hátszélvitorlarúd): a spinakker szél felőli alsó csúcsát rögzítő eszköz

izálíng (keresztrúd): az árbocon elhelyezett kétrészes rúd, az árboc-oldalmerevítőt (vantni) támasztja ki. Hosszabb árbocon két vagy három pár keresztrudat alkalmaznak

vantni (oldalfeszítő): az árbocot két oldalán rögzítő állókötélzet Az árboc oldalirányú erőkomponenseinek felvételét szolgálja

TARTALOM

A Mexikói-öböl	5
Siratófal	10
Ewa a Citybe hajózik	13
Apály-dagály	20
Ewa a csatornákon vitorlázik	26
Az Ontario-tó	31
Ewa az Erie-ről.....	36
Ó, rovarok!	43
Ewa Port Huronról	52
Ewa a Hódok szigetén	59
Bedöglött a motor	68
Ewa titánokkal harcol	73
Megálló a Mississippin.....	79
Ewa az amerikai családban.....	86
Végre vitorlát bontottunk!	93
Ewa Vicksburgban.....	102
Búcsú a folyótól.....	107
Ewa első vihara	111
Dick, az iparmágnás és Dick, a hajós	119
Ewa a Bahamákon	127
A búcsú napja	134
Ewa éjszakai őrészen	141
Eltűnt a nap	146
Ewa televíziós estje	151

Mikor lesz már vége?!	155
Ewa szakít az óceánnal	159
Föld! Föld!	165
A könyvben előforduló vitorlás kifejezések magyarázata	172
Megjelent a Magyar Népköztársaság és a Csehszlovák Szocialista, Köztársaság közös könyvkiadási egyezményének keretében. Készült 3500 példányban a Madách Könyvkiadó, Bratislava részére a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest, gondozásában Vyslo na základe dohody o spoločnom vydávaní kníh medzi Madarskou ľudovou republikou a Československou socialistickou republikou. 3500 <i>výtlačkov</i> pre Vydavateľstvo Madách, Bratislava u Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest. AH 10, 54 VH 10, 97 69-088-88 305/20/826 TS 14 13, – Kcs ISBN 963 11 6377 6 Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest Felelős kiadó: Sziládi János igazgató Szikra Lapnyomda, Budapest (88-0768) Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató Felelős szerkesztő: Balassa Anna Kontrollszerkesztő: Nemere István Szakmai ellenőrzés: dr. Dulin Jenő Műszaki vezető: Szakálos Mihály Képszerkesztő: Szecskó Tamás Műszaki szerkesztő: Kardos Gábor Terjedelem: 10, 67 (A/5) ív. IF 6182	